Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 7 τοῦ Γεννάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 229

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἡ ὄρρωστη δούλα (συνέχεια).
Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ. Μιὰ ἀλήθεια.
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἀπὸ τὰ ἐρωτικὰ τραγούδια τοῦ Ἄμαρου (μετάφρ ἀπὸ τὰ Σανσκριτικά).
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά.
Ν. ΒΕΗΣ. Παρατήρησες καὶ διορθώματα σὲ Βυζαντινὸ δημοτικὸ τραγούδι.
Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ. Τετραετία ἐπαναστάτου
Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Ἀπὸ τὴ Ζωή—Ὁ Κοσμᾶς.
Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θεατρικὲς πινακίδες.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μ. Γληνὸς, Θ. Κατραπάνης, Λόεγγρινι.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἕνα ἀρθράκι τοῦ κ. Παλαμᾶ, ποὺ τυπώθηκε στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετράδης, τὸ ξανατυπώνουμε καὶ μεῖς ἐδῶ. Ἀνάμεσα σὲ τόσο ἐθνικὸ ἀέρα ποὺ φυσήξανε οἱ ἐπιφανεῖς μας ἀπὸ τὶς στῆλες τῶν φημερίδων, γιὰ μπονομάδες τάχα πρωτοχρονιάτικους στὸ ἔθνος, ξεχωρίζει τὸ ἄρθρο τοῦ Παλαμᾶ, ὄχι μονάχα γιατ' εἶναι ὁμορφογραμένο, ἀλλὰ καὶ γιατὶ μᾶς δείχνει τί ἀληθινὰ μᾶς λείπει καὶ τί πρέπει νὰ ποχτήσουμε γιὰ νὰ θρωπιστοῦμε καὶ νὰ προκόψουμε ὡς Ἔθνος.

Ὅσο περισσότερο σέβεσαι τὸ λόγο, τόσο πρέπει νὰ τὰ μετρᾷς τὰ λόγια σου, καὶ νὰ μὴ μιλῆς γιὰ ὅλα, παρὰ γιὰ κεῖνα μόνο ποὺ ἔχεις τὴ συνείδηση πὼς τὰ ξέρεις ὁπωσδήποτε, καὶ πὼς μπορεῖς, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ τὰ παραστήσῃς ὄχι μὲ γενικὰ μόνο καὶ μὲ παχειὰ μιλήματα.

Γιὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου ἀρκετὸ νὰ δώσω μαθήματα σὲ Κυβέρνηση καὶ σὲ Βουλὴ γιὰ ζητήματα ποὺ δὲν τὰ μελέτησα χωριστὰ, σοβαρὰ καὶ ἐπίμονα.

Ὅμως ξέρω πὼς ὅποια μέτρα κι' ἂν χρειάζωνται νὰ νομοθετηθοῦν «διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸν ἀπειλοῦντα ἡμᾶς μέγαν ἐθνικὸν κίνδυνον», τὰ μέτρα αὐτὰ πρέπει νὰ κυνηγηθοῦν ὄχι μοναχικὰ, ἀποκλειστικὰ, καὶ μὲ νευρικὰ τινάγματα, ἀλλὰ σοφὰ καὶ συστηματικὰ ὠργανωμένα, σὲ ἁρμονικὸ σύνολο, καὶ βαλμένα τὸ καθένα στὴν τάξη του τὴν *ἱεραρχική*.

Ἡ μεγάλη τοῦ καιροῦ μας δέσποινα εἶναι ἡ Ἐπιστήμη. Καὶ τὴν Πολιτική, ὅσο καὶ ἂν ὑποτάσσωνται δυσκολώτερα στὴν ἔρευνα τὰ ἠθικὰ φαινόμενα, ἐπιστημονικοὶ νόμοι θὰ τὴν ὁδηγοῦν, ἂν θέλῃ πραγματικὰ νὰ ἐνεργῇ, καὶ ὄχι μοναχὰ νὰ ρητορεύῃ.

Καὶ ἀπορῶ, μὲ ὅλη μου τὴν ἀμάθεια, τί θὰ μποροῦσε νὰ ὠφελήσῃ στρατιωτικὸ δυνάμωμα τὸ Ἔθνος, ἂν ἀγνάντια μὲ τὸν Ἕλληνα στρατιώτη καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν καὶ σὲ κάποια καὶ προτήτερ' ἀπ' αὐτὸν, δὲν ἀγωνιστῇ καὶ ἡ Πολιτεία νὰ καλητερέψῃ καὶ νὰ τονώσῃ, ἀνάλογα, σὲ ὅλους τοὺς πολιτειακοὺς καὶ τοὺς κοινωνικοὺς κύκλους, τὸν Ἕλληνα πολίτη, τὸν Ἕλληνα ἐργάτη, τὸν Ἕλληνα ἄνθρωπο, καὶ τὴ σκέψη καὶ τὴν ἐνέργεια τοῦ ἑλληνικοῦ νοῦ σὲ κάθε τι.

Νομίζω πὼς ὁ κυβερνήτης πρέπει νὰ τὰ βλέπῃ ὅλα μαζὶ καὶ νὰ σχεδιάζῃ σὲ πλατύτατη κλίμακα τὸν ἀναμορφωτικό του χάρτη, ἀκέριο· ὅμως πρέπει, στὴν ἐφαρμογὴ, μὲ τὴν ἀράδα ν' ἀρχίζῃ ἀπὸ τὰ πλέον βιαστικὰ, δηλονότι ἀπὸ τὸ Ἄλφα. Πιστεύω, σὰν ἁπλὸς στρατιώτης τοῦ Λόγου ποὺ εἶμαι, πὼς μπορῶ, μὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ μοῦ δίνει ἡ «Ἀκρόπολη», νὰ μεγαλοφωνήσω τοῦτο :

Τὸ Ἄλφα στὴν περίσταση αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπίσημη Παιδεία. Ν' ἀρχίσουμε ἀπ' αὐτή. Ὁ στρατιώτης ὅσο κι' ἂν εἶναι τέλειο πολεμικὴ μηχανή, ἂν δὲν εἶναι κι' ἄνθρωπος, πάντα μισὸς κι' ἀνήμπορος θὰ στέκῃ. Ἡ Παιδεία μας χρειάζεται νὰ κοιταχτῇ καὶ νὰ παρακοιταχτῇ. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὴ καμμιὰ σωτήρια καὶ ὠφέλιμη ὁπωσδήποτε ἀλλαγὴ, ἂν δὲν ἀρχίσῃ ἡ ἀλλαγὴ. καὶ στὸν κλάδο τοῦτο, ἀπὸ τὸ Ἄλφα πάλι. Καὶ τὸ Ἄλφα εἶναι τὸ *γλωσσικό μας σύστημα*. Καὶ τὸ σύστημα αὐτὸ *χρειάζεται ριζικὴ μεταβολή*.

Ἀνίσως καὶ δὲν ἐννοηθῇ ἡ σημαντικώτατη αὐτὴ ἀνάγκη, πρῶτα κι' ἀπ' ὅλα γιὰ τὴν ἐθνικὴ προκοπὴ, φοβᾶμαι πὼς εἶναι χαμένα τὰ λόγια καὶ χαμένα τὰ κινήματα καὶ τῶν πιὸ καλοπροαίρετων πολιτευτῶν, δημοσιολόγων, ἐπιστημόνων καὶ φιλολόγων γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικά μας τὰ ζητήματα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΜΑΡΟΥ

1.

Βλέποντας πῶς στὴν κάμαρη μόνοι τους ἔχουν μείνει
Ἀνατηκόνεται σιγὰ λιγάκι ἀπὸ τὴν κλίνη,
Κι' ὧρες πολλὲς ἡ κορασιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀντρός της
Τηράζει, πῶς δὲν ξύπνησε καμόνεται ὁ καλός της.
Καὶ τότες δίχως συστολὴ τόνε φιλεῖ μ' ἀγάπη,
Μὰ βλέπει πῶς οἱ τρίχες του τσουτσούρωσαν(1)· ἐντράπη
Καὶ σκύφτει τὸ κεφάλι της· καὶ ὁ ἀγαπημένος τώρα
Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ γελᾶ καὶ τὴ φιλεῖ πολλὴ ὥρα.

2.

«Γιατί, ἡ κουτή, σὰν ἤθελε φίλημα νὰ μοῦ δώκει
Ὁ ἀφέντης τῆς ἀνάσας μου, τὸ στόμα ἀπόδω ὀπόκει
Ἔρριχνα καὶ δὲν κοίταζα μήτε τὸ πρόσωπό του ;
Γιατί δὲ σφιχταγκάλιαζα κ' ἐγὼ τὸν τραχηλό του ;
Γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ δὲν τοὔκριναν» —Κ' ἐνῶ ἔτσι συλλογιέται
Μετανοιωμένη ἡ κορασιὰ μονάχη της λυπιέται
Γιὰ τὰ σκληρὰ φερσίματα· κ' ἡ τρυφερὴ νογάει
Ὅλην τὴ γλύκα τοῦ ἔρωτα ποῦ στὴν καρδιὰ γρικάει.

3.

«Ὅσο κι' ἃ θέλει ὁ Ἔρωτας τὰ μέλη μου ἂς λιγναίνει,
Κι' ἂς μοῦ ραγίζεται ἡ καρδιὰ, κι' ἂς σπάσει, ἀγαπημένη,
Δὲν πρέπει πλιὰ ν' ἀνταμωθῶ μ' αὐτὸν τὸν ἐρωτάρη,
Τῆς ἄστατης ἀγάπης του δὲ θέλω πλιὰ τὴ χάρη».
Ἔτσι μιλοῦσε ἡ κορασιὰ, κ' ἐνῶ τὰ λόγια ρίχνει
Παθητικὰ καὶ τὸ τρανὸ τὸ κάκιωμά της δείχνει,
Ἀνήσυχη παρατηρεῖ ζετάζοντας τὴ στράτα,
Ἃ θὰ ξανάρθει ὁ ποθητὸς τηράζει ἡ ἐλαφομάτα.

4.

Πῶς, σὰν ὁ φίλος μὲ τηρᾶ καὶ μοῦ μιλεῖ μὲ πόθο,
Γένονται ὅλα τὰ μέλη μου μάτια κι' αὐτιά; —Δὲ νοιώθω.

5.

Τοὺς περασμένους τοὺς καιροὺς ὅταν στὸ νοῦ μου βάλω,
Ὅταν σκεφτῶ πῶς τῆς φιλιᾶς τὸ σέβας τὸ μεγάλο
Ἐχάθηκε, κ' ἐσβύστηκεν ἡ κάθε καλωτύνη,
Πῶς οἱ δεσμοὶ τῆς ἐρωτιᾶς ὀπόλειψαν καὶ κεῖνοι,
Σὰ συλλογιοῦμαι πῶς περνᾶ, συντρόφισσα ἀπὸ μπρός μου
Σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους κι' ὁ ἄνθρωπός μου,
Νὰ καταλάβω δὲ μπορῶ γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ ἡ καρδιά μου
Δὲν πιάνταξε ἑκατὸ φορὲς μέσα στὰ σωθικά μου.

6.

Μ' ἐζύγωσε ὁ ἐρωτάρης μου ντυμένος μὲ τὰ ροῦχα
Τῆς φιλενάδας μου, ἐνῶ πρίν, γιατὶ εἶχε φταίξει τοῦχα
Προστάξει στὸ κρεββάτι του μονάχος νὰ πλαγιάσει.
Μ' ἐγέλασε κ' ἐμπόρεσε πάλε νὰ μ' ἀγκαλιάσει.
Κι' ἀγρίκησα στὰ σπλάχνα μου πῶς ἤθελα μοζῆ του
Ἐρωτικὰ ν' ἀνταμωθῶ, καὶ τοῦ τὸ λέω στ' αὐτί του.
«Ὅ,τι ζητᾶς δὲ δύναμαι νὰ κάμω» μ' ἀπαντάει
Καὶ στανικῶς φιλῶντας με πάρα πολὺ γελάει.
Σ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐπίτυχεν ἀπόψε πρὸς τὸ βράδι
Νὰ μ' ἀπατήσει ὁ πονηρὸς, σὰν ἦρθε τὸ σκοτάδι.

7.

«Μᾶς ξεχωρίζουν ἑκατὸ τράφοι καὶ δάση κι' ὄρη
Καὶ λαγγαδιές· καὶ δὲ μπορεῖ μήτε μὲ κόπο ἡ κόρη
Ἡ ποθητή μου νἄρχεται γιὰ νὰ μὲ ξαγναντίζει».
Ἔτσι μιλεῖ, κι' ἀληθινοὺς τοὺς λόγους του γνωρίζει
Κι' ὅμως τεντώνει τὸ λαιμὸ, καὶ τοὐρανοῦ μιὰν ἄκρη
Τηράζει (καὶ τὸ βλέμμα του θολώνει ἀπὸ τὸ δάκρυ)
Ὁ ταξειδιώτης σκεφτικὸς ποῦ τοῦ σκεπάζει ἡ σκόνη
Τὰ κουρασμένα πόδια του, κ' ἡ πίκρα τόνε λυώνει

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

1) Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν πῶς οἱ τρίχες ἀνασηκόνονται ἀπὸ ἐρωτικὴ συγκίνηση.

Ἕνας ποιητὴς ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀποκαταστημένος ἀπὸ χρόνια στὸ Παρίσι, ὁ Ἀδόλφος Ταλάσσος, ἔβγαλε τὰ ποιήματά του «Ἀνατολίτικα τραγούδια τῆς ἀγάπης», γραμμένα γαλλικά, καὶ τονισμένα σὲ χαριτωμένη μουσικὴ ἀπὸ ἕναν Παριζιάνο μουσικό. Ἡ ἰδέα εἶναι πολὺ ὄμορφη καὶ πολὺ πρακτική.

—

Σ' ἕνα ἐμπορικὸ (ἀπὸ τὰ καλά).

Ἡ κ. Περιστεράκη. Νὰ μοῦ δώσετε μεταξωτὸ τῆς τελεφταίας μόδας, χρῶμα οὐρανί. Θέλω νὰ μοῦ δώσετε κάτι ἀπὸ τὰ τελεφταῖα.

Ὁ ὑπάλληλος. Ὁρίστε, Κυρία· ἀφτὸ εἶναι τὸ πιὸ τελεφταῖο καὶ τὸ πιὸ καλὸ πράμα ποὺ λάβαμε ἀπὸ τὴν ... Ἀγγλία.

Ἡ κυρία. Καὶ δὲν κόβει τὸ χρῶμα του στὸν ἥλιο ;

Ὁ ὑπάλληλος. Σᾶς τὸ δίνω, κυρία μου, ἐγγυημένο, Ἀπὸ πέρσι τὸ καλοκαῖρι τὄχω στὴ μόστρα καὶ τίποτις δὲν ἔπαθε.

Ἡ κυρία. Κόψε μου δέκα πῆχες.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Συνεχίζοντας τὰ ὅσα εἴπαμε τελεφταῖα γιὰ τὰ ἱστορικὰ τοῦ ζ παρατηροῦμε πὼς ἀνάλογος φτόγγος τοῦ ἀρχαίου ζ εἶναι στὴ Νεοελληνικὴ τσ=c γερμανικὸ ποὺ ἀρχικὰ εἴτανε δυὸ φτόγγοι ξεχωριστοὶ τ καὶ σ καὶ κατόπι συχωνεφτήκανε σ' ἕναν τρίτο c γερμ. πρβλ. σδ ('Αθήναςδε) > ζ ('Αθήναζε προφ. ζ=τζ).

Ὁ φτόγγος τσ μπρόβαλε στὴ Νεοελληνικὴ ἀπὸ διάφορες πηγὲς (ἀπαρέλλαχτα ὁ ζ στὴν ἀρχαία) α') ἀπὸ ζεβγάρωμα τ+σ (ξεπέφτοντας ἀπ' ἀνάμεσα φωνήεντο) λ. χ. *πάτησε* > *πάτσε*, πολίτισσα > πολίτσα κτλ. β') ἀπὸ ζεβγάρωμα ϑ+σ (ξεπέφτοντας ἀπ' ἀνάμεσα φωνήεντο) λ. χ. *κάθησε* > *κάτσε*, *μεθυσμένος* > *μετσμένος* κλπ. γ') ἀπὸ μετατόπισμα τοῦ σ.λ. χ.τῆς > τσῆ, ἀ(τά)σταλος > ἄτσαλος κτλ. δ') ἀπὸ συναλλαγὴ τοῦ πρώτου φτόγγου τοῦ ψ: π σὲ τ· λ.χ. *ψευδὸς* > *τσεβδὸς*, *ψακώνω*(1) > *τσακώνω* κτλ. ε') ἀπὸ συναλλαγὴ τοῦ πρώτου φτόγγου τοῦ ξ: κ σὲ τ· λ. χ. γαλαξίδα > γαλατσίδα, maxuca > ματσούκα κτλ. ς') ἀπὸ μαλάκωμα τοῦ οὐρανικοῦ κ σὲ τσ λ. χ. *κίρρος* (=ὀρρὸς Ἡσυχ.) > *τσίρρος*, *κίχλα* > *τσίχλα*, *κηρὶς* > τσῆρος (ψάρι) *κυκνίας* (Παυσαν.) > *τσυκνιὰς*, *κίκυδο* > τσίκουδο καὶ τ' ἀσπροθκλασσίτικα καὶ > τσαὶ, *κύρης* > *τσύρης* κτλ. κτλ. ζ') ἀπὸ μαλάκωμα τοῦ τι σὲ τσι λ. χ. *τιταίνω* > *τσιτώνω*, κληματίδα > κληματσίδα, *βάτινον* > *βάτσινο*, τιλάω > τσι(ρ)λῶ, *τυκάνη* > *τσουκάνη*, *κατήφεια*, *κατσήφα* > *κατσούφα* κτλ. η') ἀπὸ ἄδραιμα τοῦ *σι* σὲ *τσι* λ. χ. *σιληπορδέω* > *τσιληπουρδῶ*, *σύφα(ρ)* > *τσύπα*, κνίσσα > σίκνα (μετατόπ.) > *τσίκνα*, *ἵππουρος* (εἶδος ψάρι) > *ἡ ἱππούρα τῆς ἱππούρας* > *σιππούρα* (συνεπαρμὸς τοῦ τελικοῦ ς τοῦ ἄρθρου(2) > *τσιππούρα* κτλ. θ') ἀπὸ ξένες λέξες λ. χ. *τσακάλι* (Περσ. tchacal), τσαρδάκι (Τουρκ.), τσεκούρι (Λατ. securis=σάγαρις). Τὸ τζ—dz εἶναι τὸ ἠχερὸ τοῦ τσ. (ὅπως τὸ σημερνὸ ζ εἶναι τὸ ἠχερὸ τοῦ σ). Ἀφτὰ τὰ λέμε *δίψηφα σύφωνα* δηλ. μονοὶ φτόγγοι τῆς γλώσσας μας γραμμένοι μὲ δυὸ ψηφιὰ ἀντίθετα πρὸς τὰ ξ, ψ διπλοὺς φτόγγους μὲ μονὸ ψηφὶ καθὼς εἴπαμε. Τώρα ἂς διοῦμε πὼς μπροβάλλουνε τὰ δίψηφα σύφωνα: Ἐπειδὴς οἱ ζωντανοὶ φτόγγοι εἶναι πολύτροπα μεταβαλτοὶ ἐνῶ τ' ἄψυχα τὰ ψηφιὰ μνήσκουνε φυσικὰ ἀμετάβαλτα, ἔρχεται καιρὸς ποὺ μπροβάλλει φτόγγος νέος, ποὺ μὲ κανένα ἀπ' τὰ γνωστὰ ψηφιὰ δὲν παραστήνεται, κ' ἐπειδὴς ὁ καθένας βέβαια δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δημιουργεῖ νέα ψηφιὰ γιὰ τὴν ἀλφαβήτα, ἀναγκάζουνται οἱ γραφιάδες γιὰ παράστημα τοῦ νέου φτόγγου νὰ μεταχειρίζουνται κάτι ζεβγαρώματα ἀπ' τὰ γνωστὰ ψηφιὰ ποὺ δὲν παραστήνουνε βέβαια καθαφτὸ τὸ νέο φτόγγο σωστὰ, μὰ, ὅπως κι ἂν εἶναι, μὲ τὸν καιρὸ ἡ κοινὴ μεταχείριση τὰ καθιερώνει γιὰ τὸ παράστημά του. Ἔτσι βγαίνουνε τὰ δίψηφα γράμματα. Ἄλλα δίψηφα σύφωνα στὴ γλώσσα μας ἔχουμε τὰ: *μπ*=b λ. χ. *μπαίνω*, *ντ*=d λ. χ. *ντροπὴ*, *γκ*=g λ. χ. *γκόλφι* ποὺ προβάλανε ἐτσιδά: Ἐπειδὴς τ' ἄηχα ἄφωνα π, τ, κ μὲ πρωτυτερνὸ μυτόφωνο μ, ν, γ (=n final) στὴ Νεοελληνικὴ ἠχοταιριαστήκανε μὲ δάφτο καὶ γίνανε ἠχερὰ b, d, g, (λ. χ. *ἔμ-πορος* προφ. *ἔμ-borος*, *ἔν-τιμος* προφ. *ἔνdιμος* *ἐγ-κλημα* προφ. *ἔngλημα*) ποὺ γι ἀφτὰ ξεχωριστὰ ψηφιὰ δὲν ἔχει σήμερα ἡ ἀλφαβήτα μας, κ' ἐπειδὴς σὲ μερικὲς λέξες ποὺ ἀπορρίξανε τὸ ἀρχικὸ φωνήεντο ποὺ κατόπι του ἐρχότανε ἀμέσως τέτοιο ζεβγάρωμα (*γκ*, *μπ*, *ντ*), ξέπεσε καὶ ὁ μυτόφωνος φτόγγος (γιατὶ ἀπὸ τέτοια ζεβγαρώματα (μb, νd, ng) Ἑλληνικὴ λέξη δὲν ἀρχίζει), μὰ τὸ ἄφωνο κράτησε τὴν ἠχεράδα του: (ἔ)*μπλέκω*, (ἔ)*ντόπιος*, (ἔ)*γκράτεια* κτλ. ἔμεινε συνήθιο νὰ γράφουμε παντοῦ μπ=b, ντ=d, γκ=g (*μπαρμπούνι*, *γκιόνης*, *ντάμα*) ποὺ τὸ ἀρχικὸ μυτόφωνο δὲν εἶναι πιὰ σημεῖο φτόγγου, μόνε εἶναι ἁπλὸ σημάδι τῆς ἠχεράδας τοῦ πλαϊνοῦ του ἄφωνου δηλ. κάνει τὸ π > b, τὸ τ > d, τὸ κ > g γιὰ τοῦτο σηκώνει καὶ πρωτυτερνῆς λέξης τελικὸ ν (*τὸν γκιόνη*, *τὴν ντάμα*, *τῶν μπαρμπουνιῶνε*).

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Υ. Γ. Πὲς τοῦ κ. Βελέλη πὼς κανένας λόγος δὲν ὑπάρχει τὸ *ζυγιάζω* > *ζ'γιάζω* νὰ τὸ γράφει *σγιάζω*, ποὺ χωρὶς τὴ σημείωσή του δὲ νιώθει κανεὶς τί θέλει νὰ πεῖ. Ἐμεῖς λέμε δὰ νὰ καταντήσουμε καὶ τὰ *σγουρὸς* κτλ. νὰ τὰ γράφουμε *ζγουρὸς* κτλ. τὸ *σγιάζω* μήτε ἱστορικὴ ὀρθογραφία εἶναι, μήτε φτογγογραφικὴ, εἶναι ἁπλὰ σχολαστική.

1) Ψακώνω=ψαύω (Νίσυρο).

2) Πρβλ.: τῆς κόνης—ἡ σκόνη, τῆς κλήθρας—ἡ σκλήθρα, τοὺς πυργῖτες—ὁ σπουργίτης, τοὺς κανθάρους—ὁ σκάθαρος, τοὺς κορυδαλοὺς—ὁ σκορδαλὸς κτλ. καὶ τὰ ἀρχαῖα: τῆς μυραίνης—ἡ σμύραινα, τῆς κνιπὸς—οἱ σκνίπες, τῆς μυρίνθου— ἡ σμύρινθος κτλ.

ΔΕΙΛΑΙ

Ὦ! δυὸ χεράκια μιᾶς παρθένας
Ποὺ τὸν ὁρίζοντα ἀγκαλιάζουν...
Ὦ! δυὸ χεράκια μιᾶς παρθένας
Ποὺ ξεψυχᾶνε ρόδα πέρα,
Ἐκεῖ ποὺ ἀργοπεθαίνει ὁ Ἥλιος...

★

Κάτω μιὰ θάλασσα ἀπὸ γιούλια
Κι' ἀπὸ γαρούφαλα καὶ κρίνους,
Κάτω μιὰ θάλασσα ἀπὸ γιούλια
Ποὺ ξεψυχᾶνε στὸ σκοτάδι...
(Σιγὰ νὰ μὴν ξυπνήσῃ ἡ κόρη...)

★

Σ' ὄνειρα εἰρήνης πλέω σὰν κύκνος
Τὴ μεθυσμένη ρόδινη ὥρα,
Σ' ὄνειρα εἰρήνης πλέω σὰν κύκνος:
Τὰ δυό Σου χέρια στὸ λαιμό μου,
Καὶ νὰ πνιγῶ μὲς στὰ φιλιά Σου...

Φάληρο, 24 τ' Ἀλωνάρη 1906.

ΛΟΕΓΓΡΙΝ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΣΧΗΜΑ

ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΟΥ(*)

Ἡ σκανδαλώδης ἐκείνη ἑβδομαδιαία ἐφημερὶς τὴν ὁποίαν βγάζει ἕνας βουνοειδὴς καὶ τρομερὰν μαγκοῦραν κρατῶν συνάδελφός μας — ἐννοήσατε βέβαια ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ «Νουμᾶ» — συνεπλήρωσε προχθὲς τέσσερα χρόνια ἐκδόσεως. Τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἐπέρασαν 4 χρόνια χωρὶς νὰ τῆς σπάσουν τὰ γραφεῖα, καὶ χωρὶς νὰ περάσῃ οὔτε μία διαδήλωσις ἀπὸ κάτω, μᾶς πείθει ἢ ὅτι οἱ ἕλληνες ἐκουρασθησαν νὰ κάνουν διαδηλώσεις ἢ ὅτι ἐπείσθησαν ὅτι αἱ διαδηλώσεις δὲν εἶνε τὸ εὐγενέστερον πρᾶμα τοῦ κόσμου. Εἴτε τὸ ἕνα εἴτε τὸ ἄλλο συμβαίνει ἔχομεν ἕνα γεγονὸς τὸ ἑξῆς. Ὅτι ἕνα φύλλον τὸ ὁποῖον δὲν παρεδέχθη τίποτε ἀπὸ κεῖνα ποὺ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι παραδεχόμεθα, τὸ ὁποῖον ἔδειρε τὰς πεποιθήσεις μας, τὰς φιλίας μας, τὰς συνθήκας μας, τὰς ἰδέας μας, τὸ ὁποῖον ἐμάλωσεν, ἐγκρίνιασε, ἔκαμε καυγᾶ μαζί μας, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐτράβηξε τὰ αὐτιά, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφοβήθη κανένα ἀπὸ μᾶς τοὺς παλληκαράδες.

(*) Δημοσιεύτηκε στὸ «Ἄστυ» 4 τοῦ Γενναρη 1907. σελ. 1, στήλ. 3).

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Τὸ τραγοῦδι ἀφτό, ποὺ ἴσως τὸ ξανακούσουμε καὶ κατόπι, σὲ περίσταση κάπως διαφορετική, τὸ τραγουδοῦσε τώρα στὸν μπαξὲ ἡ Κατινούλα μὲ μιὰ φωνὴ ὅπου δύσκολο δὲν εἴτανε νὰ παρατηρήσῃς καὶ λίγη κούραση, νὰ σοῦ φανῇ κ' ἡ ἀνάσα της λιγάκι σὰν πιασμένη, μάλιστα ὅταν ἤξερες τὶ ἀνοιχτόφωνα, μὲ τὶ κουράγιο καὶ τὶ θάρρος κωμικό, γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴ μικρή, συνήθιζε καὶ τραγουδοῦσε ἡ Κατινούλα. Ὁ κ. καθηγητὴς ἐννοεῖται πὼς δὲν πρόσεξε. Χαμογέλασε μόνο μιὰ στιγμὴ μὲ τὸ σοβαρὸ τὸ ὕφος τῆς Μοιρίτας στοὺς δυὸ στίχους ποὺ λέγανε γιὰ τὸν ἄπιστο ἐραστή, κι ἀμέσως ξανάπεσε στὴ δουλειά. Ἡ δουλειὰ τονέ συνέπαιρνε καὶ πάλε. Ἀλήθεια πού ἄξιζε. Στοχάσου το τί θὰ πῇ νὰ περιφέρνεσαι, νὰ κινιέσαι, νὰ νοιώθῃς, νὰ ἰδεάζεσαι καὶ νὰ ζῇς στὸν κόσμο τὸ μοναδικὸ ποὺ σοῦ ἔπλασε ἡ ἀρχαιότητα, μονόχυτο καὶ τέλειο. Μελετοῦσε τότες ὁ κ. Ἀντρέας τὸ Σοφοκλή. Δὲν εἴτανε ἡ μελέτη του περιωρισμένη στὴ γραμματικὴ καὶ τὴ γλωσσολογία· τὴν ἤθελε ἀφτὸς καὶ ψυχολογικὴ καὶ ἠθικὴ καὶ φιλοσοφική. Γύρεβε νὰ καταλάβῃ τὸν ἄθρωπο τὸν κρυμμένονε πίσω ἀπὸ τὶς τραγῳδίες του: γύρεβε νὰ γνωρίσῃ ὅλο του τὸ ἔργο Ἔπαιρνε λοιπὸ τὰ δράματα ἕνα ἕνα, δίνοντας τὴν ἴδια σημασία σὲ κεῖνα ποὺ σωθήκανε ἁλάκαιρα καὶ σὲ κεῖνα ποὺ μᾶς ἤρθανε δῶθε κεῖθε κομματιασμένα. Κ' ἔτσι ἀπ' ὁλωνῶνε τὴ σπουδὴ νὰ βγῇ τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Ἐκείνη τὴν ὥρα, διάβαζε, δηλαδὴ ξαναδιάβαζε ἴσως δέκατη φορὰ τὸ *Φιλοχτήτη*. Ὁ Ἀντρέας ὅμως τάβρισκε πάντα καινούρια καὶ δροσάτα, γιατὶ δροσιὰ ἔσταζε πάντα κι ἀπὸ τὸ νοῦ του. Εἶχε περασμένο τὸ λόγο ἐκείνονε τοῦ Νεοπτόλεμου πρὸς τὸ Φιλοχτήτη, τὸν πιδέξιο τὸ λόγο, τὸ μαργιόλικο, τὸν καλοστοχασμένο καὶ καλοφτειασμένο, σὰν τοῦ ἀραδειάζει σοφὰ καὶ κρύα χίλιες ψεφτιές, γιὰ νὰ τὸν πλανέσῃ, καὶ τοῦ λέει πὼς τὸν ἀδικήσανε τὸν ἴδιο οἱ Ἀτρεῖδες μαζὶ μὲ τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ ἀφτοὺς ἴσια ἴσια μισᾷ κι ὁ Φιλοχτήτης. Ἄξαφνα στὸ διάβασμά του ἀπάνω, νά ὁ Ἀντρέας ποὺ ἀνατριχιάζει μὲ τὶς πρῶτες λέξες τοῦ χοροῦ ὕστερις ἀπὸ τοῦ Νεοπτόλεμου τὰ λόγια·

Ὀρεστέρα παμβῶτι Γᾶ, μᾶτερ αὐτοῦ Διός,
ἃ τὸν μέγαν Πακτωλὸν εὔχρυσον νέμεις,
σὲ κἀκεῖ, μᾶτερ, πότνι', ἐπηυδώμαν,
ὅτ' ἐς τόνδ' Ἀτρειδᾶν ὕβρις πᾶσ' ἐχώρει,
ὅτε τὰ πάτρια τεύχεα παρεδίδοσαν,
ἰὼ μάχαιρα ταυροκτόνων
λεόντων ἕφεδρ', τῷ Λαερτίου
σέβας ὑπέρτατον.

Τί ποίηση καὶ τί ἀσύγκριτος λυρισμός! Περεχύνεται σὰ θαλασσα ποὺ φουσκώνει καὶ μονοματιᾶς πλημμυρίζει τάκρογιάλι. Καὶ τί ἅγια πνοὴ ποὺ λές κι ἀνέμου φυσηματιὰ σοῦ φέρνει ἀπ' ἀλάργα κάποια κύματα γιγαντένια καὶ ἱερά!

Μὰ καὶ τί σεβασμὸς γιὰ τὰ θεῖα, γιὰ τοὺς θεούς, γιὰ τὴ μάννα μας τὴ Γῆ! Ὡστόσο ἐδῶ σκούνταφτε λιγάκι ὁ κ. Ἀντρέας, δὲν ἔβλεπε πῶς νὰ συβιβάσῃ τὰ συβίβαστα. Ὁ χορὸς τὸ ξέρει πὼς κόφτει ψεφτιὲς φοβερές, πὼς δὲν ἀτιμάσανε διόλου τὸ Νεοπτόλεμο οἱ Ἀτρεῖδες, κι ὅμως ἀνακαλιέται τὴν πότνια *μητέρα*, βάζει μάρτυρα καὶ τὸ Δία, ἐνῶ ἡ καρδιὰ τοῦ ποιητῆ ξεχειλίζει σὲ θεόπνοους πανόμορφους στίχους. Πῶς τὸ κατωρθώνανε οἱ ἀρχαῖοι, νἀδερφώνουνε τόσο ξέγνοιαστα τὸ λυρισμὸ μὲ τὴν ψεφτιά;

(*) Ἡ ἀρχή του στὸ 228 φύλλο.

ἄτομα καὶ ὁμάδας, ἕνα φύλλον τέτοιο κατώρθωσε νὰ βγαίνῃ ἐπὶ 4 χρόνια, ὁ δὲ διευθυντής του νὰ βγαίνῃ ἐπίσης ἔξω ἀφρούρητος ἀπὸ τὴν χωροφυλακήν, καὶ ἐμπιστευόμενος τὴν ἀκεραιότητά του εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν ἑλλήνων.

Ὁ «Νουμᾶς» εἶνε ἕνα περιοδικὸν τὸ ὁποῖον οἱ μὲν ὀλίγοι φίλοι του διαβάζουν εἰς τὸ φανερόν, οἱ δὲ πολλοὶ ἐχθροί του...ἐν κρυπτῷ. Ὑποστηρίζει τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἑπομένως ἔχει ἐχθροὺς ὅσους θέλετε, καὶ φίλους πολὺ ὀλίγους. Ὑποστηρίζει ἀκόμη καὶ μερικὰς ἰδέας εἰλικρινείας εἰς τὴν πολιτικήν. Εἶνε περιοδικόν, εἶνε καὶ ὀλίγον ἐφημερίς. Ἡ γενική του γραμμὴ εἶνε ὅτι ἀρνεῖται τὸ καθεστὼς, (τὸ ὁποῖον ἀρνούμεθα ὅλοι) μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡμεῖς τὸ ἀρνούμεθα μὲ βαμβακερὰν πολεμικήν, αὐτὸς δὲ τὸ ἀρνεῖται μὲ πολεμικὴν ὀλίγον ξυλοκοπικήν, ὅπως τὸ ἠρνήθη ὁ ἀτίθασσος Π. Γιαννόπουλος, καὶ μὲ γράψιμον ὁμοιάζον πρὸς διαρκῆ ἐπίθεσιν. Ἡ εἰδική του γραμμὴ εἶνε ὅτι θέλει τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ἐκ βάθρων τοῦ σχολείου. Ὁ φανατισμός του εἶνε ὅτι θέλει τὴν δημοτικὴν ὅπως τὴν ἐννοεῖ αὐτὸς καὶ ὄχι ὅπως τὴν ἐννοοῦμεν πολλοὶ ἄλλοι. Αὐτὸς τέλος πάντων εἶνε ὁ «Νουμᾶς».

Λοιπὸν δὲν ἔκαμε λάθη; Βέβαια ἔκαμε καὶ λάθη. Μαζὶ μὲ τὰ ξερὰ ἔκαψε πολλάκις καὶ τὰ χλωρά, μαζὶ μὲ τὸ καπέλλο τοῦ κ. Μιστριώτη, παρέσυρε πολλάκις καὶ τὸ ταπεινὸν ἡμίψηλον ἑνὸς ποῦ δὲν ἔφταιγε, ἢ ποῦ εἶνε χρήσιμος καὶ ἐξ αἰτίας τῆς καθαρευούσης παρεγνώρισεν, ἠδίκησεν, ἐκτύπησεν ἄλλον ἀντ' ἄλλου, ἔκαμεν ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔπρεπεν εἰς μερικὰς λεπτομερείας. Ὁ ταπεινὸς ὑποφαινόμενος ποῦ γράφει δὲν συμφωνεῖ, ἐπὶ παραδείγματι, μὲ τὴν ἀντίληψιν ποῦ ἔχει ὁ «Νουμᾶς» διὰ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ καλλίτεροι ἀπὸ τὸν ὑποφαινόμενον, δὲν συμφωνοῦν. Εἰς πολλὰ μᾶς χωρίζει ἀπόστασις τεραστία. Ἡμεῖς φωνάζομεν γιὰ τὰ **θ** καὶ τὰ **ν** ποῦ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰς λέξεις, σὰν νὰ μᾶς ἐκριζώνῃ τὰ δόντια, διότι ὑπάρχουν καὶ γιὰ μᾶς τοὺς δημοτικιστὰς σύμφωνα καὶ λέξεις ποῦ κυκλοφοροῦν εἰς τὸ αἷμα μας καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῆς σαρκός μας, ὅταν δὲ μᾶς τὰ ἐκριζώνει ὁ «Νουμᾶς» φωνάζομεν καὶ ἀπὸ τὸν πόνον καὶ ἀπὸ τὴν ἰδέαν κυρίως ὅτι ἀδίκως ἐπονέσαμεν διότι ἡ ἐγχείρησις δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ. Διαφωνοῦμεν ἀκόμη οἱ φίλοι τοῦ «Νουμᾶ» καὶ εἰς ἄλλα. Ἐν τούτοις, ἂν μᾶς πῇ κανεὶς αἰφνιδίως, ὅτι ἀπὸ τὴν τάδε αἰτίαν παύει ὁ «Νουμᾶς» νὰ ἐκδίδεται, βεβαιωθῆτε ὅτι θὰ κλάψωμεν τραγικῶς τὸν θάνατον μιᾶς ἐπαναστάσεως, καὶ θὰ φωνάξωμεν ἡμεῖς οἱ διαφωνοῦντες ὅλοι ὁμοῦ:

— Ὄχι! Ὄχι! Ὄχι!

Αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαῖον. Ὥστε ἂς λησμονήσωμεν τὰ λάθη. Εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρξεν ἐπανάστασις χωρὶς λάθη, καὶ ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔχει λάθη, σχεδὸν δὲν εἶνε ἐπανάστασις . . .

Τώρα τί προτέρημα ἔχει αὐτὸς ὁ σκανδαλώδης «Νουμᾶς»; Πρῶτον ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης καὶ ἡ παλληκαριὰ τῆς γνώμης, εἶνε ἕνα πρᾶγμα, ἐμπρὸς εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ βγάζετε μέχρι ἐδάφους τὸ καπέλλο σας. Ἐὰν δὲ τὸ κεφάλι σας τὸ ὁποῖον θ' ἀποκαλυφθῇ μετὰ τὸν χαιρετισμόν, ἔχει καμμίαν ἰδέαν μέσα, εἰπέτε την ἐναντίον τῆς ἐλευθέρας γνώμης. Ἂν δὲν ἔχῃ, τότε τραβᾶτε τὸν δρόμο σας, καὶ ἀρκεσθῆτε νὰ χαιρετίσετε. Διότι ὅπως πάτταλος παττάλῳ ἐκκρούεται καὶ ἡ γνώμη χτυπιέται μόνον μὲ τὴν γνώμην, οὐδέποτε δὲ μὲ ἐπιμονήν, μὲ γροθιά, ἢ μὲ σανίδα. Λοιπὸν τὸ πρῶτον προτέρημα τοῦ παραδόξου «Νουμᾶ» εἶνε ἡ ἐλευθέρα γνώμη καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης εἶνε ἡ περιουσία διὰ τοὺς λαούς. Τώρα ἔρχεται τὸ ἄλλο προτέρημά του. Ὅτι ὡς φιλολογικὸν περιοδικὸν ὑπῆρξεν εὐρύς, ἄνετος, ἁπλώσας τοὺς μεγάλους ἀγροὺς του εἰς ἀροτρίωσιν ἀπὸ κάθε πέννα, ἡ ὁποία ἀπέτριψε τὴν σκουριὰ τῆς καθαρευούσης, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι κάτι θὰ βγῇ ἀπ' αὐτήν, ἄνθος ἢ τσουκνίδα, ἀλλὰ πάντως βλάστησις, σεβασθεὶς τὰ φιλολογικὰ ὀνόματα, σεβασθεὶς τοὺς ἀντιπάλους του, σεβασθεὶς τὴν ἰδέαν, ζητήσας παραγωγὴν ἄφθονον νεοελληνικοῦ πνεύματος, στίχου, διηγήματος, ἐπιστήμης, κρίσεως, ἀνακατώσας μέσα εἰς τὸ ἄνετον πλάτος του μεγάλους καὶ μικρούς, παλαιοὺς καὶ νέους, δέντρα πελώρια βαοβὰβ καὶ χορταρίδια καὶ μαργαρίτας τῶν ἀγρῶν. Τὸ ἀναφύλλισμα λοιπὸν τῶν τόμων του—οἱ ὁποῖοι μετὰ καιρὸν θὰ πωλοῦνται ἀκριβὰ—εἶνε ὡσεὶ νὰ περνᾷ κανεὶς διὰ λόχμης παμπύκνου καὶ ἀγρίας χλωρίδος διασχίζων μὲ μόχθον κάθε εἶδους βλάστησιν, ἀλλ' ἀναπνέων ἀέρα νέον.

Αὐτὴ εἶνε ἡ τετραετία τοῦ ἐπαναστατικοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Ταγκοπούλου. Ἀργότερα θὰ συζητήσωμεν τὰ ἄλλα ζητήματα, ἂν δηλαδὴ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ «Νουμᾶ» διαφωνοῦν, ἂν αὐτὸς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θέλει γραμματικήν, καὶ ἡμεῖς θέλομεν αἰσθητικήν, καὶ διατὶ ἡ αἰσθητικὴ εἶνε καλλιτέρα ἀπὸ τὴν γραμματικήν.

Ζ. Π.

"Ο ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὀφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή]. Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστά κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Κοινοβουλευτικὴ πρωταπριλιά— Τὸ φονοπάζαρο—Βουργάρικος ζυγός— Τὸ ξετίναγμα τοῦ Βλάχου—Ἡ δημοκοπία σὲ θρόνο.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ πὼς τώρα τελευταῖα καθιερώθηκε στὸν τόπο μας μιὰ καινούρια Πρωταπριλιά, ἀποκλειστικὰ γιὰ τοὺς Βουλευτόδες μας, ἡ Κοινοβουλευτικὴ Πρωταπριλιά, νὰν τὴν ποῦμε κ' ἔτσι. Τὴν Πρωταπριλιά τους οἱ ἐθνικοί μας πατέρες τὴ γιορτάζουν τὴν Πρωτοχρονιά, ποὺ βγαίνουνε στὶς φημερίδες καὶ μᾶς λένε ψέματα μὲ τὸ σωρὸ· ἀγκαλὰ κι ὅλο τὸν ἄλλο χρόνο δὲ μᾶς βαριοτομαχιάζουνε δὰ μὲ ἀλήθειες. Κι ἀπόδειξη ὁ κ. Στάης ποὺ βγῆκε στὴν «Ἀκρόκολη» τῆς Τετράδης νὰ μᾶς πεῖ πὼς τὸ πρῶτο ποὺ χρειάζεται εἶναι «ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἡμῶν ἀναδιοργάνωσις, δι' ἧς καὶ μόνης θὰ παρασκευάσωμεν ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος τὴν γενεὰν ἡ ὁποία νικηφόρως θὰντιμετωπίσῃ ὅλους τοὺς ἀπειλοῦντας ἡμᾶς ἐθνικοὺς κινδύνους».

Ὅτα συλλογιστεῖς πὼς ὁ κ. Στάης ἔκαμε δυὸ τρεῖς φορὲς Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, κάμνοντας μιὰ τρύπα πελώρια στὸ νερὸ τὴν κάθε φορά, κρατᾶς τὴν κοιλιά σου ἀπὸ τὰ γέλια ἀκούγοντάς τονε νὰ φαφλαταρίζει τόσο τραγικά!

★

Η «ΕΣΤΙΑ» λογαριάζοντας τὰ φονοπάζαρα ποὺ δημοσιεύτηκαν τὸν περασμένο χρόνο στὸ «Νουμᾶ» βρίσκει πὼς στὸ 906 γενήκανε σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα Σκοτωμοὶ 522(75 στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Πειραιᾶ, 447 στὶς Ἐπαρχίες), Λα-

---

Ὁ κ. καθηγητὴς μπορεῖ νὰ μὴν καταλάβαινε ἀκόμη ὅπως ἔπρεπε τοὺς ἀρχαίους, μήτε τὸν ἴδιο τὸ Σοφοκλή. Ἔμελλε κατόπι νὰ μάθῃ πὼς ἡ πλάνη κυβερνᾷ τὸν κόσμο, πὼς ὁ χορὸς ἐκείνη τὴ στιγμὴ γύρεβε μὲ λόγια νὰ γελάσῃ τὸν ἑαυτό του, πὼς ἔτσι γίνουνται πολλὰ καὶ σήμερις ἀκόμη, καὶ πὼς οἱ ἀρχαῖοι, ὅσα μᾶς βάζουνε στὰ δράματά τους, παρμένα εἶναι ὅλα τους ἀπὸ τὴ Ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'.

Ἡ Κατινούλα

Ὁ κ. Ἀντρέας, τὴ ζωὴ δὲν ἔμοιαζε νὰ τὴν παρατήρησε, ὅσα κι ἂν ἔπαθε στὴ δική του. Καὶ τὸν κ. Ἀντρέα τονὲ συνέπαιρνε στὸ ἐργαστήρι του ὁ λυρισμός, σὰν τὸ χορὸ τοῦ Φιλοχτήτη, μήτε κοίταζε ὄξω ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι του τὴν ἀλήθεια, ἴσια ἴσια τὴν ὥρα ὅπου ἕνα παράπονο κρυφὸ μπορεῖ νἄτρεμε στὴ φωνὴ τῆς Κατινούλας. Ἔπρεπε νὰ χερωτερέψουνε τὰ πράματα, γιὰ νἀνοίξῃ τὰ μάτια του. Ὁ κ. Ἀντρέας εἴτανε καλλιτεριστής, ὀπτιμίστας ποὺ συνηθίζουμε καὶ λέμε δῶ· τοῦ φαινότανε πὼς ἀκολουθούσανε ὅλα τὸν ἴσιο, τὸν κανονικό, τὸν ταχτικό τους τὸ δρόμο, καὶ λοιπὸν πὼς ὅλα πηγαίνανε ὅπως ἔπρεπε, δηλαδὴ καλά. Ἔτσι, ἀκόμη καὶ κατόπι ἀπὸ τὶς δυστυχίες του καὶ τὶς πίκρες, γελοῦσε τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ λυρισμό, ἀπαράλλαχτα καθὼς κι ὁ χορός, ἐπειδὴ τί ἄλλο παρὰ λυρισμὸς μπορεῖ νἄναι ἢ καὶ ψεφτιά, ἡ ἀντίληψη ποὺ συμμορφώνει τὴν ὕπαρξη, τὴ μοίρα, τὴ φύση τοῦ ἀθρώπου, τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα, στὸν πόθο τοῦ καθενός μας;

Ἐμεῖς πάλε ἂς ἀφήσουμε μιὰ στιγμὴ τὸν κ. Ἀντρέα κι ἂς γυρίσουμε στὴν Κατινούλα. Ἴσως δοῦμε πὼς καὶ δάφτη ἔπασκε ἀπὸ κάποιο εἶδος δικό της λυρισμό, ἂν καὶ λυρικὸ ποίημα βέβαια πὼς δὲν εἴτανε τὰ ἱστορικά της, μάλιστα προτοῦ μπῇ στοῦ κ. Ὀλπιέρη. Γεννήθηκε, ἀναθράφηκε στὴν Κερμαρία, ἕνα δῆμο ἀπὸ δυὸ χιλιάδες ψυχὲς τῆς κάτω Μπρετάννιας. Ἡ Κερμαρία εἶναι πὲς ἕνας δρόμος, μὲ σπιτάκια ἢ καὶ μὲ καλύβες ἀπὸ κάθε μεριά, δρόμος μακρινὸς καὶ σὰ στενούτσικος, ποὺ γιαλὸ γιαλὸ πάει μπροστά, κι ἀνεβαίνει σὲ μιὰ κορφούλα ὅπου ὑψώνεται ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ μὲ τὸ καμπαναριό της. Ἀπὸ κεῖ ἀπάνω ξανοίγεις ἕνα θέαμα ὡραῖο κι ἀναπαφτικό, ἀριστερά σου μιὰ μεγάλη ἀμμουδιὰ μὲ τοὺς δυὸ της κάβους ἀπὸ κάθε μέρος, δεξιά σου τὸ βαθειὸ λιμάνι τῆς Κερμαρίας, μὲ τὴ χαριτωμένη τὴ στρογγύλα του πρὸς τὰ μέσα. Ὁ δῆμος τῆς Κερμαρίας, ἀρχίζει ἀπὸ ἕνα γιοφυράκι ρίχμένο στὰ στερνὰ νερὰ τοῦ λιμανιοῦ· παρέκει, ἀκολουθώντας πάντοτες τὰκρογιάλι, πιάνει ἄλλη στράτα σπαρμένη στάναπλάγια της, κατὰ τὸν κάμπο ἢ τὰ προχώματα, μὲ φτωχὲς καλυβοῦλες δῶθε κεῖθε. Σὲ μιὰν ἀπ' ἀφτές, δίπλα στὸ γιοφύρι, καθόντανε οἱ γονιοὶ τῆς Κατινούλας. Πέντε παιδιὰ ὅλα μαζὶ καὶ μιὰ κάμαρα γιὰ ὅλη τὴ φαμελιά. Ἑκατὸ φράγκα χρυσὰ νοίκι τὸ χρόνο. Τάμπάρι ἀπὸ πάνω τρύπιο. Τὰ κεραμίδια ἔτσι κ' ἔτσι. Κοιμόντανε τὴ νύχτα στὸ χῶμα, ξύλινο πατωμα δὲν εἶχε, καὶ τὸ κρεββάτι τους ἄχερο στρωμένο· προτιμοῦσανε βρίζα, ἐπειδὴ κ' εἶναι πιὸ μαλακιά· λέγεται μάλιστα ἐκεῖ *ἄχερο μεταξύ*. Φτώχεια φοβερή.

Ἔπρεπε νὰ μαζωξουνε σὲ μιὰ χρονιὰ τὰ χρειαζούμενα χρήματα γιὰ νὰ πληρώσουνε τὸ νοικοκύρη ἔπρεπε καὶ νὰ φάνε. Κρέας, βούτυρο, λαρδί, ποὺ εἶναι φτεινὸ κιόλας στὴν Μπρετάννια, μήτε τὰ βλέπανε· σούπα νερὸ βρασμένη μὲ λίγο πάχος γουρουνήσιο, μὲ τάπομεινάρια δηλαδή, τοὺς χρησίμεβε γιὰ φαγὶ καὶ προσφάγι. Μερικὰ χόρτα, μερικὰ φροῦττα τὸ καλοκαίρι, μὰ λίγα, γιατὶ πολλὰ ὁ τόπος δὲ

δωμοὶ 883 (568 στὴν Ἀθήνα καὶ στὸ Περαία, 315 στὶς Ἐπαρχίες), Κλεψιὲς, λησταῖες, ἁπαγωγὲς κλπ. 489 (387 στὴν Ἀθήνα καὶ στὸ Περαία καὶ 102 στὶς Ἐπαρχίες).

Ἡ «Ἑστία» πολὺ σωστὰ παρατηρεῖ πὼς στοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς, γιὰ νἆναι ἀληθινοὶ, πρέπει νὰ προστέσουμε 5—10 %, γιατὶ ὅλα τὰ ἐγκλήματα δὲ γράφουνται στὶς ἐφημερίδες, ἀπ' ὅπου τὰ παίρνει κι ὁ «Νουμᾶς», καὶ γιατὶ στὶς Ἐπαρχίες μικροκλεψιὲς, ζωοκλεψιὲς καὶ μικρολαβωμοὶ θεωροῦνται συνηθισμένα πράματα καὶ καμιὰ φορὰ οὔτε στὸ Ὑπουργεῖο ἀναφέρνουνται ἀπὸ τοὺς ἀστυνόμους.

Νὰ δοῦμε τώρα καὶ τὸν ἐπίσημο πίνακα γιὰ τὴν ἐγκληματικὴ κίνηση τοῦ 906 ποὺ θὰ δημοσιέψει τὸ Ἀρχηγεῖο τῆς Χωροφυλακῆς.

★

ΓΡΑΦΕΙ ἡ «Ἀκρόπολη» στὸ φύλλο τῆς περασμένης Τετράδης (σελ. 1, στηλ. 4) πὼς ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲ βοηθάει οὔτε τοὺς φαύλους, οὔτε τοὺς τεμπέληδες, οὔτε τοὺς ἀφιλότιμους, νὰ ἑτοιμαστοῦν οἱ Πανέλληνες νὰ δεχτοῦνε στὸ σβέρκο τους τὸ Βουργάρικο ζυγό. Γράφει ἀκόμα ἡ «Ἀκρόπολη» πῶς γιὰ νὰ σωθοῦμε ἀπ' ὅλ' αὐτὰ μᾶς χρειάζεται μιὰ «εἰρηνικὴ ἐπανάσταση».

Καλὰ κι ἅγια τὰ λόγια της, μὰ φαίνεται δὲ συγκινούμαστε ἀπ' αὐτὰ οἱ Πανέλληνές της, γιατὶ ἂ συγκινούμαστε θἄχε ἀρχινήσει κιόλας ἀπὸ μῆνες ἡ τέτια εἰρηνικὴ ἐπανάσταση. Ἴσως συγκινηθοῦμε ἄμα γίνει τὸ δεύτερο ποὺ προφητεύει ἡ «Ἀκρόπολη», μὰ τότε θἆναι πιὰ ἀργὰ καὶ δὲ θὰ μπορέσουνε νὰ μᾶς σώσουν οὔτε ὁ «Χορτοφαγικὸς Σύλλογος», οὔτε ἡ «Ἐθνικὴ συνείδηση»—τὰ μόνα σοβαρὰ σωματεῖα ποὺ γινήκανε ἀπὸ μερικοὺς ραμολῆδες ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀταστροφὴ τῆς Ἀχίαλος.

★

ΕΝΑ ἡρωϊκὸ ξετίναγμα τοῦ Βλάχου δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετράδης (σελ. 4 στηλ. 5) ποὺ ἀξίζει νὰν τὸ διαβάσουν ἐκεῖνοι μάλιστα ποὺ διαλέξανε τὸν κ. Ἄγγελο Βλάχο γιὰ νὰ κλείσει μιὰ καὶ καλὴ τὸ Βασ. Θέατρο, διορίζοντάς τονε διευθυντή του.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ, τὸ στολισμένο ἀπὸ μερικὰ μεταφραστικὰ μαργαριτάρια τοῦ κ. Διευθυντῆ, δημοσιεύεται κ' ἕνα Ἐγγλέζικο ποίημα τοῦ κ. Ρόϊτερ ποὺ λέει, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, πὼς «ἂ δὲν εἴντουσαν ἀθάνατοι ὁ Σαίξπηρ κι ὁ Χάϊνε θὰν τοὺς εἶχε δίχως ἄλλο σκοτωμένους ὁ Βλάχος μὲ τὶς μετάφρασές του».

Ἐγγλέζοι, βλέπετε, τὰ λένε πιὸ τσεκουράτα τὸ πράματα ἀπὸ μᾶς τοὺς μακάριους Ρωμιούς.

★

ΑΞΙΖΕΙ νὰ λογαριαστεῖ κ' ἡ διαδήλωση ποῦγινε ἀπὸ τοὺ ρ αιῶτες ἐργάτες προχτὲς ποὺ βγῆκε ὁ Φαρδούλης ἀπὸ τὴ φυλακή. Οἱ ἐργάτες κάθισαν τὸ Φαρδούλη σὲ πολ-τρόνα, τονὲ σηκώσανε στὰ χέρια τους καὶ τονὲ γυρίζανε σὰ θαματουργὴ εἰκόνα στοὺς μεγαλόδρομους καὶ τὰ στενορ ύμια.

Ἀπόδειξη τρανὴ πὼς ἡ δημοκοπία θριαβεύει καὶ θὰ θριαβεύει στὸ δυστυχισμένο αὐτὸ τόπο καὶ γι' αὐτὸ τῆς ἔπρεπε καὶ ἡ πολτρόνα, ὁ θρόνος δηλ, ποὺ τὴν ἀνεβάσανε.

ΣΤΟΝ ΑΞΕΧΑΣΤΟ ΖΟΥΦΡΕ

Ἀπ' τὸ δεντρὶ τοῦ φωτισμοῦ
σ' ἀπόσπασε ὁ χάρος,
εἶσουν καὶ σὺ ἕνα θάρρος
στὰ λίγα τὰ κλωνιά.
Βαριὰ στενάζει τὸ δεντρὶ
γιὰ τὸν ξεκλωνισμό του,
δείχνει τὸ ριζικό του
στὸ χάρο τὸ φονιά.

Πόλη

Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ ΣΕ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στὸ φύλλο 1α τοῦ κώντικα τοῦ Προκοπίου, ποὺ βρίσκεται μ' ἀρθιμὸ 398 στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βενετιᾶς (1), κάποιο ἀδέξιο χέρι τοῦ ΙΕ', καθὼς φαίνεται, αἰώνα, ἔχει γράψει τἀκόλουθο βυζαντινὸ τραγούδι, λιγόφυλλο, μὰ ὡραῖο καὶ δροσερώτατο ἀνθισμα τῆς μεσοχρονιάτικης δημοτικιᾶς μας ποίησης:

— «Ἄσπρη ξανθὴ πανέμνοστη, ὁ κὺρ Κατῆς μισσεύει
Καὶ ὑπάγει ὁ κὺρ Κατῆς μακρέα καὶ τὸ ταξίδιν μέγα»
Καὶ ἡ κόρη ἀπὸ τῆς λύπης της τοὺς μῆνας καταρᾶται.
— «Νὰ κῆς Φλεβάρη, φλέγεις με, καὶ Μάρτι, ἐμάρανές με'
Ἀπρίλι ἀπριλοφόρητε καὶ Μᾶ κατακαμμένε,
τὸν κόσμον καὶ ἂν ἐγέμισες τἀθίτζια καὶ τὰ ῥόδα,5
τὴν ἰδικήν μου τὴν καρδιὰν τοὺς πόνους καὶ τὰ δάκρυα».

Τὸ τραγούδι αὐτὸ—καθὼς δίνουμε τὸ κείμενό του παραπάνου—δημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν καθηγητή μου κ. *Σπ. Π. Λάμπρο* στὴ Byzantinische Zeitschrift (2), ἔπειτα ξανατυπώθηκε ἀπὸ τὸν κ. Krumbacher (3) κ' ἔπειτα πάλι τὸ ξανατύπωσε καὶ δεύτερη φορὰ ὁ κ. *Λάμπρος* στὶς *Μιχτὲς* του *Σελίδες* (4).

Καὶ πρῶτα-πρῶτα σημειώνουμεν ὅτι οἱ στίχοι 5—6 σώζονται mutatis mutandis σὲ κάποιο γνωστότατο δημοτικὸ τραγούδι:

Ἀπρίλη, Ἀπρίλη ἀφόρετε, Μάη μου κανακάρη,
Ὅλο τὸν κόσμο γέμισες στἄνθη καὶ στὰ λουλούδια (5).

Ἔπειτα σὲ κάποιο ἄλλο τραγούδι Μωραΐτικο:

Ἀϊντε, βρ' Ἀπρίλη δροσερὲ, καὶ Μάη μὲ λουλούδια.
ὅλο τὸν κόσμο γέμισες λουλούδια καὶ καλούδια (6).

Καὶ πάλι σὲ κάποιο τραγούδι τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνου:

Ἀπρίλη, Ἀπρίλη δροσερὲ καὶ Μάη μὲ τὰ λουλούδια
ὅλον τὸν κόσμο γιόμισες λουλούδια καὶ καλούδια (7).

Στὸ στίχο *1* ὁ κώντικας ἀντὶ *μισσεύει* ἔχει τὸ συνώνυμο *ταξιδεύει*. Τὸ *μισσεύει* εἶνκι διόρθωμα τοῦ κ. Λάμπρου καὶ πρέπει νὰ γίνῃ γιατὶ τὸ θέλει τὸ μέτρο.

Στὸ στίχο *2* στὴ λέξη *ταξίδιν* ὁ κ. Λάμπρος σημειώνει ὅτι: «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γράψωμεν *ταξιδ' εἶν'*. Ἄλλως δ' ἐν ᾗ γλώσσῃ εἶναι γεγραμμένον τὸ ποίημα θάνεμένομεν τὸ *ἔνε* ἀντὶ τοῦ *εἶνε*». Ἐγὼ ὅμως νομίζω πῶς καλύτερα στέκει νὰ γράψουμε: *καὶ τὸ ταξίδ' εἶν' μέγα*. Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ *εἶναι* δὲν ἔχει διόλου δίκιο ὁ κ. Λάμπρος. Γιατὶ συνηθέστατα βρίσκεται στὰ δημοτικά, στὰ καθαρὰ δημοτικά, τραγούδια τοῦ ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰώνα—τὸν καιρὸ δηλαδὴ ποὺ γράφηκε καὶ τὸ τραγούδι ποὺ λέμε—βρίσκεται τὸ *εἶναι* ἀδερφωμένο μὲ τὸ *ἔνι* καὶ τὸ *ἔναι*. Κοίταξε π. χ. τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ποὺ τύπωσε ὁ Legrand ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ θεολογικὸ κώντικα τῆς Βιέννας 244, (Nessel):

Τὰ μάτια σου εἶν' ἐμορφα, μαῦρα ὡς το μελάνι
τὰ φρύδια σου εἶναι στιαστὰ, ὁμοιάζουν σὰν γαϊτάνι,
ἡ μύτη σου ἔναι τορνευτὴ, ματσουροκονδυλάτη,
τὰ δόντια πυκνοφύτευτα ὡς τὸ μαργαριτάρι (7).

Στὸ στίχο *5* ὁ κώντικας ἔχει: *ἀπριλλοφόρητε*. Ἀλλὰ, κρίνοντας ἀπὸ τὰ παραπάνου δημοτικὰ τραγούδια τοῦ καιροῦ μας, μοῦ φαίνεται πῶς ὁριστικὰ καὶ στὸ βυζαντινὸ πρέπει νὰ γράψουμε *ἀπρίλη ἀφόρητε* καὶ νὰ τὸ διαβάσουμε μὲ συνίζηση. Τὸ *λο* ἀντὶ

1) Ὁ ἀριθμὸς 398 εἶναι τοῦ κατάλογου τοῦ Zanetti: Graeca D. Marci bibliotheca Codicum mss. (Βενετιὰ) 1740.

2) Τόμ. III (1893) σ. 165 κ. ἑ.

3) Krumbacher: Geschichte der Byzantinischen Litteratur ἔκδοσις Β'. παραγ. 341.7 (Ἑλληνικὴ μετάφραση Σωτηριάδη τόμ. Γ', σ. 60).

4) Σπ. Π. Λάμπρου: Μικταὶ Σελίδες. Ἀθήνα, 1905, σ. 396.

5) Σύγκρινε Γ. Εὐλαμπίου: Ὁ Ἀμάραντος ἤτοι τὰ ῥόδα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἐν Πετρουπόλει 1843 σ. 52.—Marcellus: Chants du peuple en Grèce. Τόμ. Β'. Παρίσι 1851 σ. 372 ἀριθ. ΙΑ'. — A r. Passow: Carmina popularia Graeca. Λειψία 1860, σ. 229 ἀριθ. CCCX.

6) É. Legrand: Recueil de chansons populaires grecques. Παρίσι 1874, σ. 210, ἀριθ. 94.

7) Π. Παπαζαφειροπούλου: Περισυναγωγὴ γλωσσικῆς ὕλης καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδίᾳ δὲ τῆς Πελοποννήσου....Πάτρα 1887, σ. 130. Ἀριθμὸς ΡΑ.

βγάζει. Σὰν εἶχανε καὶ ψωμί, καμαρώνανε· τρώγανε κάποτες ψωμὶ τὰ παιδιά, μὰ δὲν ἔτρωγε ἡ μάννα. Ἡ Κατινούλα στοχάστηκε τότες κάτιτις μὲ τὸ μικρὸ τὸ κεφαλακι της, ἕξη ἐφτὰ χρονῶ παιδί, ποὺ ἀπὸ νωρὶς ἀναγκαζότανε νὰ καταλάβῃ τί δύσκολη τέχνη, τί δεινὸ πρᾶμα εἶναι τὸ νὰ ζῇ κανένας. Τὸ στοχάστηκε ἡ καημένη ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὴ μάννα της, ποὺ εἴτανε καὶ τὸ χαϊδεμένο της. Κι ἄμα τὸ στοχάστηκε, χάρηκε ἀμέσως, ἐπειδὴ ἀπὸ φυσικό της, μ' ὅλα τὰ βάσανα ποὺ τραβοῦσανε, μήτε ἡ ἐνέργεια τῆς ἔλειπε, μήτε ἡ καλὴ διάθεση, μήτε καὶ κάποιο κέφι γιὰ γέλια, ποὺ ἡ καλὴ συνείδηση, ποὺ ἡ ἐνέργεια ἴσια ἴσια μέσα μας τὰ γεννᾷ.

Στάκρογιάλι κοντά, κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο τῆς Κερμαρίας, βρισκότανε εἶδος λαγούμι βαθουλούτσικο μὲ πέτρινη καμάρα. Στὴν ἄκρη του πηγαίνανε καὶ πλύνανε οἱ γυναῖκες, γιατὶ ἔτρεχε ῥυάκι ἀπὸ τὸ λαγούμι, κι ὅταν ἀνέβκινε ἡ θάλασσα, καθὼς συνηθίζει δυὸ φορὲς τὸ μερόνυχτο νὰ φουσκώνῃ καὶ νὰ τραβιέται στὰ βοριανὰ ἢ βορειοδυτικὰ τὰ μέρη, τότες σμίγανε τῆς θάλασσας τὰ νερὰ καὶ τὰ νερὰ τοῦ ῥυακιοῦ. Ἐκεῖ λοιπὸ συσσωρεβόνταν λογιῶ λογιῶ ἀποριξίδια τῆς θάλασσας καὶ τῆς στεριᾶς. Ἀφτὸ παρατήρησε ἡ Κατινούλα κ' εἶπε νὰ πάῃ νὰ δῇ. Ἀνακάλυψε πρῶτα πρῶτα κατι ποὺ τῆς φάνηκε πολὺ παράξενο, χοντρὰ καὶ μακρουλὰ κομματάκια σὰ γυαλιστερά· εἴτανε ἡ ζύμη τοῦ σαπουνιοῦ τῆς πλύσης που εἶχε πήξει, γιατὶ ἐκεῖ πλένανε οἱ γυναῖκες τὰ ροῦχα· ἔφερε σπίτι τὰ κομμάτια καὶ τοὺς χρησίμεψε περίτημα γιὰ κόλλα, νὰ στουμπούσωνε μιὰ τρύπα ἢ νὰ σιάξουν ἕνα τζάμι. Νά ποὺ δὲν πῆγε ὁ κόπος της χαμένος. Καὶ κόλλα χάρισμα! Γύρισε πάλε κ' ἔψαξε. Μέσα στὸ λαγούμι σκοτείνια. Ἔκαμε κουράγιο τὸ παιδί, ἔσκυφτε, πασπάτεβε μὲ τὰ δυό του τὰ χεράκια, μὰ φοβότανε καὶ λιγάκι. Ἔβρισκε ὅμως κ' ἔβρισκε κάθε μέρα, κι ὅλο κουβαλοῦσε σπίτι σωρὸ σωρὸ κελεπούρια, καρφιά, σίδερα, κουμπιά, πλῆθος κουρέλλια καὶ κουρελλάκια, *ῥάκη βαιά*, ποὺ λέει κι ὁ Φιλοχτήτης τοῦ σιὸρ Ἀντρέα, *ῥάκη* καὶ *ῥάκια*, ποὺ τὰ φοροῦσε μαλιστα ὁ ἴδιος—ὁ Φιλοχτήτης δηλαδή, ὄχι ὁ σιὸρ Ἀντρέας.

Τὴν κυριακή, ἔβγαινε στοὺς δρόμους ἡ Κατινούλα μὲ τοὺς γονιοὺς της, πουλοῦσανε τὰ κουρέλλια, κερδίζανε πόσα θαῤῥεῖτε ταχα; Ἐνάμισυ φραγκο. Σωστὴ περιουσία. Κοὶ κοιτάξτε τώρα ποὺ ἀλλαζουνε ὄψη τὰ πραματα, κατὰ τὸ μάτι ποὺ τὰ βλέπει καὶ τὸ μυαλὸ ποὺ τὰ κρίνει. Ἐνάμισυ φραγκο τί εἶναι γιὰ τὸν κ. Ὀλπιέρη καὶ γιὰ μᾶς; Τίποτα. Οἱ Κερμαριῶτες ὅμως ἀπορούσανε μὲ τὸ ποσό, θαμάζανε τὸ παιδί, συχαιρόντανε πατέρα καὶ μάννα, κ' ἔτσι ἔβγαλε γλήγορις ὄνομα στὸ χωριὸ ἡ Κατινούλα. Περηφανεβότανε κιόλας, γιατὶ ἀπὸ φιλότιμο ἄλλο τίποτις, εἶχε καὶ παραεῖχε τὸ κορίτσι. Ἔλιωνε κ' ἡ μάννα· κάθε φορὰ ποὺ ἐρχότανε ἀπὸ τὸ λαγούμι μὲ τοὺς θησαυροὺς της ἡ Κατινούλα, ἔκλαιγε ἡ μάννα της ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

— «Νὰ παιδί», λέει, καὶ τρέχανε τὰ δάκρια. Ἡ κακομοίρα πολὺ δὲ βάσταξε. Λίγνεψε, ἀδυνάτησε, πέθανε ἀπὸ τὴν πεῖνα. Πεῖνα, ἔλλειψη θροφῆς, ὅπως θέλεις πές το· δὲν ἄντεξε ἡ γυναίκα. Ὁ πατέρας δουλειὰ δὲν ἔβρισκε. Μὲ τὸ σκκκὶ στὸν ὦμο, σὰ ζοῦσε ἀκόμα ἡ μακαρίτισσα, τράβηξε μιὰ μέρα πρὸς κάτι ἀπόμακρα χωρια, ὅπου ἄκουσε πὼς μοιράζουνε σιτάρι καὶ γυρέβουνε δουλεφτάδες. Γύρισε στὴν καλύβα του ἀποσβολωμένος, ζεματισμένος. Τὸν κακοδεχτήκανε, τοῦ μιλήσανε ἄσκημα, τονὲ διώξανε σὰ ζητιάνο. Κάθησε ὁ δύστυχος, ἐνῶ τὰ δηγότανε, σὲ μιὰ γωνιὰ κ' ἔσπασε στὰ κλάματα· ποτὲς δὲν εἶχε δεῖ τὸν πατέρα της νὰ κλαίῃ. Ἀφτὸ ἡ Κατινούλα καὶ πιὸ ὕστερα τὸ θυμότανε. Κατόπι ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς γυναίκας, ἄρχισε νὰ πίνῃ ὁ χηρός. Τὸν παρασέρνανε οἱ συντρόφοι, κι ἄμα ἔπαιρνε δυὸ

λα ἐξηγιέται παλαιογραφικὰ χωρὶς καμιὰ δυσκολία. Κ' ἔτσι, μὲ τὴ διόρθωσην αὐτὴ, βγάζουμε καὶ νόημα, γιατὶ τὸ ἀπριλοφόρητε— καθὼς δηλαδὴ γράφει ὁ κ. Λάμπρος—δὲν ἔχει, θαρρῶ, καμμιὰ ὁλωσδιόλου ἔννοια.

Ὡς τόσο παρατηροῦμε ὅτι ἐκεῖνος ποὔγραψε στὸν κώντικα τὸ Βυζαντινὸ τραγούδι ποὺ λέμε, δὲν παράστησε καθόλου πιστὰ καὶ μὲ τάξη τοὺς διάφορους φθόγγους, καθὼς δηλαδὴ εἶταν ἡ προφορά τους. Μερικοὺς τύπους τοὺς ἔκανε *ἑλληνικώτερους*. Ἔπειτα —ἀφήνω τἄλλα—δὲν πρόσεξε στὶς συνίζησες κι ἀφῆκε τὸ τραγούδι μὲ πολλὲς χασμῳδίες. Γι' αὐτὸ δίνω τὸ κείμενο τοῦ τραγουδιοῦ διορθώνοντάς το μὲ τὶς διόρθωσες ἐκεῖνες πάνάφερα παραπάνου καὶ σύνωρα χωρὶς χασμῳδίες :

— Ἄσπρη, ξανθή, πανέμορφη, ὁ κὺρ Κατῆς μισσεύει,
κ' ὑπάγει ὁ κὺρ Κατῆς μακρεὰ καὶ τὸ ταξιδ' εἶν' μέγα».
Κ' ἡ κόρη ἀπὸ τῆς λύπης της τοὺς μῆνας καταρᾶται.
— «Νὰ κῆς Φλεβάρη,φλέγεις με, καὶ Μάρτη ἐμάρανές με.
Ἀπρίλη, Ἀπρίλη ἀφόρητε καὶ Μᾶ κατακαμένε,
τὸν κόσμον κι ἂν ἐγέμισες τἀθίτζια καὶ τὰ ῥόδα
τὴν ἰδικήν μου τὴν καρδιὰν τοὺς πόνους καὶ τὰ δάκρυα».

Τὸ *Κατῆς* εἶναι παραλλαγὴ τοῦ *Κωσταντῆς*. Ὅσο γιὰ τὴν κλητικὴ *Μᾶ*=Μάη, ἀπ' ὀνομαστικὴ *Μᾶς*=μάης, μὲ γενικὴ τοῦ *Μᾶ*, ἂς σημειωθῇ ὅτι λέγεται ἀκόμη στὴ Χιό (1).

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ.

1) É. Legrand ὅπου καὶ παραπάνου σ.54, ἀριθμ. 26, στίχ. 13—16. Κοίταξε κι ἄλλα εἶναι στὸ ἴδιο μέρος σελ. 34, ἀριθ. στίχ. 4, 13. Σελ. 42, ἀριθ. 11, στίχ. 21, Σελ. 52, ἀριθ. 25, στίχ. 1. κλ. κλ.

(1) Σύγκρινε : Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα περιοδικῶς ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ. Τόμ. Α' (1870) σ. 99 ἀριθ. 37, στίχ. 15.—Hubert Pernot : Rapport sur une mission scientifique en Turquie. (Extrait des Nouvelles Archives des Missions scientifiques t. XI). Παρίσι 1903, σ. 39 [151], ἀριθ. 22, 68 [180], ἀριθ. 54, 102 [214], ἀριθ. 93.

Τώρα ποὺ κοντέβουν τὰ πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Χαΐνε,—πέθανε στὰ 1856, τοῦ Φλεβάρη 4—οἱ φίλοι καὶ θαμαστὲς τοῦ ποιητῆ ἀγωνίζουνται στὶς ἐφημερίδες γιὰ νὰ στηθεῖ καὶ στὴ Γερμανία τὸ ἄγαλμά του. Ξέρουμε πὼς ὁ Χαΐνε δὲν μπορεῖ νἄχει πολλοὺς φίλους στὴ Γερμανία, γιατὶ δύσκολα ξεχνοῦν οἱ Γερμανοὶ τὰ τσουχτερὰ πειράγματά του. Ὁ Χαΐνε τὴν πείραξε τὴ Γερμανία ἴσα ἴσα ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἡ ἀδυναμία της, τῆς πείραξε τὴν ἰδέα της γιὰ τὴ δύναμη, γιὰ τὴν ὑπεροχή. Ἡ ἀυτοκρατόρισσα Ἐλισάβετ ἔστησε τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀγαπημένου της ποιητῆ στὸ ὀμορφότερο μέρος τῆς Ἑλλάδας· κάποια πλούσια Βερολινέζα θὰ τοῦ τὸ στήσει μεγαλόπρεπα στοὺς κήπους ἑνὸς χτημάτου της στὸ Πότσδαμ. Ἂς συχωρέσουνε λοιπὸν καὶ οἱ Γερμανοὶ τὸν πειραχτή, κι ἂς τιμήσουνε τὸν τρυφερώτατο ποιητή.

ΕΙΚΟΝΑ

Πάλι ἐταξιδέψαμε μέσ' στὸνειρο, ὦ ψυχή !
Πές μου τὸν ὕμνο, ποὺ ἀργολέν' τὰ κυματάκια
Κι' ἀπ' τῶν χρωμάτων καὶ ρυθμῶν τὴ μουσικὴ
νανούρισέ με μ' ὥρια τραγουδάκια.

—

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' στὸνειρο, ὦ ψυχή !
Καὶ τὰ βουνὰ τί λέν' τἀσπροντυμένα ;
Σὰλλεύκες νεράϊδες βασιλεύοντας
Στέλνει φιλιὰ ὁ ἥλιος ροδισμένα.

—

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' στὸνειρο, ὦ ψυχή !
Στὴν ἄκρη τοῦ πελάου κάτι λάμπει
Κἄπια βαρκοῦλα ποὺ μιλάει μὲ τἄγνωστο
Καὶ σμίγει μὲ τὰ θάμπη.

—

Πάλιν ἐταξιδέψαμε μέσ' στὸνειρο, ὦ ψυχή !
Νυφοῦλ' ἀγνή, καὶ πῶς νὰ σὲ στολίσω ;
Ποὶ ἐπόθησα στὴ λιτανεία αὐτὴ
Τοῦ μάγου κόσμου ἱέρεια νὰ σὲ στήσω ;

Φάληρο, 5.I.901.

ΜΗΤΡΟΣ ΓΛΗΝΟΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ὁ Ἐγγλέζος ποιητὴς Οὐκϊλδ συνείθιζε νὰ λέει πὼς ὅτι εἶναι ἄσκημο εἶναι κι' ἀνηθικο. Μὲ τέτοια αἴσθηση χαραχτηριστικὴ τῆς ψυχῆς του, ποὺ τόσο ἁρμονικὰ ταίριαζε στὸ πολυτάραχο κι' ἀψηλόθωρο πνεῦμα του ὁ μεγάλος αὐτός, ποιητὴς περσότερο τῆς ζωῆς παρὰ τοῦ βιβλίου, κατόρθωνε νὰ ψάχνει καὶ νὰ βρίσκει κάτω ἀπὸ τὸν ἀσεμνώτερο πέπλο τὸ εἴδωλο τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ὡραίου, καὶ πίσω ἀπὸ τὴ βαμμένη ἠθικὴ τῶν λόγων νὰ ξεσκεπάζει τὸ πολυκέφαλο τέρας τῆς Ἀσκημιᾶς.

Τὸν τρισένδοξο καὶ δυστυχισμένο ποιητὴ τῆς «Σαλώμης» θυμήθηκα σὰν εἶδα στὸ Βασιλικὸ «τὸν Καημένο τὸν Πέτρο» ἕνα ἔργο τοῦ Ἰταλοῦ Καβαλλότη. Στὸ δρᾶμα αὐτὸ μοῦ φάνηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς ξεχώριζα κάτω ἀπὸ τὴν ἠθικὴ τῶν λέξεων κι' ἀπὸ τὶς κοινωνικὲς διδαχὲς τοῦ συγγραφέα ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ κεφάλια τῆς Ἀσκημιᾶς καὶ τῆς ἀνηθικότης. Ἀκοῦστε τὴν ἱστορία τοῦ ἔργου. Ἕνας καμπούρης ὁ «καημένος ὁ Πέτρος» ἀγαπάει μιὰ ὡραία κοπέλλα. Αὐτὴ δὲν ξέρει τὸν ἔρωτά του καὶ παίρνει ἄλλον. Ὁ συγγραφέας ὅμως, ποὺ πολὺ συμπαθεῖ τὸν Πέτρο του καὶ θέλει νὰ τῆς τόνε δώσει ἄντρα, σοφίζεται νὰ βγάλει τὸν πρῶτο της ἄντρα χαρτοπαίχτη καὶ γυναικᾶ καὶ νὰ τὴ χωρίσει ἀπ' αὐτόν. Ἔτσι ἡ ὡραία κοπέλλα στὸ τέλος ἀφίνει τ' ὡραῖο παλληκάρι καὶ παίρνει τὸν καμπούρη ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ξέρει ἀπ' ὄξω τὶς δέκα ἐντολὲς καὶ νὰ τὶς κοπανάει κάθε λίγο στοὺς ἄλλους μὲ τὸ συχαμερὸ ἐγωϊσμὸ ἑνὸς ἐρωτεμένου καμπούρη, ποὺ ἔχει τὴν Ἀρετὴ ὄχι προτέρημα φυσικό, μὰ ὅπλο μόνο γιὰ νὰ φαίνεται ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς γύρω του καὶ νὰ τοὺς ταπεινώνει.

*

Ἡ ἱστορία αὐτὴ σ' ἔργο ποὺ ἔχει τὴν ἀξίωση νὰ διδάξει, μοῦ φαίνεται ἀνήθικη, κι' ὁ τύπος τοῦ καμπούρη κακὰ βαλμένος καὶ πολὺ χειρότερα ψυχολογημένος. Ἐγὼ δὲν ντρέπουμαι νὰ ὁμολογήσω πὼς θὰ προτιμοῦσα νὰ ἔβλεπα στὴ σκηνὴ τοῦ Βασιλικοῦ μιὰ «Κοραλλία» ἀπὸ ἕναν «Πέτρο». Ἐκείνη τουλάχιστο ἂν δὲ γιομίζει τὴν ψυχή μας ἀπὸ ὑψηλὰ συναιστήματα, μᾶς τὴν καθαρίζει ὅμως ἀπὸ τὰ ταπεινὰ καὶ χρησιμεύει γιὰ δραστικὸ ἀντισηπτικό, μὰ ὁ Πέτρος ὅσο καημένος κι' ἂν εἶναι μᾶς κινεῖ τὴν ἀηδία. Ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα σ' ὁλόκληρο τὸ ἔργο νὰ ὑψώσει τὸν τύπο τοῦ καμπούρη ἐρωτεμένου καὶ νὰ τονὲ λαμπρύνει γιὰ νὰ δικιολογήσει ὕστερα τὸ γάμο του, καὶ ἡ τέχνη του νὰ βολέψει τὰ πράματα καὶ νὰ τὰ φέρει πρὸς τὴ λύση μὲ τὶς θεωρίες του τὶς ψεύτικες καὶ τὶς διδαχὲς, μᾶς ξεσκεπάζουν μιὰν ἀσκημιὰ ποὺ εἶναι ἀνηθικότη ὅσο κι' ἂν δούλεψε τὸ φτιασίδι τῆς ψευτοηθικῆς.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

—

Μιὰ σκέψη σοφή :

Ὅτα θυμούμαστε νὰ νιάτα μας καὶ κλαῖμε, εἶναι τὸ ἴδιο ἀπάνω-κάτω σὰ νὰ κλαῖμε γιατὶ στερηθήκαμε μιὰ ὡραία γυναίκα, ποὺ μᾶς ἀπάτησε.

—

Ὁ ξακουστὸς Πολωνέζος ποιητὴς καὶ συγγραφεὰς Ἰουλιανὸς Κλάτζκο πέθανε ὀγδοντατεσσάρω χρονῶ στὴ Βιέννα. Ὁ Κλάτζκο ἔγραψε στὰ 1876 μιὰ μελέτη ἀξιόλογη «Οἱ δυὸ Ἀρχιγραμματέοι», ὅπου κάνει ὡραία ἀνάλυση τοῦ χαραχτήρα τοῦ Μπίσμαρκ καὶ τοῦ χαραχτήρα τοῦ πρίγκηπα Γορτσακώφ. Ὁ μακαρίτης εἶτανε καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἠθικοπολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Παρισιοῦ.

παράδες μεροκάματο γιὰ ξύλα ποὺ πήγαινε νὰ κόψη, γιὰ πέτρες ποὺ κομμάτιαζε μὲ τὸ σφυρί, ὅπως τὄφερνε ἡ τύχη, ἀμέσως στὸ καπελειό.

Λυπήθηκε ὁ κόσμος τὴν Κατινούλα. Μιὰ γειτόνισσα τὴν πῆρε, νὰ προσέχη τὰ παιδιά της. Ἐννιὰ δέκα χρονῶ κοριτσάκι, καὶ νταντά. Μιστός της τὸ ψωμὶ ποὺ ἔτρωγε καὶ σὰ λάχαινε, πεντέξη σολδιά. Μὰ τὰ παιδάκια τῆς γειτόνισσας φύγανε, ὄξω, σὲ μιὰ θειά τους. Ἀπόμεινε ἡ Κατινούλα στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. Τῆς φέλεσε ὅμως καὶ πάλε τὸ καλὸ τὄνομα καὶ ἡ δυστυχία. Τὴν ξέρανε ὅλοι γιὰ ἐργατικό, ἔξυπνο καὶ τίμιο κοριτσάκι. Τοὺς πάγκους τοῦ σπιτιοῦ της τοὺς φουμίζανε στὸ χωριὸ γιὰ τὴν πάστρα τους. Ὡς καὶ τὰ βαμμένα τὰ κουρέλλια ποὺ εἶχε ἀπάνω της—γιατὶ ποῦ βοῦχα ;—λάμπανε ἀπὸ πάστρα. Τὰ δυὸ παιδάκια ποὺ τὰ φρόντισε δυὸ χρόνια σωστά, παστρικὰ πάντα καὶ τοῦτα. Ἕνας ψωμὰς τῆς εἶπε λοιπὸ νἄρθῃ δούλα στὸ ψωμάδικο, νὰ σκουπίζη, νὰ μὴν ἀφίνη τἀλέβρι νὰ σωριάζεται στοῖβες στοῖβες, νὰ γυαλίζη τὸ πουρνὸ τὸ μαγαζί. Νὰ ποὺ ἔβγαινε ἄξαφνα καὶ δούλα. Προβιβασμός. Τὴ ζουλέψανε ἴσως ἄλλα φτωχόπαιδα. Δούλεβε μόνο τὴ μέρα καὶ τὸ βράδι γύριζε καλιά της, νὰ πλαγιάση. Ἀμέ, τὸ φαγί ; Πολὺ περίεργα τὰ βόλεψε ὁ ψωμάς. Στὰ χωριά, οἱ μουστερῆδες δὲν ἀγοράζουνε ὅλοι ψωμί. Πολλοὶ τὸ ζυμώνουνε σπίτι τους, ἔπειτα ἔρχουνται κα. τὸ ψήνουνε στὸ φοῦρνο. Σὰν ἐρχόντανε οἱ μουστερῆδες, ἔπρεπε ἡ Κατινούλα νὰ ζητήση ἀπὸ τὸν καθένανε λίγη πάστα, ὅπως τὴ λένε στὴ Γαλλία, δηλαδὴ λίγη ζύμη, νὰ κάμη κατόπι τὸ ψωμί της, ποὺ τῆς τὄψηνε πιὰ ὁ ψωμας. Ζύγωνε ἡ Κατινούλα, ῥωτοῦσε, τὸ ψιθύριζε πιὸ πολὺ παρὰ ποὺ τὄλεγε. Σὰν ἔβλεπε πὼς ὁ μουστερὴς δὲν ἄκουγε ἢ ἄκουγε μὲ μισὸ ἀφτί, τραβιόταν καὶ πήγαινε σὲ ἄλλονε. Γινότανε ἀφτὸ τὴν ὥρα ποὺ ὅλοι μαζὶ φέρνανε τὸ ψωμί τους καὶ προσμένανε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ φοῦρνο, νὰ τὸ πάρουνε. Οἱ πλούσιες οἱ κεράδες, οἱ ἀρχόντισσες τοῦ χωριοῦ, ποὺ νὰ ποῦμε, δὲ δείχνανε μεγάλη προθυμία. Τὰ καημένα τὰ δουλικά, ποὺ ξέρανε τί κακὸ εἶναι ἡ φτώχεια, δὲν τὴν ξεχνοῦσανε ποτές τους. Χαρούμενη γύριζε στοῦ μπαμπᾶ της ἡ Κατινούλα καὶ βνωμονοῦσε τὸν παραφέντη, τὸν ψωμά. Ὁ ψωμὰς περνοῦσε γιὰ καλὸς ἄθρωπος· εἶτανε κιόλας. Μὰ τί τὰ θέλετε ; Μήπως τοῦ περισσέβαινε οἱ λίρες κι ἀφτουνοῦ ; Βολέβεται ὁ κοσμάκης ὁ κακόμοιρος, ὅπως μπορεῖ.

Φανταστῆτε τώρα πῶς τῆς φάνηκε τῆς Κατινούλας, ὅταν ἄξαφνα βρῆκε μπόλικο τὸ ψωμί, νὰ τρώη κάθε μέρα, νὰ χορταίνη καὶ νὰ πλερώνεται ! Τὸ μπόλικο τὸ ψωμί, τὸ χρωστοῦσε τῆς καημένης τῆς Ὅλιας, τῆς κυρίας Ὀλπιέρη. Ἀφτὸ πιὰ κ' ἑκατὸ χρόνια νὰ ζοῦσε τὸ κορίτσι, ἀδύνατο νὰ τἀλησμονήση. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ κατέβηκε ἡ κ. Ὀλπιέρη στὴν Κερμαρία, νὰ περάσουνε δυὸ μῆνες διακοπές, ἄκουσε γιὰ τὴν Κατινούλα. Συγκινήθηκε. τὴ φώναξε, τῆς ἄρεσε. Μικρή, μὰ μικρὲς δουλέβουνε κεῖ κάτω, ἔδειχνε καὶ μεγαλήτερη ἀπὸ δώδεκα δεκατριῶ χρονῶ κοπελλούδι· τὴν εἴχανε ὡριμάσει κ' ἡ ὀρφάνια κ' ἡ φτώχεια. Βέβαια πὼς τὴ δουλειὰ δὲν τὴν ἤξερε στὰ δάχτυλα· μάθαινε ὅμως ἀμέσως, φτάνει ἕνα λόγο νὰ τῆς ἔλεγες. Ποῦ νὰ τονειρευτῇ κιόλας τέτοιο σπιτικό ; Καλὲ, ἀλάκαιρο σπίτι. Δηλαδὴ, νοικιάσανε οἱ Ὀλπιέρηδες, ἴσια ἴσια στὴν ἀκρογιαλιάτικη τὴ στράτα ὅπου βρισκότανε κ' ἡ καλύβα τῆς Κατινούλας, πιὸ παρέκει ἀπὸ τὸ γιοφυράκι τῆς Κερμαρίας, ἕνα ξοχικὸ ἔτσι κ' ἔτσι, μὰ ποὺ ἐκείνη πιὰ τὄβλεπε γιὰ παλάτι. Φιλοτιμήθηκε, ὅλα, ὅλα νὰ τὰ συγυρίση, ὅλα νὰ τὰ βάλη σὲ τάξη. Ἀμέ ; Ἀφοῦ κ' ἴδια συγυρίστηκε, ἀφοῦ φοροῦσε σωστὸ φουστάνι, κι ὄχι κουρελλοράματα, δὲν ἔπρεπε τάχα νὰ κάμη ὅ τι μποροῦσε, νὰ κερδίση στἀλήθια τὸ ψωμί της, γιατὶ παῖξε γέλασε

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ο ΚΟΣΜΑΣ

Ξύπνησε πρωΐ πρωΐ ὁ Κοσμᾶς. Σὲ μιὰ στιγμοῦλα πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι του κι' ἀφοῦ πλύθηκε καὶ ντύθηκε, κάθισε στὸ μικρό του γραφεῖο κοντὰ γιὰ νὰ δουλέψῃ.

Νοῦς δημιουργικός,ψυχὴ διαλεχτὴ καὶ γερή, εἶχε λογογραφικὸ ταλέντο σπάνιο ὁ Κοσμᾶς. Ὅ,τι ἔγραψε ἄξιζε νὰ ζήσῃ πολλὰ, πάρα πολλὰ χρόνια. Τἀριστουργήματα δὲν ἔχουν φόβο νὰ μαραθοῦν ἀπ' τῶν αἰώνων τἀγριοκαίρια.

Εἶχε ὅμως γράψει τόσο λίγα πράματα ὁ εὐλογημένος! Μποροῦσες, μὰ τὴν ἀλήθεια, σὲ μισὴν ὥρα νὰ διαβάσῃς ὅλη τὴ φιλολογική του ἐργασία. Κ' εἶχε βασανιστεῖ ὁ κακομοίρης παραπάνω ἀπὸ δέκα χρόνια γιὰ νὰ γράψῃ τὰ λιγολιγούτσικα κ' ἔξοχ' αὐτὰ ἔργα.

Ἴσως θαρρέψετε πὼς εἶχε πολλὲς ἄλλες ἀσχολίες καὶ γι' αὐτὸ δὲν τοὔμενε καιρὸς νὰ γράφῃ. Ὄχι, φίλε μου. Καιρὸ στὴ διάθεσή του εἶχε πολύ, γιατὶ ἡ μόνη δουλιὰ ποὺ εἶχε κι' ἀπ' ὅπου ζοῦσε εἴτανε νὰ πηγαίνῃ στοῦ κὺρ Πλωρίτη τὸ μεσιτικὸ γραφεῖο καὶ νὰ τοῦ καταστρώνῃ κἄτι κατάστιχα, δυὸ τὸ πολὺ τρεῖς ὧρες κάθε μέρα.

Μὰ τί ἔτρεχε λοιπό; Τί τοὔφρασσε τὸ δρόμο πρὸς τὴ δημιουργικὴ ἐργασία;

Ὁ Κοσμᾶς ξύπνησε μὲ μεγάλη ὄρεξη νὰ δουλέψῃ. Πρὶν ὅμως πάρῃ ἀκόμα τὴν πέννα στὸ χέρι του, κἄποιος ἀόρατος διάβολος τοῦ σφύριξε στὸ αὐτὶ νὰ βγῇ ὄξω, νὰ πάῃ, καθὼς εἴτανε μαθημένος, στὸ καφενεῖο, νὰ δῇ τοὺς φίλους του, κι' ἀφοῦ παίξει πρῶτα μαζύ τους μιὰ πρέφα, νὰ τοὺς πάρῃ ὕστερα περίπατο.

«Τὸ μεσημέρι, εἶπε, ποὺ θὰ γυρίσω στὸ σπίτι, μετὰ τὸ φαγί, μπορῶ νὰ κάτσω καὶ νὰ γράψω».

Πῆρε λοιπὸν τὸ μπαστουνάκι του στὸ χέρι καὶ βγῆκε τὴν ὀξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ του.

Πρωΐ χυνοπωρινό. Τὴ νύχτα εἶχε, φαίνεται, βρέξει λιγάκι. Τὰ πρωτοβρόχια δά! Γι' αὐτὸ ὁ πρωϊνὸς οὐρανὸς εἴταν καθαρώτατος κ' ἡ μέρα φαινόταν ὁλόφεγγη.

Τὸ ὑγρὸ χῶμα σκόρπιζε κἄποια μυρωδιὰ, ποὺ εἴταν πολὺ εὐχάριστη γιὰ τὸν Κοσμᾶ. Ἡ γίς χλωμὴ μὲ τοὺς ἄταχτους σωροὺς τῶν σάπιων φύλλων, γιὰ μοναχὸ στολίδι της εἶχε τοὺς τρυφεροὺς ἀσφοδελοὺς, ποὺ ζοῦν ἀπὸ τὴν ἄφθονη νυχτερινὴ δροσιὰ τοῦ χυνοπώρου κι' ἀπὸ τἀριὰ πρωτοβρόχια.

Ὁ Κοσμᾶς τραβοῦσε κατὰ τὴν ἀγορὰ, ὅπου εἴταν οἱ καφενέδες. Ἅμα πορπάτησε ὅμως καμπόσο, ἄλλαξε ἰδέα κ' ἄρχισε ἀντίς κατὰ τὴν ἀγορὰ νὰ τραβάῃ πρὸς τὸ δυτικὸ τοῦ λιμανιοῦ μέρος, ποὔταν ἀκατοίκητο. Κι' αὐτὸ τὄκανε γιατὶ δὲν ἤθελε τώρα νὰ δῇ τοὺς φίλους του.

Πῶς; Ὁ Κοσμᾶς σιχάθηκε τοὺς φίλους του; Μάλιστα.

Χτὲς βράδυ κοιμήθηκε χωρὶς νὰ δουλέψῃ· εἶχε ὅμως ὑποσκεθεῖ στὸν ἑαυτό του νὰ ξυπνήσῃ μὲ τὰ χαράματα καὶ νὰ καταγίνῃ στὸ ἔργο του. Μὰ, ὅπως πολλὲς φορὲς τὄπαθε, δὲ βάσταξε καὶ τώρα τὴν ὑπόσκεσή του κι' ἀφῆκε νὰ περάσῃ κι' αὐτὸ τὸ πουρνὸ χωρὶς νὰ σύρῃ μιὰ γραμμοῦλα. Κ' ἡ ἀθέτηση αὐτὴ τῆς ὑπόσκεσής του γέννησε κἄποια βαθειὰ λύπη, ποὺ πλημμύρισε τὰ σωθικά του. Γι' αὐτὸ γύρευε τὴ μοναξιὰ ὁ ἄμοιρος Κοσμᾶς. Ὅλοι θὰ ξέρετε, πῶς εἶναι στιγμὲς τῆς ζωῆς μας, ποὺ θέλουμε μόνοι μας νὰ κρυφοταξιδεύουμε στῆς λύπης μας τὸν πόντο, καὶ δὲν ἐπιθυμοῦμε κανένας νὰ μᾶς ταράξῃ τῆς μαύρης μοναξιᾶς μας τὴν πονετικὴ σιγαλιά.

Ὁ Κοσμᾶς περπατοῦσε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ, ὡσὰν νὰ τὸ βάραιναν οἱ ἄπειρες τοῦ νοῦ του σκέψες.

Σὲ μιὰ στιγμὴ σήκωσε τὸ κεφάλι του κ' ἡ ματιά του ἔπεσε σὲ κἄτι ψαράδες, ποὺ μέσ' στὴν ψαροποῦλά τους τραβοῦσαν ἀπὸ τὸ γιαλὸ τὰ δίχτυα τους.

Στάθηκ' ἐκεῖ κι' ἀκκούμπησε ἀπάνω σ' ἕνα βράχο.

Ὁ κόσμος ποὺ ξαπλωνότανε ὁλόγυρά του δὲν τοὔκανε τώρα καμιὰν ἐντύπωση. Μιὰ φουρτοῦνα συλλογισμῶν ἄρχισε νὰ γοργοταράζῃ τὸ μυαλό του.

Λοιπὸν ἡ δύναμη ἐκείνη ἡ φτονερὴ, ὁ σατανᾶς ἐκεῖνος ὁ μισόκαλος, τὸ μικρόβιο ἐκεῖνο τὸ ἐπίβουλο, εἴτανε γραφτό του νὰ τονε βασανίζῃ γιὰ πάντα; Καὶ δὲ θὰ γλυκοχάραζε μιὰ μέρα εὐτυχισμένη, ποὺ νὰ χαρίσῃ στὸν Κοσμᾶ τὴν ὑπομονὴ ν' ἀραδιάσῃ στὸ χαρτὶ τὶς εὐγενικὲς καὶ γόνιμες ἰδέες, ποὺ λουλουδίζανε στὰ κρύφια βάθη τῆς ψυχῆς του; Τί κακὸ, καλέ! Νὰ μὴ μπορῇ ὁ δόλιος νὰ μείνῃ μισὴν ὥρα στὸ γραφεῖό του κοντὰ νὰ δουλέψῃ, νὰ διορθώσῃ, νὰ ξαναδουλέψῃ!.... Μήπως δὲν ἤξερε πὼς κ' οἱ μεγαλύτεροι ἄνθρωποι, οἱ κορφὲς στὴν τέχνη καὶ στὴν ἐπιστήμη, εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ἀπέραντην ὑπομονὴ καὶ γιὰ νὰ γράψουν ἔργα αἰώνια ἔπρεπε νὰ χύσουν ἵδρωτα ἄφθονο; Τὄξερε, τὸ καλόξερε καὶ γι' αὐτὸ πνιγότανε τώρα ἀπὸ τὴ στενοχώρια καὶ τὴν πίκρα του.

Ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψες δυναμώνανε τὸ ψυχικὸ μαρτύριο ποὺ τραβοῦσε ὁ Κοσμᾶς.

Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ ὁ δόλιος τὴν κατάστασή του. Φανταστῆτε. Νὰ θέλῃ ὁλόψυχα, νὰ τρελλαίνεται, νὰ ψοφᾷ γιὰ νὰ γράψῃ καὶ νὰ σκορπήσῃ κἄπου τοῦ δυνατοῦ του νοῦ τἄϋλα λουλούδια, —καὶ νὰ μὴ μπορῇ να τὸ κατορθώνῃ! Καὶ γιατί; Γιατὶ ἐρχότανε μιὰ μισησμένη δύναμη, ποὺ ποιός ξέρει σὲ ποιό μέρος τῆς ψυχῆς του φώλευε, μιὰ ἄλλη καινούρια θέληση, ἐνάντια ἀπὸ τὴ γνωστὴ βούληση, ποὺ κάθε ἄνθρωπος ἔχει, καὶ τοῦ ἄρπαζε μ' ἀπονιὰ τὴν πέννα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔσπρωχνε ὄξω ἀπὸ τἀργαστήρι καὶ τὸν ἔσερνε δῶ καὶ κεῖ σὰν τὸ θαλασσόξυλο, ποὺ τὸ τραβολογᾷ τὸ μανιωμένο κῦμα ὅπου θέλει.

Ἡ ἐνδόμυχη αὐτὴ δοκιμασία πολλὲς φορὲς στὴ ζωή του τὸν εἶχε φαρμακέψει, πολλὲς φορὲς τὸν εἶχε κατασυντρίψει ὁ ἀγῶνας αὐτὸς ὁ σφοδρὸς κι' ἄσωστος, ποὺ ξετυλιγότανε στῆς ψυχῆς του τὰ βάθη. Μὰ σήμερα ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτὸς εἶχε φτάσει στὸ κατακόρυφο.

Τί φοβερὸ πρᾶμα! Ὁ δυστυχισμένος ὁ Κοσμᾶς ἄνοιωνε δυὸ γίγαντες ν' ἀγριοπαλαίβουν μέσα του. Ἡ ἀκαταμάχητη τάση πρὸς τὴ δημιουργικὴ ἐργασία ἀπὸ τὄνα μέρος κ' ἡ ἀτέλειωτη ἀποστροφὴ πρὸς τὴν περιωρισμένη δουλιὰ τοῦ γραφείου ἀπὸ τἄλλο.

Μὴν πῆτε πὼς παραμελημένης ἀνατροφῆς ἢ κακῆς συνήθειας ἀποτέλεσμα εἴταν ἡ ἀξιολύπητη κατάστασή του. Ὁ Κοσμᾶς εἴταν ὁ ἴδιος ἀπὸ μωρὸ παιδί. Πνέμα γεμᾶτο σπάνια δύναμη, μὰ καὶ πνέμα ἀνυπόταχτο κι' ἀπεριόριστο. Τρελλαινότανε γιὰ μεγάλα ἔργα, ποὺ μποροῦσε νὰ τὰ κατορθώσῃ ἂν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ὑποβάλῃ τὸν ἑαυτό του σὲ ταχτικὴ καὶ συστηματικὴ δουλιά. Ἀλλὰ ποῦ χαλινάρι γιὰ τὸ φουργιόζο αὐτὸ ἄτι!

Καὶ συλλογιζότανε τώρα πάλι ὁ Κοσμᾶς τί νὰ κάνῃ γιὰ νὰ νικήσῃ τὴ δύναμη, ἐκείνη εἴτε ψυχικὸ πάθος εἴτανε, εἴτε ἀκατανόητη τοῦ νοῦ ἀρρώστια, τὴ ζουλιάρα ἐκείνη δύναμη, ποὺ δὲν τὸν ἄφινε νὰ δημιουργήσῃ τὸ τρισπόθητο πνευματικὸ παλάτι ποὺ ὀνειρευότανε.

Πολλὴν ὥρα σκότιζαν τὴ ψυχή του οἱ λυπηρὲς κι' ἀπογοητευτικὲς αὐτὲς σκέψες. Πονοῦσε, πονοῦσε πολὺ ὁ Κοσμᾶς.

Μ' ἀξάφνου κἄποιο ἐλπιδοφόρο μετέωρο φεγγο-

δὲν εἶναι νἄχῃς ψωμὶ νὰ τρῶς, νὰ σοῦ πῇ τὸ δίνῃ τέτοιος ἄγγελος νοικοκερά. Στὴν ἀρχὴ, δὲν τολμοῦσε νὰ φάῃ περισσότερο ἀπὸ μιὰ φέττα· δὲν τὸ πίστευε πὼς εἴτανε δικό της. Δὲν ἤθελε δὰ καὶ νὰ κακοκαρδίσῃ τυχὸν ἡ κυρία, νὰ τὴ μαλλώσῃ, ποιός ξέρει: Τὄννοιωσε ἡ Ὄλια, ὁ ἄγγελος, ποὺ ἔλεγε τὸ φτωχὸ, καὶ τὴ μάλλωσε—πολὺ γλυκά· τὴ μάλλωσε ὅμως, ποὺ δὲν ἔτρωγε. Ἀκοῦς ἐκεῖ; Πῆγε, τὸ πρόφταξε στὶς παλιὲς τὶς φιληνάδες της. Τὴν καμαρώνανε τώρα στὸ χωριό.

— «Καλὲ, κοίταξε τὸ Κατρίνικ πὼς τὰ κατάφερε!» Ὅταν ἡ κ. Ὀλπιέρη ἀποφάσισε νὰ τὴν πάρῃ πιὰ μαζί της καὶ τὸ χειμώνα, ξυπάστηκε ὁ κόσμος· τὴ ζουλέβανε οἱ μαννάδες γιὰ τὰ παιδιά τους. Ὅταν πάλε, ὕστερις ἀπὸ ἑφτὰ ὀχτὼ χρόνια, γιατὶ κάθε χρόνο, τὸ καλοκαίρι, ἐρχόνταν οἱ Ὀλπιέρηδες στὴν Κερμαρία, διαλαλήθηκε στὸ χωριὸ πὼς ὁ κ. Ὀλπιέρης εἶχε διοριστεῖ καθηγητὴς στὰ Παρίσια, πὼς τώρα κ' ἡ Κατινούλα, τὸ Κατρίνικ τὸ κουρελλιάρικο, θὰ πάῃ στὰ Παρίσια περέτρια, γιὰ περέτρια πιὰ δὲν περνοῦσε, περνοῦσε πές γιὰ πριγκιπέσσα. Ἐννοεῖται. Ἀνάλογα μὲ τὴ θέση τους, εἶδος πριγκιπέσσα γι' ἀφτοὺς ἡ Κατινούλα.

Ἡ Κατινούλα, στὸ ξοχικὸ τῶν Ὀλπιέρηδω, ἄνοιγε κι ἄνοιγε τὰ μάτια της· κάτι περίεργο ἀλήθεια τῆς ἀκολουθοῦσε, ποὺ νὰ πῇς, ὡς καὶ στὴν ὅραση. Γὸν τόπο της, τὴν Κερμαρία ὅπου γεννήθηκε, σὰ νὰ τὰ θώρασε πρώτη φορά. Ἡ φύση ἐκεῖ κάτω εἶναι χαριτωμένη καὶ μυστικιά· κρύβγεται, δὲ σοῦ φανερώνεται ἀμέσως, πρέπει κάπως νὰ πᾶς ἐσύ· νὰ τὴ γυρέψῃς· ὡς καὶ τὸ καλοκαίρι, χαλαζόχλωμος ὁ οὐρανός· τὰ δέντρα, ἡ θάλασσα, οἱ πρασινάδες, οἱ κορφοῦλες, οἱ κάβοι, τὸ λιμάνι, ἀλάργα τὰ νησάκια, τὸ οὐρανοθέμελο, τὰ πράματα ὅλα, τὰ φωτίζει, ναὶ βέβαια, μὰ σὰ νὰ τὰ περεχύνῃ μονάχα ὁ ἥλιος μὲ μιὰ χνουδιὰ φῶς, σὰ νὰ τἀποτυλίζῃ μὲ κάποια ψιλούτσικη χρυσὴ καταχνιά.

Ἡ Κατινούλα ὡς τότες τίποτις ἀπ' ἀφτὰ δὲν ἔβλεπε· τὸ χειμῶνα ἢ ἔκανε κρύο ἢ ἔβρεχε ἢ καὶ τὰ δυὸ μαζί, γιατὶ σπάνια τυχαίνει στὰ μέρη ἐκεῖνα, πολλὲς μέρες νὰ περάσουνε δίχως νὰ βρέξῃ, καὶ πέφτει πέφτει ὁλοένα, ἥσυχη, ἀκατάπαφτη βροχούλα ποὺ μόλις φαίνουντκι οἱ στελιές της, τόσο εἶναι μικροσκοπικές. Συνηθισμένη νὰ τρέχῃ ξυπόλυτη ὄξω ἢ καὶ μὲ τὰ ξύλινα χωριανὰ παπούτσια της, ἐτειδὴ τὄχουνε γιὰ κάπως ἄπρεπο νὰ βγαίνουνε τὰ κορίτσια μὲ τὰ πόδια τους γυμνὰ—τὸ καλοκαίρι, λέει, δὲν πειράζει, τὸ χειμώνα δὲ γίνεται, πιθανὸ ἀπὸ τὴ λάσπη καὶ πειδὴ ἀναγκάζεσαι νὰ συμμαζωξῃς, νἀνασηκώσῃς τὴ φουστίτσα σου ὡς τὰ γονατάκια—ἡ Κατινούλα βιαζότανε νὰ γυρίσῃ στὴν καλύβα, εἴτε ἀπὸ τὸ ψωμάδικο εἴτε ἀπὸ τὸ λαγούμι, ὅταν πήγαινε. Τὸ καλοκαίρι πάλε καιρὸς δὲν τῆς ἀπόμνησκε νὰ κοιτάζῃ γῦρο της τί τρέχει· κάποτες τῆς δίνανε νὰ βόσκῃ πρόβατα στὸ λιβάδι, μὰ ὄχι νὰ βόσκῃ ὀνείρατα· συχνὰ, σὰν ἄδειαζε, τἀπομεσήμερο, χτυποῦσε κι ἀφτὴ πέτρες μὲ τὸν πατέρα, νὰ τὶς ψιλάνῃ. Μόνο σὰν τὴ στέλνανε νὰ μαζώξῃ φύκια στὸ γιαλὸ, ἢ στὸν κάμπο σβουνιὲς ἀπὸ ἀγελάδα, ποὺ τὶς στεγνώνεις, τὶς βάζεις στὴ στιὰ καὶ ζεσταίνεσαι τὸ χειμώνα, ἢ σὰν ἀνέβαινε στὰ δέντρα, νὰ κόψῃ ξερόκλαδα ἢ σὰν κατέβαινε, νὰ μάσῃ καὶ χάμου, τότες κανιὰ φορὰ χασομεροῦσε, σήκωνε τὸ κεφάλι, ἔχασκε πρὸς τὰ σύννεφα, τὰ μετροῦσε, καὶ ξανάπιανε τὴ δουλειὰ μὲ βιάσῃ, μὴν τύχῃ καὶ κάνῃ τίποτις ποὺ δὲν πρέπει. Ἕνα πρᾶμα τὴ συνέπαιρνε στὰ ρουμάνια. Οἱ λέφκες, σὰ ρίχνουνε τὴν παλιά τους τὴ φλούδα καὶ βγάζουνε καινούρια, ἐκεῖ ποὺ βγαίνει, σοῦ ἔχουνε στρογγύλες, σὰν ἄσπρα κάτασπρα μεγάλα μάτια. Τὰ τήραε ἡ Κατινούλα κ' ἡ χαρά της εἴτανε νὰ τὰ χαδέβῃ μὲ τὸ χέρι, μαλακὰ καὶ μεταξένια σὰν ποὺ τἄννοιωθε,

βόλησε μέσα του καὶ κάποια νικήτρα, ὡς τοῦ φάνηκε τὴ στιγμὴν ἐκείνη, δύναμη πλημμύρισε ὅλα τὰ νεῦρά του.

Καὶ ψιθύρισε ἀνάμεσα στὰ δόντια του ὁ Κοσμᾶς·

— Τί ἀνόητος ποὺ εἶμαι, νὰ τὸ πιστεύω καὶ γὼ πὼς δὲν μπορῶ νὰ ὑποτάξω τὸν ἑαυτό μου! Τώρ' ἀμέσως θὰ πάω σπίτι μου καὶ θ' ἀρχινήσω τὴ δουλιά μου, μιὰ σωστὴ δουλιά. Σήμερα θὰ δουλέψω ἴσαμε τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλιου. Δὲν ἔχει πιὰ χορατά. Δουλιά, δουλιά. Οἱ ἐλπίδες μου δὲ θὰ μείνουν ἄκαρπες. Τὄνειρό μου θὰ λάβῃ σάρκα.

Κ' ἔτρεξε μ' ἀπόφαση στὸ σπίτι του ὁ Κοσμᾶς. Κάθισε στὸ γραφεῖό του κοντὰ κι' ἄρχισε νὰ γράφῃ. Ἔσυρε πέντε δέκα γραμμές, καὶ σηκώθηκε νὰ πάρῃ μιὰ βόλτα μέσα στὴν κάμαρά του. Κάποια στενοχώρια τὸν ἔπνιγε. Θυμήθηκε τοὺς φίλους του καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ πῆρε τὸ καπέλο του κ' ἔτρεξε νὰ τοὺς βρῇ.

— Τὸ βράδυ ποὺ θἄρθω, σκέφτηκε, γράφω.

Ἡ στρίγγλα καὶ ἄμαυρη δύναμη, ποὺ ποιός ξέρει ἂν δὲν ἔχει τὴ ρίζα της σὲ καμμιανῆς κληρονομικότης τὴν πηγή, τόνε νίκησε ἄλλη μιὰ φορά.

Καὶ θὰ τονε νικᾷ πάντα.

Καστελλόριζο.

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝ ΜΕΣΗ . . . . . .

Φίλε μου Νουμᾶ,

Ἄκου νὰ ἰδεῖς τί μοῦτυχε ν' ἀκούσω τὴν πρώτη βραδιὰ ποὺ πάτησα τὸ πόδι μου στὴν Ἀθήνα.

Περνοῦσα ἀπό 'να μανάβικο στὰ Χαφτεῖα. Μέρες ποῦναι ὁ μανάβης ζήτησε νὰ τὸ στολίσει. Μέσα στἄλλα του στολίδια ἔκρινε καὶ μιὰ σημαία—μὰ ὁ διάολος ἔτυχε ἡ σημαία νὰ εἶναι βουργάρικη. Ὁ φτωχὸς ὅμως, μὴ ξέροντας βέβαια πὼς εἶναι τέτια, τὴν ἐκόλλησε μπρὸς στὸ μαγαζί του.

Ἡ σημαία ξανοίχτηκε μὲ τὸν ἀγέρα. Τὴν ὥρα τὸ λοιπὸν ποὺ περνοῦσα καὶ γώ, πήρανε χαμπέρι 4—5 πρόσφυγες—καθὼς ἔμαθα μετὰ—ποὺ ἤξεραν τὴ βουργάρικη σημαία καὶ ψιλολογοῦσαν τὸ πρᾶμμα. Γιὰ νὰ τελειώνει γλήγορα ἡ δουλειὰ μιλῶ ἐγὼ τοῦ μανάβη καὶ τοῦ ξηγῶ τὸ λάθος του. Μεσοχώρησε κ' ἕνας πρόσφυγας θέλοντας νὰ νουθετήσει κάπως τὸ μανάβη γιὰ νἆναι πιὸ προσεχτικὸς ἄλλοτε. Μιὰ φρασούλα εἶχε σκοπὸ νὰ εἰπεῖ καὶ τὴν ἀρχίνησεν ἔτσι: Δὲν εἶν' ἐντροπὴ, *κύριε μανάβη* ἐν μέσῃ Ἀ . . . . . .»

Ἄ! τὸ φτωχό μου τὸν πρόσφυγα!

Κοκκάλωσε. Ἤθελε νὰ εἰπεῖ «ἐν μέσαις Ἀθήναις» μὰ ἔλα ποὺ ἡ *Ἀθήνα* τοῦ ἦρθε στὴ μιλιά!... Καὶ προτίμησε ὁ δύστυχος νὰ καταπιεῖ τὴ γλώσσα του, νὰ μὴ βγάλει τὸν πόνο του, νὰ μὴν εἰπεῖ τὸν καημό του, παρὰ νὰ θυσιάσει τὴ δοτική του, τὴν πεθαμένη, τὴν ἄτιμη!

Ἀγαπημένε μου, κατατρεγμένε μου ἀδερφέ, κι' ἀπάνου ἀπὸ τὸ Βούργαρο τῆς μοίρας σου εἶναι νάχεις τὸν «Ἕλληνα» δάσκαλο, ποὺ πάω νὰ πιστέψω ποτὲ δὲ θὰ σὲ λυπηθεῖ καὶ δὲ θὰ σοῦ ἀνοίξει ποτὲ τὴν πόρτα τῆς φυλακῆς καὶ τὸ στρατὶ τῆς λευτεριᾶς σου..... Ἀπὸ κείνονε γλύτωσες, μ' ἀπὸ τὸν ἐσωτερικό σου ὀχτρὸ ποιός θὰ σὲ γλυτώσει—μιὰ καὶ δὲ νοιώθεις δίπλα του τὸν ἐσωτερικὸ φίλο καὶ τὸν ἐσωτερικὸ πόλεμο;

Ἀδερφέ μου—μάθε καλὰ τὶς δοτικὲς κ' ἔννοια σου!

ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὅσο κι ἂ μᾶς συγκινοῦν τὰ χρυσὰ λόγια ποὺ δημοσίεψε στὸ «Ἄστυ» ὁ διευθυντής του κ. Ζ. Παπαντωνίου γιὰ τὸ ἔργο τοῦ «Νουμᾶ», δὲν μποροῦμε νὰν τοῦ τὸ κρύψουμε πὼς δὲ νιώσαμε ποιά εἶναι αὐτὴ ἡ παντοδύναμη αἰσθητική, ποῦναι μάλιστα καὶ «καλλίτερη ἀπὸ τὴ γραμματική» καὶ ποὺ κάνει τὸ φίλο Παπαντωνίου καὶ τόσους ἄλλους δημοτικιστάδες νὰ διαφωνοῦμε μαζί μας.

— Πολὺ θὰ μᾶς ὑποχρεώσει ἂν ἀργότερα, σὲ ἄλλο ἄρθρο του, μᾶς μυήσει καὶ μᾶς τοὺς βέβηλους σ' αὐτὰ τὰ Ἐλευσίνεια μυστήρια τῆς Αἰσθητικῆς τους, καὶ τότε εἴμαστε προθυμότατοι νὰν τοῦ ἀπαντήσουμε—ἂν κι ὁ Ψυχάρης ἀπόδειξε ὁλοφάνερα καὶ μὲ τὴν «Ἀπολογία» του καὶ μὲ τόσα ἄρθρα του ἴσαμε τώρα πὼς γιὰ μερικοὺς ἡ καμαρωμένη αἰσθητικὴ εἶναι γλωσσικὴ ἀναισθητικὴ καὶ τίποτ' ἄλλο.

— Μὰ γιὰ νὰ μιλάει ἔτσι ὁ Παπαντωνίου κάτι θὰ ξέρει καὶ τὸ κάτι αὐτὸ καρτεροῦμε μὲ λαχτάρα νὰν τἀκούσουμε.

— Γιὰ τὴν «Ἑστία» ὅλη ἡ φιλολογικὴ παραγωγὴ τοῦ 1906 περιορίστηκε στὰ «Ἀνωφελῆ βιβλία» τοῦ κ. Βικέλα καὶ γιὰ τὴν «Ἀκρόπολη» στὸ «Νέο Πνεῦμα» τοῦ Γιαννόπουλου.

— Κανένα ἄλλο βιβλίο, λένε, τῆς προκοπῆς δὲ φάνηκε τὸν περασμένο χρόνο. Ξεχάσανε, βλέπετε, τοὺς «Πανσλαβιστὲς» τοῦ Ἀνοητόπουλου καὶ τὸ βιβλιαράκι ποὔβγαλε ὁ κ. Κολοκυθόπουλος τῆς «Πινακοθήκης». Ἄδικα πράματα.

— Τὸ ἄδικο διορθώθηκε· ἡ «Ἀκρόπολη» τῆς Παρασκευῆς μνημονεύει τοὺς «Πανσλαβιστές».

— Κάποιος ποὺ διάβασε τὰ ὅσα σούρανε οἱ Ἀθηναῖοι χρονογράφοι στὸν περασμένο χρόνο, φώναξε· «Μὰ δὲν μποροῦν αὐτοὶ οἱ ἀθρῶποι νἀφίσουμε μιὰ στιγμούλα τὰ προσωπικά; Οὔτε τοὺς πεθαμένους δὲ σέβουνται!»

— Ὅταν πέθανε ὁ μακαρίτης Πεσματζόγλου οἱ φημερίδες γράψανε πὼς εἶναι ἀναντικατάστατος. Προχτὲς, πρὶ σαραντήσει ἀκόμα, ποὺ ἐκλέχτηκε ὁ κ. Μάτσας Γενικὸς διευθυντὴς τῆς Ἀθηναϊκῆς. οἱ ἴδιες φημερίδες γράψανε πὼς βρέθηκε ὁ ἄξιος ἀντικαταστάτης τοῦ Πεσματζόγλου. Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνετε πιὰ τί σημασία πρέπει νὰ δίνει καν ἰς στὶς κρίσες τους.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμτη σὲ Πέμτη.

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 7.
Λαβωμοί. Ἀθήνα 5, Περαίας 6, Ἐπαρχίες 5.
Κλεψιές. Ἀθήνα 6, Περαίας 7.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, καὶ 1,25 χρ φρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή) τἀκόλουθα βιβλία:

Τοῦ **Ψυχάρη** «Ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ **Πάλλη** «Ἥλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ **Φωτιάδη** Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ **Ἐφταλιώτη** «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» σελ 320) καὶ «Μαζώχτρα. Βρυκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ **Ἔρμονα** «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ **Φιλήντα** Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ **Δ. Τανταλίδη** «Σκιές» (ποιήματα),

Τοῦ **Δόγγου** «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο) μετάφρ. Ἠλ. Βουτιερίδη (σελ 86).

Τοῦ **Εὐριπίδη** «Μήδεια» μετάφρ Γιάννη Περγιαλίτη (σελ. 59).

ἅμα τἄγγιζε. Ἴσως νὰ στάθηκε τὸ χάδι της ἀφτὸ ἡ μόνη γλύκα τῆς ζωῆς της, τὸ μόνο ποὺ ἀγκάθια δὲν εἶχε, ποὺ φυσικά του εἴτανε ἀπαλό.

Καὶ τώρα, στὴν Κερμαρία, ὅλα τῆς φαινόνταν βελοῦδο. Τώρα ἔβλεπε τὸν ἥλιο, ξάνοιγε τὸ φῶς σου τὸ κρυμμένο στὶς φυλλωσιὲς καὶ στὰ ξαθιὰ τὰ τ ἄχια. Κάτω ἀπὸ τὸν μπαζὲ τῶν Ὀλπιέρηδω, ἴσια μὲ ἐκεῖ ποὺ ἄρχιζε ἡ στράτα, ξαπλωνότανε ἴσια ἴσια σιταρόσπαρτο λιβάδι· τὸ σπίτι ἀνάμεσα σὲ πρασινάδες, πίσω ἕνα ρουμάνι πέρκα, βελανιδιὲς καὶ λέφκες· θυμότανε τὰ περασμένα της κι ἀνάσαινε, ὅταν πήγαινε περίπατο στὸ ρουμάνι μὲ τὸν Πάβλο, ποὺ ἄλλο παιδὶ τότες δὲν εἶχανε· χωράτεβε ἡ Κατινούλα, ἔπαιζε, γελοῦσε μὲ τὸ μικρόνε. Κάποτες τὸν ἔπαιρνε, ἀνεβαίνανε ὡς τὴν κορφούλα μακριὰ μακριὰ τῆς Κερμαρίας, ροβολούσανε στὴ μεγάλη τὴν ἀμμουδιά, καὶ σὰν εἴτανε ὁ μικρὸς κουρασμένος, ἀπὸ κεῖ πέρα, τρία χιλιόμετρα δρόμο, τὸν κουβαλοῦσε στὸν ὦμο της, ὥσπου νὰ γυρίσουνε. Ἄλλες φορές, ἔβγαινε μοναχή της, κοίταζε μιὰ στιμούλα, προτοῦ ἀπομακρυθῇ, τὸ ξοχικὸ ποὺ λεγότανε Χαμανοκόρφι,—δηλαδὴ κορφὴ ἑνὸς κάποιου Χαμανοῦ, γιατὶ τόπος τοπούλης στὴν Μπρετάννια δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ καὶ τὄνομά του, τραβοῦσε ὡς τὸ Γιαλόκαστρο—γιατὶ ἔτσι, περήφανα καὶ μεγαλόπρεπα, βαφτίσανε τὴν καλύβα ὅπου καθότανε πάντα ὁ μπαμπάς της—τοῦ ἔλεγε μιὰ καλημέρα, κ' ἔρεβγε βιαστικά. Τὸ νοίκι ἐκείνη τὸ πλέρωνε, βοηθοῦσε καὶ τὸν πατέρα καὶ τἀδέρφια κι ὅλους τοὺς δικούς, παρὰ κάλπικο δὲν ἤξερε γιὰ λόγου της νὰ κρατήσῃ, ἅμα τῆς ζητοῦσε κανένας δανικά, ἔδινε ἀμέσως κ' ἐννοεῖται δὲν τῆς τὰ πιστρέφανε ποτές. Πριγκιπέσσα, δὲν εἴπαμε; Ἡ πριγκιπέσσα ὅμως τὸ εἶχε γιὰ κρῖμα νὰ μὴ δίνῃ, γιὰ κρῖμα μεγαλήτερο νὰ ξοδέβῃ καὶ νὰ στολίζῃ τὸν ἑαφτό της.

Ἔδειχνε μάλιστα σὲ μερικὰ τόσο φιλάργερη, ποὺ τὸ παρατήρησε ἡ Ὄλια μιὰ μέρα. Πῆρε κιόλας μυρουδιὰ πὼς ἡ Κατινούλα τὴ γελοῦσε στοὺς λογαριασμοὺς ποὺ παρουσίαζε κάθε βδομάδα τῆς κυρίας στὸ παστρικό της τὸ τεφτεράκι. Ἅμα εἴτανε νἀγοράσῃ τίποτις γιὰ τἀφεντικά, γιὰ τὸ νοικοκερειὸ ἢ γιὰ τὸ παιδί, τὰ ξέπεφτε ἡ Κατινούλα κ' ἔβαζε λιγώτερα παρὰ ποὺ τῆς κόστιζε. Ὅσο κι ἂν τὴ μάλλωσε ἡ κυρία, δὲν μπόρεσε ποτὲ της νἀλλάξῃ ἀπἄνω σ' ἀφτό, καὶ τοῦ κάκου. Τὴ ζωή της τὴν εἶχε πὼς ἀνῆκε τῆς κυρίας, λοιπὸν τῆς ἀνήκανε καὶ τὰ χρήματά της. Ἀφοσίωση καὶ πίστη ποὺ μόνο σὲ δυὸ μέρη τοῦ κόσμου θαῤῥῶ γίνεται κανεὶς σήμερα νὰ τἀπαντήσῃ, ἀπὸ δουλικά, στὴν Μπρετάννια καὶ στὴν Ἑλλάδα, μέρη ποὺ στὸν πολιτισμὸ δὲν εἶναι πολὺ προχωρημένα καὶ τὰ δυό τους.

Ἀδύνατο καὶ στὴ δουλειὰ νὰ τὴ βαστάξῃς. Ὅπως γράφει ὁ συγγραφιάς, ὅπως ζουγραφίζει ὁ ζουγράφος, κι ἀφοῦ τελειώσουνε σύγραμμα ἢ ζουγραφιά, νοιώθουνε τὴ συνείδησή τους ἀλαφρωμένη, ἔτσι κ' ἡ Κατινούλα, ὅταν κατώρθωνε νὰ βάλῃ ἄνω κάτω μιὰ κάμαρα τοῦ σπιτιοῦ, νὰ χωθῇ ὡς καὶ στὶς κόχες, γιὰ νὰ σκουπίσῃ, γιὰ νὰ πλύνῃ, γιὰ νὰ χύσῃ νερό, νὰ τρίψῃ τὸ πάτωμα, νὰ πάρῃ μιὰ μιὰ τὶς καρέγλες, νὰ μὴν ἀφήσῃ κουκκὶ σκόνη πούπετις, νά, τότες καμάρωνε τὸ ἔργο της καὶ δάρτη σὰν τὸν καλὸ τεχνίτη. Προτοῦ κατοικήσουνε σπίτι δικό τους, προτοῦ ἀποχτήσῃ ἐργαστήρι καὶ λοῦσσα ὁ κ. Ἀντρέας, νοικιάζαν ἕνα πέμτο πάτωμα στὸν ἀπάνω μαχαλά, πέρα τοῦ Σεκουάνα τοῦ ποταμοῦ, κοντὰ στὴ Σορμπόννα, δηλαδὴ στὸ Πανεπιστήμιο. Δὲν εἴτανε καὶ μεγάλο τὸ σπιτικό, τἀντρόγυνο μονάχα κ' ἕνα παιδί. Δὲν εἴχανε καὶ πολλοὺς παράδες. Δουλειὰ δὲν ἔβλεπε στὸ σπίτι, ποὺ νὰ μὴν τὴ κάμῃ ἀμέσως ἡ Κατινούλα. Κατρακυλοῦσε τὶς σκάλες ἄψε σβῆσε, γιὰ ἕνα κουτὶ σπίρτα νὰ τὸ φέρῃ πιὸ γλήγορα τοῦ ἀφέντη, γιὰ κάτι ποὺ χρειαζότανε ἡ μαγέρισσα ἢ

Τοῦ **Σοφοκλῆ** Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη (σελ. 61).

Τοῦ **Χ. Ἀντρεάδη** «Ὁ Μέγ' Ἀλέξαντρος» (σελ. 192).

Τοῦ **Δ. Η. Ταγκόπουλου** «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» δρᾶμα—«Ἡ Χρυσαυγὴ» καὶ «Τάφος στὸ Γιαλό» διηγήματα (σελ. 78) «Ὁ Ἄσωτος» δρᾶμα (σελ. 89).

Τοῦ **Παντελῆ Χόρν** «Τὸ Ἀνεχτίμητο», δρᾶμα καὶ ὁ «Ξένος» δραματικὴ σκηνὴ (σελ. 127).

Τῆς κ. **Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου** «Ἀθρώπινος μηχανισμός» (σελ. 149) χρυσοδεμένος, δρ. 1,50 καὶ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ 2.

Ἡ *ΙΛΙΑΔΑ*, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη (σ. 416) δρ. 2 καὶ φρ.χρ. $2^1/_2$ στὸ ἐξωτερικό

Ἡ «*ΜΑΤΙΑ*» τοῦ Γ. Ἀβάζου δρ. 1.

Τοῦ **Ἠλία Σταύρου** «Θρησκεία καὶ Πατρίδα».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Ταχ. Ἀν. Ὁ Λ. Σιγανὸς μᾶς στέλνει τὴν ἀκόλουθη σημείωση, ἀπαντώντας στὸ γράμμα σου. «Γιὰ τὸν Ἴψεν σ' Ἑλληνικὴ γλῶσσα λίγα πράματα γράφτηκαν. Ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατό του ἔγραψε ὁ κ. Ξενόπουλος στὰ «Παναθήναια» κι ὁ κ. Ζερβὸς στὸ ἴδιο περιοδικό. Στὸ «Νουμᾶ» πάλι κάτι γράφτηκε. Τώρα ὅσ' ἄλλα ἔχουνε γραφεῖ πρὶν ἢ κατόπι ἀπὸ τὸ θάνατό του σ' ἐφημερίδες καὶ σὲ περιοδικά, οὔτε εὔκολο οὔτε καὶ δυνατὸ μοῦ εἶναι νὰ ξέρω. Βιβλίο ἀναλυτικὸ τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου εἶναι τοῦ Colleville καὶ Zepelin τὸ «Ibsen le maître du drame moderne» ἀπὸ τὴ «Collection des Grands Penseurs modernes». Μὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι περσότερο περιγραφικὸ τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου παρὰ ἀναλυτικό. Τὸν Ibsen μόνο Γερμανοὶ τὸν ἔχριναν βαθιά. Γαλλικὰ ὑπάρχουν κι' ἄλλα βιβλία μὰ δὲν εἶναι καὶ καλύτερα: Ἔργα του παίχτηκαν ὡς τὰ τώρα. «Οἱ Βρυκόλακες», «Τὸ σπίτι τῆς Κούκλας», «Ἀγριόπαπια», «Ἕδδα Γκάπλερ», «Ὁ ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ», «Τὰ στηρίγματα τῆς Κοινωνίας», «Ἡ Κερὰ τῆς Θάλασσας». Ἴσως παίχτηκε καὶ κάν' ἄλλο ποὺ δὲν τὸ θυμοῦμαι. Γιὰ τὸν Ἴψεν μίλησε κι ὁ μεγάλος Δανὸς κριτικὸς Brandés στὰ περίφημα μαθήματά του· ὑπάρχει καὶ μελέτη τοῦ ἴδιου γιὰ τὸν Ibsen γερμανικὴ γραμμένη.

«Γιὰ τὸ Χάουπτμαν τελευταῖα τίποτα δὲ γράφηκε σ' Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἐλάχιστα πράματα μόνο ὕστερα ἀπὸ τὴν παράσταση τῆς «Βουλιαγμένης Καμπάνας» του στὸ Βασιλικό. Μ' αὐτὰ δὲν ἔχουν καμιὰ σημασία. Ἄλλο ἔργο τοῦ Χάουπτμαν παραστάθηκε «ὁ ἀμαξᾶς Χένσελ». Βιβλίο εἰδικὸ γιὰ τὸ συγγραφέα αὐτόνε δὲ γνωρίζω, μὰ ὅποια ἱστορία τῆς νεώτερης Γερμανικῆς φιλολογίας κι' ἂν ἀνοίξεις θὰ βρεῖς μέσα ὅσες πληροφορίες θελήσεις.

«Γιὰ τὸ Μέτερλιγγκ κάτι δημοσιεύτηκε στὰ πρῶτα φύλλα τῆς Τέχνης καὶ δῶ καὶ κεῖ σὲ φημερίδες μὰ χωρὶς σπουδαία σημασία. Ἡ μετάφραση τῆς «Μόννα Βάννας» δημοσιεύτηκε στὰ «Παναθήναια». (Χρόνος Β' τεῦχος 43. 15 Ἰουλίου 1902, 44—45, 31 Ἰουλ. 15 Αὐγ. 46—47, 31 Αὐγ.—15 7/βρίου). Ἄλλο ἔργο τοῦ Μέτερλιγκ δημοσιεύτηκε στὰ «Παναθήναια» «Ὁ Παρεισάκτος» καὶ παίχτηκε τὸ περασμένο καλοκαίρι στὸ Βαριετὲ ἀπὸ τὸ θίασο Οἰκονόμου.

«Οἱ μεγαλύτεροι Ροῦσσοι δραματικοὶ ποιητάδες εἶναι βέβαια κι' ὁ Turgenieff κι' ὁ Πούσκιν κι' ὁ Τολστόη καὶ τώρα ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶ νεώτερω δραματικῶν ξεχωρίζουν ὁ Τσέχωφ, ὁ Γκόρκη. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι Ροῦσσοι δραματικοὶ ὀλιγώτερο ἴσως γνωστοὶ στὸν κόσμο μὰ στὴν πατρίδα τους συντελεστὲς μεγάλοι τοῦ θεάτρου. Τέτοιοι εἶναι ὁ Gribojedoff συγγραφέας μ' ἀξία, ὁ Nicolò-Cogol-Janowsky, ὁ Alessadro Ostrowski κι ἄλλοι.

«Ὅσο γιὰ τὸ Γερμανὸ συγγραφέα ποὺ μὲ ρωτᾶς ὁ «ταχτικὸς ἀναγνώστης» ἂν ἔχει παρασταθῆ καμιὰ κωμωδία του στὴν Ἑλληνικὴ, τὸν παρακαλῶ νὰ καθαρογράψει τ' ὄνομά του, καὶ μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες, γιατὶ ἔτσι ποὺ τὸ ἔχει γραμμένο στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸ διαβάσω.»

— κ. Ε. Cem. Nice. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1907 κ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς γκαρδιακὲς εὐκὲς ποὺ τὴ συντροφεύανε.—κ. Γεω. Ζερ. στὸ Bombay καὶ Γιαν. Ζερ. στὴν Κάλυμνο. Λάβαμε τὶς συντρομὲς τοῦ 1907 καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε.—κ. Δ. Δεό. Boston. Ἀκόμα νὰ μᾶς γράψεις γιὰ τὶς ἀπόδειξες ποὺ σοῦ στείλαμε δῶ καὶ τέσσερεις μῆνες. Περιμένουμε.

ποὺ ἤθελε τὸ παιδί. Τὸν Πάβλο ἀφτὴ τονὲ σεργιάνιζε πάντα στὸ δημόσιο Κῆπο· ἀφτὴ τὸν πήγαινε καὶ σκολειὸ κάθε μέρα. Τὴν ἀγαποῦσε τὸ παιδί, δὲν τὴν ἄφινε ἥσυχη, ὅλο μαζί της. Καὶ κείνη πιά, τὸ χατίρι του νὰ μὴν τοῦ χαλάσῃ, ὄχι πὼς τοῦ τὰ μασοῦσε σὰν ἔφταιγε, τὸ ξεθαρρο κι ἁπλὸ κορίτσι ποὺ ἀπὸ κοπλιμέντα καὶ ψέματα δὲν ἤξερε· τοῦ τάλεγε μάλιστα ὀρθὰ κοφτά, ἴσως καὶ γιὰ τοῦτο τὴν ἄκουγε· ἄμα μποροῦσε ὅμως νὰ τοῦ κάμῃ τὸ κέφι του, τόκανε πρόθυμη καὶ γελαστή. Μὰ μὲ τὰ παιδιὰ πρέπει κανεὶς νὰ προσέχῃ· ἄξια εἶναι νὰ σὲ καταστρέψουνε, θάνατο καὶ χαμὸ νὰ σπείρουνε ὁλόγυρά τους, καὶ ἡλικία δὲν ὑπάρχει ὅπου νὰ γίνεται πιὸ ἔφκολα τὸ κακὸ καὶ γιὰ τὰ ἴδια καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, ἴσια ἴσια ἐπειδὴ τὸ παιδὶ ἀκόμη δὲ νοιώθει, τί σημασία, τί συνέπειες μπορεῖ νὰ φέρῃ ἕνα καὶ μόνο ἄταχτο κίνημά του.

Ἔτσι κι ὁ ἀθῶος ὁ Πάβλος ποὺ ἀπὸ τὴν Κερμαρία συνήθισε νὰ κουβαλιέται στὸν ὦμο τῆς Κατινούλας, τόβρισκε μιὰ γλύκα νὰ ξακολουθῆ τὸ κουβάλημα καὶ στὸ Παρίσι, Πῶς νὰ τοῦ τὸ ἀρνηθῆ; Πῶς νὰ τὸ ὑποψιαστῆ κιόλας πὼς θὰ τὴν ἔβλαφτε κι ἂν τὴν ἔβλαφτε πάλε, τί πειράζει, ἀφοῦ εἶτανε γιὰ τάφεντικά; Τὸ γερό, τὸ δυνατὸ κ' ἔβρωστο κορίτσι, μὲ τὰ κόκκινα τὰ μάγουλα, μὲ τὰ μάβρα τὰ μάτια, ποὺ σπιθοβολούσανε ἀπὸ ζωή, κουβαλοῦσε τὸν Πάβλο στὸ δρόμο καὶ γελοῦσε. Μὰ ἴσως ἀπὸ κεῖ κι ἀπὸ τότες ἄρχισε ἡ τρομερὴ ἀρρώστια ποὺ ἔμελλε χρόνια νὰ τὴ βασανίσῃ. Μιὰ μέρα τῆς ἦρθε πόνος ξαφνικὸς στὴ μέση. Ἔπεσε στὸ κρεββάτι καὶ γιὰ νὰ πέσῃ μιὰ Κατινούλα, θὰ πῆ πὼς μικρὸ πρᾶμα δὲ θὰ εἶτανε. Τὸ πρωΐ, σηκώθηκε νὰ δουλέψῃ. Δὲν τὴ βαστούσανε τὰ γόνατά της. Ἔτυχε σὲ κεῖνο τὸν καιρό, πρῶτος ὁ κ. Ἀντρέας νὰ τὸ καταλάβῃ πὼς κάτι ἔπαθε τὸ παιδί. Φέρθηκε, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὅπως ἔπρεπε νὰ φερθῆ. Ὅταν εἶδε πὼς ἡ Κατινούλα ἤθελε καὶ καλὰ νὰ τοῦ συγυρίσῃ τὸ γραφεῖο του, δὲν τὴν ἄφησε, τῆς εἶπε μάλιστα πολὺ ἀστηρὰ ὁ μεθοδικὸς ὁ Ἀντρέας, πὼς νὰ φροντίσῃ πρῶτα γιὰ τὴν ὑγεία της, πὼς εἶναι ἀχαμνὸς λογαριασμὸς νὰ τὴν ἀμελῆ κανεὶς, γιατὶ δὲν κερδίζει τίποτα, παρὰ χερωτερέβουνε τὰ πράματα, ὥσπου νὰ πάψῃ ἀπὸ ἀνάγκη κάθε δουλειά, καὶ τί ὄφελος; Ταχτικὸς ἄθρωπος, τί ἄλλο νὰ τῆς πῆ. Μὰ ἡ Κατινούλα δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιστέψῃ πὼς εἶτανε ἄρρωστη μὲ τὰ σωστά της. Ἀνυπομονοῦσε στὸ κρεββάτι, παρακαλοῦσε τὴν κυρία νὰ τῆς δώσῃ τὴν ἄδεια νὰ σηκωθῆ πιά. Γιὰ δυὸ μέρες τῆς πέρασε κιόλας. Ὁ κ. Ἀντρέας καμάρωνε ποὺ φρόνιμα τὴ συβούλεψε καὶ τὴ μάλλωσε πάλε. Μὰ ἡ Ὅλια, πιὸ πραχτικὴ ἀκόμη ἀπὸ τὸν ἄντρα της, μόλις στάθηκε στὰ πόδια της ἡ Κατινούλα, καὶ τὴν ἔστειλε στὸ γιατρό, ἕνα γιατρὸ μεγάλο, τὸ γιατρὸ τοῦ θειοῦ της τοῦ μακαρίτη, τοῦ γνωστοῦ ζουγράφου, νὰ μάθουνε μιὰ καὶ καλὴ γιατί πονοῦσε τὸ κορίτσι.

Πῆγε ἡ Κατινούλα. Ἰδοὺ τί ἔτρεχε. Τὸ δεξί της τὸ νεφρί, ἀπὸ τὸ ραχοκόκκαλο δίπλα ὅπου βρίσκεται, εἶχε ξεκολληθῆ—ἔπεσε, ὅπως μερικοὶ τὸ λένε. Ἀφτὸ τυχαίνει πολὺ συχνὰ στὶς γυναῖκες, τόσο συχνὰ ποὺ μοιάζει κ' ὑπάρχουνε λίγες μὲ ἀξεκόλλητο ἢ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο τὸ νεφρί, τὶς περισσότερες φορὲς τὸ δεξί. Δὲν εἶναι καὶ καμιὰ κακὴ ἀρρώστια. Φτάνει νὰ τὸ ξέρῃς, νὰ νοιάζεσαι, νὰ παίρνῃς τὰ χρειαζούμενα μέτρα, νὰ μὴν τὸ παρακάνῃς στὴν κούραση καὶ γλυτώνεις. Ὁ γιατρὸς τῆς παράγγειλε νὰ θρέφεται, νὰ παχαίνῃ, ἂν μπορεῖ, κ' ἔτσι νὰ στερεωθῆ τὸ νεφρί της, νὰ πιάσῃ νὰ μὴν ἀλλάζῃ θέση κάθε τόσο, νὰ μὴν πλέχῃ, ποὺ λένε οἱ γιατροὶ στὸ Παρίσι. Τῆς εἶπε καὶ κάτι ἄλλο ποὺ στεναχωρέθηκε ἡ Κατινούλα. Τῆς εἶπε πὼς θὰ γειάνῃ γιὰ σίγουρο, ἂν παντρεφτῆ κι ἀποχτήσῃ παιδάκι.

Ὁ λόγος δὲν τῆς ἄρεσε διόλου. Δὲ φαντάζεται κανεὶς τί μπορεῖ νὰ δῆ καὶ νὰ πάθῃ ἕνα φτωχόπαιδο στὰ χωριά. Δὲν τὸ φανταζότανε μήτε ὁ γιατρὸς, εἰδεμὴ θὰ μετροῦσε τὰ λόγια του, θὰ τάλεγε ἴσως διαφορετικά, μὲ τρόπο. Ἔπρεπε κιόλας νὰ μιλήσῃ ὁ ἄθρωπος, ἀφοῦ εἶτανε γιὰ καλό, κ' ἔχουμε ἄδικο ἐμεῖς ποὺ τὰ φυσικὰ τὰ πράματα δὲν τὰ βλέπουμε ὅπως εἶναι, παρὰ ντρεπούμαστε, τὰ θωροῦμε σὰν ἀνύπαρχτα κι ἀρχίζουμε τοὺς λυρισμούς. Τέτοιος λυρισμὸς τῆς ἦρθε ὡςτόσο τῆς ἄδολης τῆς Κατινούλας ἀπὸ ἕνα περίεργο περιστατικό. Μόλις δώδεκα δεκατριῶ χρονῶ παιδί, τὸ καλοκαίρι ποὺ γνώρισε τοὺς Ὀλυμπιέρηδες καὶ προτοῦ πάῃ δούλα στὸ Χαμανοκόρφι, ὅταν ἔβοσκε τὰ πρόβατα στὸ λιβάδι, τὴν κυνηγοῦσε βοσκὸς δεκάξη δεκαφτὰ χρονῶ. Τἀνήξερο τὸ κορίτσι ἔτρεμε, μόνο ποὺ ζύγωνε ὁ νιός. Ἄσκημος δὲν εἶτανε, μὰ τονὲ σιχαινότανε· τῆς ἔκανε κάτι κουβέντες καὶ κάτι χερονομίες ποὺ ἀηδιάζε καὶ τρόμαζε, κι ἀφτὸς πάντα πίσω της. Ἡ καημένη δὲ φυσοῦσε γοῦ τοῦ μπαμπᾶ της, ἀπὸ καλοσύνη, μήπως καὶ τὸν πεθάνῃ στὸ ξύλο. Σκιαζότανε κιόλας. Στὸ τέλος, γιὰ νὰ μὴν τὴ δῆ, ἔτρεχε νὰ κρυφτῆ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι, στὴν καλύβα τους. Ἐρχότανε ὡς ἐκεῖ, στεκότανε στὴν πόρτα, ψιθύριζε ἀπὸ τὸ κατώφλι μὲ τὰ χείλια του ἀφρισμένα, κάτι ἀνοστιές, κάτι ἀνοησίες, πὼς τρελλαίνεται, πὼς τὴ θέλει, πὼς τὴ διψᾶ, πὼς νὰ τὸν ἀφήσῃ καὶ βλέπει, κι ἀφοῦ ξεστόμιζε τέτοια πολλὰ, ἔφεβγε, γιατὶ φοβόταν τὸ γέρο καὶ δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ μπῆ μέσα στὴν καλύβα, ὡς τὸ κρεββατάκι της.

Ἔτσι γλύτωνε. Ἀπὸ τότες ὅμως τῆς ἀπόμεινε ριζωμένη στὸ ἁπλοϊκό της τὸ κεφαλάκι ἀνίκητη ἀντιπάθεια γιὰ κάθε πρᾶμα, γιὰ κάθε λόγο ποὺ θυμίζει ἔρωτες κι ἀγάπες. Μὰ κ' ἡ παντρειὰ τάχα τί ἄλλο εἶναι: Κ' ἕνα φτωχοκόριτσο ποιόνε θὰ πάρῃ τὸ κάτω κάτω: Πάλε κανέναν τέτοιο, ἢ μπόσικο, ἢ κακοήθικο σὰν τὸ βοσκό. Τί ἀξίζουνε οἱ ἄντρες; Νά, ὅσο ἀξίζει κι ἀφτός. Ὅλοι τους ἕνα σόϊ. Στὴν Μπρετάννια, δὲν τους ἔχουνε οἱ γυναῖκες σὲ περίσσια ὑπόληψη. Κούφια κεφάλια, λέει. Στὶς πολιτεῖες, συλλογίστηκε, θἄναι ἀκόμη πιὸ παραλυμένοι. Κι ἀποφάσισε νὰ μὴν παντρεφτῆ. Ἕνα δουλικὸ τί δουλειὰ ἔχει; Νὰ δουλέβῃ τάφεντικά. Λοιπὸν κ' ἡ Κατινούλα τὰ δικά της. Κι ἂς μὴ γυρέβῃ μπελάδες. Οἱ χωριανὲς ἐκειπέρα, τὴν παντρειὰ γιὰ μπελὰ τὴν περνοῦνε. Ἀμέ, δὲν εἶναι; Νὰ κάμῃς καὶ παιδιὰ, νὰ πεινοῦνε, νὰ ψαρέβουνε σὲ κανένα σκοτεινὸ λαγούμι ὅ τι βροῦνε. Ἂς μᾶς λείψῃ. Ἀποφάσισε καὶ κάτι ἄλλο ἡ Κατινούλα, νὰ μὴν ἀρρωστήσῃ πιά, γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ ἀπὸ τοὺς γιατροὺς τέτοια λόγια.

Κι ἀλήθεια, ἔντεκα χρόνια σωστὰ δὲν πόνεσε ἡ Κατινούλα οὔτε στὴ μέση οὔτε πούπετις. Περασμένα ξεχασμένα. Δὲ σκλεβε λὲς τὸ νεφρί. Ἀκολουθήσανε ἀφτὰ ποὺ δηγούμαστε, κοντὰ ἕνα χρόνο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς Ὅλιας. Μήτε τότες, μ' ὅλη τὴ σύχηση, δὲν ἔπαθε τίποτις ἡ Κατινούλα. Κι ὡςτόσο εἶδε τῶν παθῶ της τὸν τάραχο. Σὰν τὴ συνώδεψε τὴν κερά της στὴ μεσηβρινὴ Γαλλία, εἶχε προαίσθημα ἡ μικρὴ πὼς δὲ θὰ γύριζε πίσω. Χλωμὴ, ἀνήμπορη κι ἀδύναμη, καθότανε ἡ Ὅλια ξαπλωμένη στὴν πολθρόνα της, χωρὶς νὰ κουνήσῃ, κάποτες καὶ χωρὶς νἄχῃ τὸ κουράγιο νὰ βαστάξῃ τὴν πέννα της πολλὴ ὥρα· τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάπιανε, γιὰ νὰ γράψῃ τοῦ Ἀντρέα. Ἡ Κατινούλα στεκότανε μπροστά της, ἀμίλητη. (ἀκολουθεῖ)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους κατα έσεις εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1 1)2	τοῖς	ο)ο	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6 μην.
	»	»	»	»	»	»	1 ἐτ.
2 1)2	»	»	»	»	»	»	2 ἐτ.
3	»	»	»	»	»	»	4 ἐτ
4	»	»	»	»	»	»	5 ἐτ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

στὴ θέση της, κ' εἴχαμε βιβλία σάφτήνα, καὶ τὴν τιμούσαμε σὰν πῶς τῆς πρέπει, κ' ἐμεῖς θὲ νὰ ξέρουμε πιότερα πράματα βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σκολειό, γιατὶ δὲ θὰ χάναμε τὸν καιρὸ μὲ τὰ τύπτω—τύπτεις κτλ. καὶ τοὺς Ἑβρωπαίους θὲ νὰ ἀναγκάζαμε νὰ μάθουνε τὴ μιὰ γλῶσσά μας, εἴτε πρὶν ἐρθοῦνε, εἴτε ἀφοῦ ἐρθοῦνε, ἐνῶ τώρα πρέπει νὰ μάθουνε δυὸ, ποὺ δὲν ἀξίζει τὸν κόπο. Κι' ἔπειτα θὲ νἄμαστε πιὸ περήφανοι γιὰ τὸν τωρινὸ Ἐθνισμό μας, καὶ δὲ θὲ νὰ ντρεπούμαστε νὰ λεγόμαστε Ρωμιοί, καὶ θὲ νὰ προσπαθούσαμε γιὰ τὸ ἔθνος μας ἐνῶ τώρα οὔλοι λέμε «Ἐγὼ θὰ τὸ φκιάσω τὸ ρωμαΐικο»; Πόση διαφορὰ ἀπὸ τοὺς Ἐγγλέζους ποὺ παντοῦ καὶ παντα λένε «Εἶμαι Ἐγγλέζος!»

Ἔπειτα καὶ μεῖς οἱ γιατροί, γιατὶ πήραμε ἕνα χαρτὶ ὁ Θεὸς ξέρει μὲ πόσα ρεζιλίκια, δὲν πρέπει νὰ τὸ ρίχνουμε ὄξω, ἀλλὰ νὰ προσπαθοῦμε μὲ τὴν ἐπιμέλεια, μὲ τὴ φιλοτιμία, μὲ τὴν παρατήρηση, μὲ τὴν πεῖρα νὰ γίνουμε καλλύτεροι καὶ πιὸ ὠφέλιμοι στὸν κόσμο, ποὺ μᾶς ἐμπιστέβεται τὸ πολυτιμότερο πρᾶμα ποὺ ἔχει—τὴν ὑγεία του καὶ τὴ ζωή του—σύφωνα μὲ τὸν ὅρκο ποὺ δώσαμε «εἰσελεύσεσθαι... ἐπ' ὠφελίᾳ καμνόντων,» κι ὄχι νὰ κάνουμε τὸ μεγάλο, ἢ νὰ τὸ ρίχνουμε στὸ πιοτὸ ἢ στὰ παιγνίδια ἢ στὶς τσαρλατανιὲς ἢ στὰ κομματικὰ, ἔχοντας στὸ νοῦ μας ἀφτὰ τὰ χρυσᾶ λόγια τοῦ καθηγητὴ Renon (ἐναρχτήριος λόγος του στὶς 10 9βρίου ἔ. ἔ. «ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ σᾶς κάνω ὄχι σοφοὺς ἀλλὰ γιατροὺς δηλ. *ἀθρώπους προωρισμένους γιὰ τὴν ὄμορφη κ' ἐβγενικὴ ἀφτὴ δουλειὰ* (mission) *νὰ γιατρέβετε τοὺς ἀρρώστους σας, ἃ μπορεῖτε, νὰ τοὺς ἀνακουφίζετε πάντοτες, νὰ κάνετε τὸ πᾶν γιὰ ν' ἀποκρούσετε τὶς ἀρρώστιες ἀπὸ τοὺς συμπολίτες σας καὶ νὰ δώσετε στὴν πατρίδα σας ἕνα σημαντικὸ ποσὸ* (capital) *ἀπὸ ἀθρώπινες ψυχές.*»

Γιατὶ τώρα τί κάνουμε;

ὁ ἕνας . . . . . «τοὺς νόμους . . . . . .
τῆς πρέφας παίζων ὁ φτωχὸς ζητεῖ νὰ καταλάβῃ»
ὁ ἄλλος—«Γιατρὸς φημισμένος τῆς Πρίγκηπος.....
. . . . . καββαλίκεψε ἐφ' ἵππου,
Εἰς τὸ Μπέγιογλου νάρθῃ νὰ καθίσῃ νὰ γιατρέψῃ
λόρδους καὶ ὁμογενεῖς καὶ λιρίτσες νὰ μαζέψῃ.»

ὁ ἄλλος.

«Καὶ μ' ἐνέσεις καφεΐνης καὶ μὲ θειϊκῆς κινίνης
πλείστας δόσεις καὶ σαλόλης καὶ μεντόλης καὶ τερπίνης
στέλλει... καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον...
Εἰς τ' ἀγύριστο ταξίδι, καὶ τὰς βάσεις καταβάλλων
ἔργου τηλαυγοῦς στὴν τάμα καὶ στὸ τάβλι τὴν ἡμέρα ἐξοδέβει, παίζων ταῦτα» . . . κτλ.

Ν' ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν τεμπελιὰ καὶ τὰ πολιτικὰ (βουλεφτιλίκια, δημαρχιλίκια προεδριλίκια κτλ.) γιατὶ δὲν εἴμαστε καλοὶ πολιτικοί, μὴ ἔχοντας νοῦ πραχτικό, καὶ ν' ἀφοσιωθοῦμε στὴν ἐπιστήμη μας, πονώντας τοὺς ἀρρώστους μας, προσπαθώντας νὰ τοὺς γιατρέβουμε, ὄντας καταδεχτικοί—«φιλόφρονα καὶ φιλάνθρωπον ἐμαυτὸν ἀεὶ παρέχει» τοῦ ὅρκου μαζὶ γιὰ νὰ μπορέσουμε μὲ ἀφτοῦνα τὸν τρόπο νὰ λιγοστέψουμε ἢ καὶ νὰ σταματήσουμε τὸ χείμαρρο τῶν συναδέρφων μας, ποὺ μᾶς ἔρχουνται ἀπὸ τὴ Δύση=δικῶνε μας, καὶ ξένων καὶ ἴσως μπορέσουμε νὰ λιγοστέψουμε τὸ μεγάλο θανατικὸ τοῦ ἔθνους μας (Διὲς γράμμα ἀνοιχτὸ τοῦ Γιατρικοῦ Μηνύτορα στὸν Πρωθυπουργὸ κτλ. 20 8βρ. ἔ. ἔ. γιὰ τὴ Δημοσία Ὑγιεινή, ποὺ ναὶ μὲν θέλει καὶ Κυβερνητικὴ ἐνέργεια γιὰ νὰ περιοριστῇ, μὰ πάντα θὰ κάνῃ διαφορά, ἃ προσπαθοῦμε κι' ἐμεῖς οἱ γιατροί, νὰ γιατρέβουμε τὸν κόσμο, κι' ὄχι μονάχα νὰ γράφουμε γιατρικὰ — τὸ κινίνο μὲ τὴ φοῦχτα κι' ἂς μὴ κάνῃ τίποτες καὶ νὰ κάνουμε πολλὲς βίζιτες ποὺ νὰ πααίνουμε ὕστερις στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ τὶς πάρουμε. Πρὸ πάντων πρέπει νὰ βάνουμε σὲ ἐνέργεια τὴ μέθοδο τοῦ Οὐσὰρ» (διὲς ἡ προτεραιότητα μιᾶς ἰδέας » Νουμᾶς 19 τοῦ 9βρη ε. ε. ποὺ λέγει «Ἀφόντας ἄρχισα νὰ γιατρέβω χωρὶς γιατρικὰ ἢ μὲ λίγα, ἔχω τόσες ἐπιτυχίες ὅσες ποτές μου», καὶ ποὺ προβαίνει, νὰ γίνῃ ἕδρα τῶν φυσικῶν Θεραπευτικῶν μέσων—ὑδροθεραπεία, ἠλεκτροθεραπεία κτλ.—δικαιόνοντάς με γιὰ ὅσα ἔγραψα τόσες φορὲς στὸν Γιατρικὸ καὶ τὸν πολιτικὸ Τύπο – Διὲς στὴν Ἀκρόπολη τοῦ 1889 δυὸ διατριβές μου μὲ τὸν τίτλο «Νέαι θεραπευτικαὶ ἰδέαι» ποὺ ἔλεγα «*Δὲν θεραπεύομεν καλῶς καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν μας*», ποὺ κανένας συνάδερφος δὲν εἶπε δυὸ λέξες, γιὰ νὰ ρίξῃ ἀπὸ πάνω μας τὴ μομφὴ ἀφτήνα — Ἔτσι θὰ μπορέσουμε ἴσως, νὰ κρατήσουμε τὴ θέση μας μέσα στὴν Κοινωνία, ὡς ποῦ ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου καὶ ἡ Κυβέρνηση διορθώσουνε τὰ στραβὰ καὶ καμπουριασμένα χάλια του, καὶ σιγὰ σιγὰ ἔρθῃ καὶ ἡ δική μας ἡ Σχολὴ σὲ θέση, νὰ δίνῃ πραγματικὴ Γιατρικὴ μόρφωση στοὺς ἀπόφοιτους κι' ὄχι σὰν ὡς τώρα.

Μὰ κι' ὁ λαὸς πρέπει νὰ διαλέγῃ τὸ γιατρό του, καὶ νὰ προτιμᾷ καὶ ἐμπιστέβεται ἐκείνους ποὺ βλέπει πῶς καταγίνουνται μὲ τὴν ἐπιστήμη τους, καὶ προσπαθοῦνε γιάφτόνα καὶ γιὰ τὸ καλό του, καὶ ὄχι ἐκείνους, ποὺ κορδαρίζουνται, γιατὶ ξέρουνε καμπόσα Φραντζέζικα ἢ Γερμανικά, κι' ἔχουνε σχέσεις μὲ Προξένους ἢ μὲ Φλάρους, ἐξὸν ἂν εἶναι ἀπὸ κεινοὺς ποὺ εἶναι «μετὰ ὁσίων ὅσιοι καὶ μετὰ ἐκλεκτῶν ἐκλεκτοί».

Ἀλλὰ τὸ πρῶτο εἶναι ν' ἀποφασίσουνε οἱ Ἀρχὲς (Βασιλεία, Βουλή, Ἐκκλησία, Κυβέρνηση) νὰ ἀλλάξουνε τὸ ἐκπαιδεφτικὸ σύστημα, βγάνοντας τὸ βραχνᾶ—τὴν καθαρέβουσα ποὺ μᾶς πνίγει—,βάνοντας στὴ θέση της τὴ μητρική μας, μαθαίνοντας στὰ παιδιὰ μὲ γλῶσσα καταληπτὴ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, τὴν ὑπακοὴ στοὺς νόμους καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς Πατρίδας τους, τὸ σεβασμὸ στοὺς γονιούς του καὶ τοὺς μεγαλητέρους του, διδάσκοντας ὄχι τὴν ἱστορίαν τῶν προ-προγόνων τους ἀλλὰ τῶν πατέρων τους —Κολοκοτρώνη Καραϊσκάκη Μιαούλη κτλ.—βγάνοντας ἀπὸ τὴ μέση τὰ ἀεροκοπανίσματα καὶ τὶς ψωροπερηφάνιες γιὰ τὴν ἐβγένεια τῆς φυλῆς μας, γιὰ τὴν καταγωγή μας ἀπὸ ἀθάνατους προγόνους, καὶ δείχνοντάς τους τὶς δύσκολες περίστασες ποὺ περνάει τὸ Ἔθνος μας καὶ τὸν τρόπο ποὺ θὰ γλυτώσουμε ἀπὸ ἀφτὲς—τὴν ἀφτοπεποίθηση καὶ τὴν ἀφτενέργεια—γιατὶ χωρὶς ἀφτὸ οὔτε γιατροί, οὔτε δασκάλοι, οὔτε παπάδες, οὔτε δικαστὲς καὶ δικηκηγόροι, οὔτε στρατιῶτες, οὔτε νάφτες, οὔτε βιομήχανοι, οὔτε ἐμπόροι—τῆς προκοπῆς ἐννοεῖται—θὰ μείνουμε στὴν Ἀνατολή, ἀλλὰ θὰ μᾶς τὰ πάρουνε ὅλα οἱ Φράγκοι ἢ οἱ Φραγκολεβαντῖνοι, ἢ θὰ φύγουμε οὔλοι γιὰ τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴν Ἀφρικὴ, κ' ἔτσι ὁ Βασιλέας θὰ μείνῃ χωρὶς ὑπήκοους, ἡ Βουλὴ χωρὶς Βουληφόρους, ἡ Ἐκκλησία χωρὶς λαὸ γιὰ νὰ τὸν ἁγιάσῃ μὲ τὴν ἁγιαστοῦρά της.

Ἂς μὴ λέμε δὰ πῶς μᾶς ἔρχουνται ἀπὸ τὴ Βουργαρία ἢ τὴ Ρουσσία καινούργιες, γιατὶ ὕστερα ἀπὸ καμπόσα χρόνια λογαριάζουμε πόσοι θὰ μείνουνε στὴν ἐριβώλακα Θεσσαλία, σὰν τοὺς πιάσουνε τοὺς δυστυχισμένους οἱ θέρμες, καὶ οἱ γιατροί μας καὶ οἱ κατὰ τῆς ἑλονοσίας ἀγωνιζόμενοι τοὺς στέλνουνε κινίνο καὶ κινίνο καὶ κουνουπιέρες κι ἄλλα μέσα νὰ προφυλάγουνται ἀπὸ τὰ κουνούπια τ' ἀνεφέλετα, ποὺ δὲ θὰ τοὺς φελέσουνε σὲ τίποτις, γιατὶ ἢ θὰ πᾶνε στὸ ἀγύριστο ταξίδι ἢ θὰ γίνουνε *νταλακιάριδες*, καὶ θὰ δουλέβουνε νὰ κερδίσουνε τὸ γιατρικὸ

οἱ δουλειές, περεχύνεται κάποια τῆς ὕπαρξης ἄδολη χαρά, ποὺ καὶ στὰ πρόσωπα μισοφέγγει. Τέτοια χαρὰ σιγανὴ βασίλεβε καὶ στὴν ἀβλή, βασίλεβε καὶ στὸ μπαξεδάκι τοῦ κ. Ὀλπιέρη. Τὸ χτῆμα του βρισκότανε στὸν περίφημο τὸ μαχαλά, ποὺ λέγεται Μομάρτρι, δηλαδὴ Μαρτυροβούνι – Mons Martyrum—γιατὶ βουνὸ εἶναι, εἴτανε μάλιστα βουνὸ ἀκατοίκητο, μὲ μόλις μερικὰ σπιτάκια, μὲ καλυβοῦλες ἀκόμη, ἐδῶ καὶ δυὸ τρεῖς αἰῶνες· ἄρχισε νὰ πηγαίνῃ κόσμος ἀπὸ τοῦ Φραγκίσκου Α΄ τὸν καιρό, καὶ σήμερα λογαριάζουνται τὰ ῥιζὰ τοῦ βουνοῦ γιὰ κέντρο τῆς πολιτείας· ἀπὸ τὰ ῥιζά του ἀνεβαίνουνε, ἀβγατίζοντας ὁλοένα, πρὸς τάπάνω, πληθυσμός, κίνηση καὶ χτίρια· ἔρημη ἀπόμεινε μονάχα ἡ ἄκρη ἄκρη τοῦ βουνοῦ, ἡ κορφή του, ὅπου φυτρώνουνε ἀνεμπόδιστα διάφορα χόρτα κι ὅπου, ἀνάμεσα σ' ἕνα ξύλινο κυκλοχάραγμα, βλέπεις κι ἀπορεῖς καμιὰ δεκαριὰ φτωχιὲς καλυβοῦλες, σὰ νἄσουνε σὲ χωριό.

Στὴ νοτιοδυτικὴ πλαγιὰ τοῦ Μομαρτιοῦ, πρὸς τὴ μέση, σ' ἕναν παράμερο κι ἀθόρυβο δρόμο, καθότανε ὁ κ. Ὀλπιέρης. Μιὰ μακρινὴ ἀλλέα ἢ σὰ θέλεις μιὰ στενάδα δεντροφυτεμένη ἀπὸ κάθε μεριά, σὲ ὡδηγοῦσε στὴν πετρόστρωτη ἀβλή· δεξιὰ τῆς ἀλλέας, ὅταν ἔμπαινες, στὸ πιάσιμο τῆς ἀβλῆς, τὸ ἐργαστήρι τοῦ κ. καθηγητῆ, σὰ μονοκόμματο, χωριστὸ κιόσκι καὶ μεγάλο· ἀριστερά, δέφτερο ἐργαστήρι, σαλόνι τῆς κ. Ἄννας, ἀντίκρυ στὴν μπασιά, δηλαδὴ στὴν ἀλλέα, τὸ δίπατο νόστιμο σπιτάκι, μὲ τὴν κισσωμένη δῶθε κεῖθε προσωπιά του, μὲ τὸ γυριστὸ σκαλάκι τῆς ξώπορτας, ποὺ κατέβαινε στὴν ἀβλή· ἀπὸ πίσω, ἀκκουμπισμένο τὸ σπίτι σ' ἕναν τοῖχο ἀμοιβαῖο· τὰ πλεβρινὰ παράθυρά του ἀνοίγανε ἀπάνω σὲ δυὸ μπαξεδάκια, τὸ ἕνα μακρουλὸ καὶ φαρδούτσικο ποὺ πήγαινε ὡς τοῦ Ἀντρέα τὸ ἐργαστήρι μὲ τἀνεβασμένα του ἀψηλὰ τζάμια, τἄλλο μικρὸ καὶ τετράγωνο ποὺ φώτιζε τὸ μαγερειὸ στὸ κατώγι καὶ σταματοῦσε στὴν ἀβλή· ἀπὸ τὸ μπαξεδάκι τοῦ μαγερειοῦ ἴσα μὲ τὸ ἐργαστήρι τῆς Ἄννας, ποὺ κι ἀφτουνοῦ τὰ τζάμια τὴν ἀβλὴ κοιτάζανε, εἴτανε ἡ ῥεμίζα γιὰ τἀμάξια ἢ νὰ ποῦμε ὁ ἀμαξώνας, χωρὶς ἀμάξια ὅμως, γιατὶ τέτοια λοῦσσα δὲν ἤξερε ὁ κ. καθηγητής· κατόπι ἀπὸ τὸν ἀμαξώνα καὶ κολλητά, ἕνα εἶδος κιοσκάκι, ἕνα οἴκημα στενὸ μὲ δυὸ κάμαρες ἀπάνω, κι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν μεγαλήτερη, ὅπου πλάγιαζε ὁ Πάβλος σὰν ἐρχότανε στὸ Παρίσι, τἀχούρι, ἐννοεῖται χωρὶς ἄλογα καὶ δάφτο. Λοιπὸν ἡ ἀβλὴ τοπωμένη, καθὼς βλέπουμε, ἀναμεταξὺ μπαξεδάκι, ἀμαξώνα, κιοσκάκι, μπαξέ, σπίτι καὶ τὰ δυὸ τὰ ἐργαστήρια, τὸ ἕνα γυρισμένο πρὸς τὸν μπαξὲ τοῦ Ἀντρέα, τἄλλο πρὸς τὴν ἀβλὴ ποὺ κοντὰ στῆς ἀλλέας τὴν μπασιὰ στένεβε λιγάκι καὶ χώριζε τὰ δυὸ ἐργαστήρια. Στὴ μέση πάλε τῆς ἀβλῆς, στεκόταν ἕνας πέρκος φουντωτός, μὲ τὰ βαριὰ κλαριά του γερμένα χάμω· πρῶτα, στὴν ἴδια θέση, στεκότανε κέδρος, ποὺ ἀῤῥώστησε στὰ 1870, μὲ τὰ μεγάλα τὰ κρύα, κι ἀποξεράθηκε· κάμποσα χρόνια ἔμεινε ξεραμένος στὴν κάσσα του τὴ χωματένια, ὥσπου νὰ σαπίσουνε οἱ ῥίζες καὶ νὰ μὴ βαστᾷ πιά· συλλογίστηκε τότες ὁ Ἀντρέας νὰ φυτέψῃ τὸν πέφκο, ἐπειδὴ τὰ πέφκα εἴτανε τἀγαπημένα δέντρα τῆς Ὅλιας. Πριονίσανε ὅμως τοῦ κέδρου τὸν κορμό, τὸν κόψανε σὲ τρία κομμάτια, τὰ κάμανε τρεῖς πάγκους, τοὺς βάλανε ἀκκουμπιστὰ στὸ κιοσκάκι καὶ στὸ ἐργαστήρι τῆς Ἄννας. Ἔτσι ἔμοιαζε τὸ μέρος ἀκόμη περισσότερο μ' ἐξοχή, ἐξοχὴ ῥιχμένη μέσα στὴ μέση τοῦ Παρισιοῦ, ἐβρύχωρη κ' ἐβάερη, πράσινη, φωτόλουστη, σιγανή, χωρὶς πολυτέλειες, τόσο ἁπλὴ μάλιστα ποὺ δὲ θἀπορροῦσες ἂν ἄξαφνα ἔβλεπες ἀπὸ τἀχούρι καμιὰν ἀγελάδα ἡσυχα νὰ προβάλῃ κι ἀργοβάδιστα.

Σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς κέδρινους πάγκους κα-

—κινίνο—ἐνῶ ἔχουνε τὸ ἀλάθαστο ἀντιφάρμακο ἀφτηνῆς τῆς ἀρρώστιας—τῆς ἐλονοσίας· δὲν τοὺς ἀρέσει ἡ θέρμη;—καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδημικῶν ἀστενειῶν—τὸ νερὸ—μπροστά τους καὶ τζάμπα.

Μπακοῦ στὶς 14 τοῦ Χριστοῦ.

Δικός σας
ΚΩΣΤ. ΛΑΝΑΡΑΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

Ὁ οἰνοπώλης Γ. Χάλαρης *μὴ θελήσας* νὰ προσφέρῃ οἶνον εἰς τὸν Ν. Σοφὸν ἢ Φούσκαν καὶ τινας ἄλλους διερχομένους ἐπὶ σούστας ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Θεάτρου τοῦ Διονύσου καταστήματός του *καὶ καλέσαντες αὐτὸν πρὸς τοῦτο, ἐδέχθη ἐκ μέρους αὐτοῦ* ἐπίθεσιν καὶ ἐτραυματίσθη ἐξάκις διὰ μαχαίρας εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπικινδύνως.

(«Νέον Ἄστυ» 11 τοῦ Γεννάρη σελ. 3 στήλ. 1).

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Βγῆκε σὲ βιβλίο ὁ τρίτος τόμος «Ρόδα καὶ Μῆλα» τοῦ κ. Ψυχάρη μὲ τὴν «Ἀπολογία» καὶ πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» 6 δραχμές.

— Ἡ «Ἀπολογία» τυπώθηκε πέρσι στὸ «Νουμᾶ» (ἀριθ. 171—183), μὰ τώρα τὸ βιβλίο εἶναι πλουτισμένο μὲ σημείωσες, μὲ ἀποσώματα, μὲ πίνακες κτλ. καὶ πρέπει νὰ ξαναδιαβαστεῖ κι ἀπ' ὅσους τὴ διαβάσανε στὸ «Νουμᾶ».

— Τί σημασία μεγάλη ἔχει γιὰ τὸν ἀγώνα τὸ καινούριο αὐτὸ βιβλίο τοῦ Δασκάλου μας, τὸ βλέπει ὅποιος προσεχτικὰ τὸ μελετήσει. Μὲ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποστομώνουνται μιὰ καὶ καλὴ καὶ οἱ μισόγλωσσοι καὶ οἱ τεμπέληδες—ὅσοι δηλ. φαντάζουνται καὶ κηρύχνουνε πὼς μὲ τὸ νὰ γράφεται μὲ γραμματικὴ ἡ γλώσσα εἶναι σχολαστικισμός.

— Δῶ κι ὀμπρὸς ὅτα μᾶς φορτώνεται κανένας ἀπὸ δαύτους δὲν ἔχουμε τίποτ' ἄλλο νὰ κάνουμε παρὰ νὰν τὸν παραπέμπουμε στὴν «Ἀπολογία» νἀνοίγει τὰ μάτια του.

— Διαβάσαμε κάπου πὼς ὁ Φαρδούλης παραιτήθηκε ἀπὸ ὑποψήφιος βουλευτὴς γιὰ χάρη τοῦ Γεννάδιου. Τώρα, ἄ θέλει ὁ Γεννάδιος νὰ μὴν εἶναι ἀγνώμονας, πρέπει σ' ἄλλη ἐκλογὴ νὰ παραιτηθεῖ ὑπὲρ τοῦ Φαρδούλη. Σωτήρας γιὰ σωτήρα· ἔτσι πρέπει.

— Ὁ Ἀγγελόπουλος ἐκτίθεται **ἀνεξάρτητος**. Πόσο ξέπεσε κι αὐτὸ τὸ ἐπίθετο στὶς μέρες μας.

— Μὲ τὸ χιόνι δώσανε καὶ πήρανε οἱ διάφοροι Ἀθηναῖοι χιονογράφοι στὶς φημερίδες. Μὰ ὅλους τοὺς ἔβαλε κάτου—ἀκόμα καὶ τὸ Σπαντωνῆ—ὁ Παγανέλλης μὲ τὸ μακρὺ χιονογράφημά του στὴν «Ἑστία» τῆς Τρίτης.

— Τὸ χιονογράφημα τοῦ Παγανέλλη μᾶς ἔφερε τὸ δεύτερο χιόνι, τὸ λιγοστό, τὴν Τρίτη βράδι. Τί τοῦ χρωστοῦσαμε!

—Ξαναθυμίζουμε στοὺς ἀναγνῶστες μας πὼς τὰ τέσσερα τελευταῖα βιβλία τοῦ Παλαμᾶ («Ἰαμβοι καὶ Ἀνάπαιστοι»— «Τρισεύγενη» — «Γράμματα» — καὶ «Ἀσάλευτη Ζωή») πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας δρ. 6, ἀντὶ 12 ποὺ πουλιοῦνται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Ὅσοι τὰ ζητήσουν ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες ἢ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ πρέπει νὰ μᾶς στείλουν καὶ τὰ ταχυδρομικὰ (50 λεπτ. ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες καὶ 1 δρ. ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό).

— Στὰ γραφεῖα μας πουλιοῦνται μιὰ δραχμὴ καὶ οἱ «Νησιώτικες Ἱστορίες» τοῦ Ἐφταλιώτη, τὰ λίγα ἀντίτυπα ποὺ μείνανε.

— Σᾶς συσταίνουμε νὰ διαβάσετε—ἂν τύχει καὶ δὲν τὸ διαβάσατε—ἕνα ἀρθράκι ποὺ τυπώθηκε στὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετράδης (σελ. 2, στήλ. 4) μὲ τὸν τίτλο «Ἕνα ἔργον Ἑλληνικὸν μὲ Γερμανικὰ ὀμματογυάλια».

— Τὸ ἔργο εἶναι ἡ πολυθρύλητη «Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ καὶ τὰ **γερμανικὰ ὀμματογυάλια** κάποιου κυρίου ποὺ γράφει μὲ τὸ ψευτόνομο **Κλάρα Φίγκε** καὶ βρίσκει πὼς ὁ κ. Ραγκαβῆς εἶναι «ὁ πρῶτος καὶ **μέγιστος σύγχρονος Ἕλλην** ποιητὴς» καὶ πὼς ἡ «Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν» εἶναι δραματικὸ ἀριστούργημα.

— Δίχως ἄλλο, τὰ ματογυάλια αὐτά, ὅσο Γερμανικὰ κι ἂν εἶναι, χρειάζουνται καθάρισμα.

— Ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θἀρχινήσουμε νὰ δημοσιεύουμε στὸ «Νουμᾶ» ἕνα διασκεδαστικώτατο μὰ κ' ἐπιστημονικώτατο ἄρθρο τοῦ κ. Μανώλη Τριανταφυλλίδη, μὲ τὸν τίτλο «Ἀνοιχτὸ γράμμα γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα»

— Τὸ ἄρθρο εἶναι ἀφιερωμένο στὸ σοφολογιώτατο κ. Γ. Μιλτ. Μαρῖνο ποὺ τόσα ἀξιολύπητα ἔγραψε τὶς προάλλες στὶς «Ἀθῆναι» ἐναντίο τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη.

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἀθήνα 12 (ὁ ἕνας στὴν Κηφισσιὰ), Ἐπαρχίες 9.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 2, Περαίας 7, (ὁ ἕνας ἀπὸ κάρο), Ἐπαρχίες 5.

Κλεψιές. Ἀθήνα 7, Περαίας 6.

Ἀπαγωγές. Περαίας 1.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Σημ. Τοῦτη τὴ βδομάδα, βλέπετε, ἡ κάμα κ' ἡ κουμπούρα δουλέψανε στὰ γερά, 11 σκοτωμοὶ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ 24 λαβωμοί. Ἄ σκοντωνόντουσαν καὶ λαβωνόντουσαν τόσοι, μέσα σὲ μιὰ βδομάδα, στὴ Μακεδονία, πόσα δὲ θὰ κέρδιζε τὸ Ἔθνος!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. **Βάρβαρο.** Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ Βαρβαροπάζαρο. Στεῖλε μας κι ἄλλα, νὰ μᾶς στέλνουν κ' οἱ φίλοι, τώρα μάλιστα ποὺ τὰ βαρβαροπάζαρα τοῦ «Νουμᾶ» ἀπαθανατιστήκανε, ἀφοῦ τὰ πέρασε κι ὁ Ψυχάρης στὴν «Ἀπολογία»του. Στὸ β' **ἀπόσωμα** τῆς «Ἀπολογίας» φιγουράρουν τὰ βαρβαροπάζαρα τοῦ Μιστριώτη, Σακόρραφου, Δημαρᾶ, Πολυγένη, Κρασᾶ, κι ὅλων τῶν ἐν βαρβαρισμοῖς ἀδελφῶν.—κ. Λ. **Μαβ.** Κέρκυρα. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1907 κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Γ. Πετρ. Μιτυλήνη. Εὐχαριστοῦμε· θὰ δημοσιευτεῖ καὶ τἄλλο ἀργότερα.—κ. Μ· Παπαμ. Ἰντίες. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1907 κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Ψυρ. Αἴγυπτο. Λάβαμε ἀπὸ τὸν κ. Γ. Φέξη δρ. 2 καὶ 80/00 καὶ θὰν τὶς περάσουμε στὸν κατάλογο.—κ. Βαρελ. Αἴγυπτο. Περιμένουμε γράμμα σου καὶ τὴ συντρομὴ τοῦ 1906.—κ. Κ. Παπαθ. Αἴγιο. Λάβαμε τὴ συντρομὴ ἴσαμε 31 Δεκ. 1907 κ' εὐχαριστοῦμε. Τὰ φύλλα τὰ στέλνουμε.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δηλοποιεῖ ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, συγκαλεῖται τὴν 10)23 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ὥραν 3ην μ. μ. ἐν τῷ Καταστήματι τῆς Τραπέζης ἡ ἐτησία τακτικὴ Συνέλευσις τῶν Μετόχων, εἰς ἣν παρακαλοῦνται νὰ παρευρεθῶσιν οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 47 τοῦ Καταστατικοῦ δικαιούμενοι νὰ μετάσχωσιν αὐτῆς κ. κ. μέτοχοι καὶ οἱ εἰδικοὶ τούτων ἀντιπρόσωποι.

Οἱ μέτοχοι ἀνωνύμων μετοχῶν, θέλοντες νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν τακτικὴν ταύτην συνέλευσιν, ὀφείλουσι κατὰ τὸ ἐδάφιον α'. τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ Καταστατικοῦ δεκαπέντε ἡμέρας τουλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων νὰ καταθέσωσιν ἐπὶ ἀποδείξει τοὺς τίτλους αὐτῶν ἐντὸς μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Κεντρικὸν τῆς Τραπέζης κατάστημα, ἢ τὰ ὑποκαταστήματα αὐτῆς, ἐκτὸς δὲ παρὰ τοῖς ἐκεῖ ἀνταποκριταῖς της.

Ἐν Παρισίοις παρὰ τοῖς κ. κ. M. Rothischild fréres.

Ἐν Βιέννῃ παρὰ τῇ Wiener Bank Verein.

Ἐν Βερολίνῳ παρὰ τῇ National bank für Deutschland..

Ἐν Κων/πόλει παρὰ τῷ κ. Λ. Ζαρίφῃ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῇ Τραπ. Ἀνατολῆς.

Ἐν Καΐρῳ » » » »

Ἐν Σμύρνῃ » » » »

Ἐν Θεσσαλονίκῃ » » » »

Ἐν Χανίοις » » » »

Ἀθῆναι, 2]15 Ἰανουαρίου 1907.

Ὁ Διοικητὴς
Στέφ. Στρέϊτ

θότανε κ' ἔρραβε κάποτες ἡ Κατινούλα τὶς ἀπογεματιανὲς τοῦ Ἅη Δημήτρη, ὅτα δὲν εἶχε ἄλλη δουλειὰ καὶ δὲν πήγαινε τὴ Μοιρίτα στὸ μάθημά της. Στὴ μέση τῆς ἀβλῆς, φουντωτὸς καὶ μυρωδάτος, ὑψωνότανε ὁ πράσινος ὁ πέφκος. Καθότανε ἡ καημένη ἀπάνω στὸν πεθαμμένο τὸν κορμό, ἄφινε τὸ χυνοπωριάτικο τὸν ἥλιο νὰ τὴ ζεσταίνῃ, προτοῦ ἴσως, ἄρρωστη καθὼς εἴτανε δίχως νὰ τὸ ξέρῃ, προτοῦ ἀποκοιμηθῇ κι ἀφτὴ σὰν τὴν πλάση τὸ χειμώνα, ἴσως καὶ χωρὶς ποτέ της νὰ ξαναδῇ τὴν ἄνοιξη. Μπορεῖ πάλε καὶ νὰ γλύτωνε· μπορεῖ νὰ τὴν προστάτεβε ὁ γειτονικός της, ὁ πέφκος τῆς Ὅλιας.

Ἀφότου γυρίσανε ἀπὸ τὴν ἐξοχή, σὰ νὰ λιγόστεψε κάπως τὸ αἷμα ἐκεῖνο ποὺ ἡ θέα του τὴν τρόμαξε τόσο καὶ τόσο τὴν πρώτη φορά. Στοχάστηκε πὼς τότες μὲ τοὺς μουσαφιραίους τὸ παράκαμε, κουράστηκε πάρα πολύ. Πέρασε ἡ μπόρα, περνᾷ μοναχό του καὶ τὸ κακό. Ἔλεγε λοιπὸν πὼς γλήγορα θὰ πάψῃ καὶ πρόσμενε. Ὁ λαὸς ποὺ ἀπὸ ἀνάγκη πρέπει σ' ὅλα νἄχῃ πομονή, πομονὴ ἔχει καὶ στὸν πόνο. Ἔτσι γλύτωνε τὸ κορίτσι ἀπὸ τὸ βάσανο ποὺ τῆς εἴτανε νὰ μολογήσῃ τέτοια πράματα. Ποιός νὰ τὴν κατηγορήσῃ γιὰ τὴν ντροπή; Μήπως ἡ ντροπὴ ἀφτὴ δὲν κομποδένει καὶ τοὺς πιὸ καλλιεργημένους, θαρρῶ μάλιστα περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀκαλλιέργητους, ποὺ εἶναι καὶ πιὸ ἀθῶοι; Μήπως δὲν κομποδένει τοὺς γιατροὺς τοὺς ἴδιους στὸ φέρσιμό τους, στὰ κινήματά τους, ὡς καὶ στὴ γλώσσα τους; Μήπως τὶς φυσικὲς, τὶς συνηθισμένες μας σωματικὲς λειτουργίες τὶς νοματίζουνε τάχα μὲ τὰ ὀνόματά τους τὰ φυσικὰ καὶ τὰ συνηθισμένα; Μήπως καὶ μεῖς τώρα ποὺ δηγούμαστε τὴ σπαραχτικὴ τὴν ἱστορία τῆς δύστυχης κόρης, δὲν ἀποφέβγουμε τοὺς ὅρους τοὺς σωστούς; Ὡς καὶ τώραῖο, τὸ κυριολεχτικό, τὸ σεμνό μας τὸ νερό, τολμοῦμε μόλις νὰ τὸ λέμε. Ὡστόσο μὲ τὴν ντροπὴ καὶ τὴν ἀτολμιὰ, χάνεται ὁ ἄθρωπος δίχως νὰ τὸ ξέρῃ· δίχως νὰ τὸ ξέρῃ κανένας στὸ σπίτι τοῦ κ. καθηγητῆ, τὸ ἴδιο μαζωνότανε κ' ἡ σάπια ὕλη στὸ δεξιὸ τὸ νεφρὶ τῆς Κατινούλας, ἐνῶ ἔρραβε καὶ σώπαινε στὴν ἀβλή.

Μὰ κάτι παρατηροῦσε τώρα τὸν Ἅη Δημήτρη ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ καταλάβῃ. Ὄξω, στὸν πάγκο ἀπάνου ὅπου καθότανε, τὴ ζάλιζε ὁ ἀέρας τρομερά· ἔβαζε τὰ δυνατά της γιὰ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῇ· τὰ μάτια της σφαλνούσανε ἀνήθελά της· ἄμα ἔμνησκε μόνη μιὰ στιγμὴ, ἄμα δὲν κουδουνίζανε στὴν πόρτα, νὰ τρέξῃ νἀνοίξῃ, ἄμα δὲν τὴ φώναζε κανεὶς ἢ δὲ ζύγωνε νὰ τῆς μιλήσῃ, ἐκεῖ ποὺ ἴδια της δὲν τὄννοιωθε, σταματοῦσε τὸ βελόνι, ἔπεφτε τὸ χέρι της, τὴν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος. Ξυπνοῦσε καὶ πάλε δὲν καταλάβαινε τί νόημα εἶχε ἡ κούραση ἐκείνη ποὺ λὲς ἀλήθεια καὶ τὴν πλάκωνε σὰν πλάκα βαρειά· κομμένα τὰ γόνατα, σπασμένα τὰ κόκκαλά της· ἡ κούραση τῆς ἔπιανε τὸ κεφάλι, τῆς ἔπιανε τὸ κορμί της ὅλο· τὸ κεφαλ. τῆς πονοῦσε ὥρες· ἕνας πόνος ποὺ δὲν τῆς φαινότανε καὶ δυσάρεστος, ποὺ τὴ νανούριζε καὶ τὴν ἀποναρκώνε ὅπως τῆς ἄρεζε κ' ἕνα κάποιο μούδιασμα, κάποιο παράλυμα τῶν ποδιῶνε της, ποὺ ἀκκουμπούσανε χάμω κι ἀφτὴ δὲν τὄννοιωθε, σὰ νὰ βρισκότανε σὲ κούνια, στὰ σύννεφα, σὰ νὰ ζοῦσε καὶ νὰ μὴ ζοῦσε· τὰ πόδια της κρυώνανε κιόλας, μὰ καὶ τὸ κρύο δὲν τὴν πείραζε, τῆς θύμιζε τὰ χρόνια ὅπου ἔμπαινε στὴ θάλασσα νὰ μάσῃ φύκια μὲ τὴ φούστα της ἀνασηκωμένη, καὶ στὴν ἀρχὴ τρόμαζε, ὕστερα συνήθισε, δὲν τῆς ἔμελε, κόντεβε μάλιστα νὰ τὴν ἀγαπήσῃ τὴν ψυχρὴ ἐκείνη τὴ δαγκωματιὰ τοῦ νεροῦ, ποὺ ὅσο ἄλλαζε θέση περπατώντας στὸν ἄμμο ἢ στὶς πέτρες τῆς ἀκρογιαλιᾶς τῆς συνάρπαζε τὸ πετσί, γιατὶ δὲν πήγαινε μόνο τὸ καλοκαίρι, ἂν καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμα ἡ θάλασσα τῆς Κερμαρίας καλοκαιριάτικη δὲν

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, καὶ 1,25 χρ. φρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή) τἀκόλουθα βιβλία:

Τοῦ **Ψυχάρη** «Ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ 268).

Τοῦ **Πάλλη** «Ἥλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ **Φωτιάδη** Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ **Ἐφταλιώτη** «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» σελ 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ **Ἔρμονα** «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ **Φιλήντα** Γραμματικὴ τῆς Ρωμαΐκης γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ **Δ. Ταντα λίδη** «Σκιὲς» (ποιήματα),

Τοῦ **Λόγγου** «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο, μετάφρ. Ἠλ. Βουτιερίδη (σελ. 86).

Τοῦ **Εὐριπίδη** «Μήδεια» μετάφρ Γιάννη Περγιαλίτη (σελ. 59).

Τοῦ **Σοφοκλῆ** Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη (σελ. 61).

Τοῦ **Χ. Ἀντρεάδη** «Ὁ Μέγ' Ἀλέξαντρος» (σελ. 192).

Τοῦ **Δ. Π. Ταγκόπουλου** «Ζωντανοὶ κα Πεθαμμένοι» δράμα—«Ἡ Χρυσαυγὴ» καὶ «Τάφος στὸ Γιαλό» δηγήματα (σελ. 78) «Ὁ Ἄσωτος» δράμα (σελ. 89).

Τοῦ **Παντελῆ Χόρν** «Τὸ Ἀνεχτίμητο» δράμα καὶ ὁ «Ξένος» δραματικὴ σκηνὴ (σελ. 127).

Τῆς κ. **Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου** «Ἀθρώπινος μηχανισμὸς» (σελ. 149) χρυσοδεμένος δρ. 1,50 καὶ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ 2.

Ἡ *ΙΛΙΑΔΑ*, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη (σ.416) δρ. 2 καὶ φρ.χρ. $2^1/_2$ στὸ ἐξωτερικό

Ἡ «*ΜΑΤΙΑ*» τοῦ Γ. Ἀβάζου δρ. 1.

Τοῦ **Ἠλία Σταύρου** «Θρησκεία καὶ Πατρίδα».

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους κατα ἐσεις εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νομισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1	1)2	τοῖς	ο)ο	καν'	ἔτος	διὰ καταθέσεις	6 μην.
		»	»	»	»	» »	1 ἐτ.
2	1)2	»	»	»	»	» »	2 ἐτ.
3		»	»	»	«	» »	4 ἐτ
4		»	»	»	»	» »	5 ἐτ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

εἶναι· πήγαινε νὰ ψαρέψῃ καὶ τὸ χειμώνα.

Μὲς τὶς ἀνάμνησες τὶς παλιὲς, ἔτσι παρηγοριότανε καὶ τώρα στὸ Παρίσι ἔλεγε πὼς δὲν ἔχει τίποτα. Ἡ μαγέρισσα κάπου κάπου τῆς ἔφερνε ἀπὸ τὸ μαγερειὸ τοῦβλα ζεστὰ, ποὺ δὲν τὴ ζεσταίνανε ὅμως μὲ τὸ παραπάνω. Εἶχε πεῖ τὸ μυστικό της στὴ μαγέρισσα, τόσο δυνατὴ στὸν ἄθρωπο εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀθρώπινης βοήθειας, τόσο ἀβάσταχτος κι ὁ πόθος του νὰ μάθῃ τί ἔχει. Ἀλήθεια ποὺ ἡ μαγέρισσα, ἡ Λουίζα, εἶτανε καὶ νύφη της, γυναίκα τοῦ ἀδερφοῦ της· θὰ δοῦμε ὅμως πὼς κάλλια θἄκανε νὰ μὴν τῆς μιλήσῃ. Κάλλια θἄκανε νὰ μιλήσῃ κατεφτείας τοῦ γιατροῦ. Μὰ ποῦ νὰ τὸ συλλογιστῇ τέτοιο πρᾶμα; Δὲ βαριέστε; Ὁ νοῦς μας συλλογιέται τὰ πιὸ ἁπλὰ μόνο στὸ τέλος, ἀφοῦ συλλογίστηκε τὰ πιὸ ἄπραχτα καὶ τὰ πιὸ πολύπλοκα. Ἡ μαγέρισσα τῆς ἔδωσε ξήγηση δική της, καὶ θἄξιζε τόντις νἄπιανε κανεὶς νὰ σπουδάσῃ τὴ φυσιολογία τοῦ λαοῦ, ὅπως τὴ φαντάζεται, ὅπως φαντάζεται τἀνατομικὰ καὶ τὰ παθολογικά μας. Θἄναι σὲ κάθε τόπο τὰ ἴδια. Δὲ βρῆκε ἄλλο ἡ μαγέρισσα νὰ τῆς πῇ παρὰ πὼς θὰ τῆς βγῆκε τἄντερο, ἀφοῦ ἔτρεχε τὸ αἷμα.

Τὸ παραδέχτηκε ἡ Κατινούλα· ἐπειδὴ ὅμως εἶτανε πιὸ ἔξυπνη, τὸ ξέτασε μὲ τὴ λογική της πιὸ ψιλὰ καὶ φοβήθηκε μήπως τὸ ξετοπισμένο της τὸ δεξιὸ νεφρὶ πῆγε κοντὰ στἄντερό της, βάραινε ἀπάνω του, τὄσπασε, τὸ ξέσκισε, ποιός ξέρει; Ἀντὶς νὰ τὰ στοχαστῇ ἀφτὰ γιὰ τἄντερο, ἂν τὰ εἶχε στοχαστῇ γιὰ τὴ φούσκα, δὲ θὰ ξεδιάλιζε τόσο ἀχαμνὰ τὸ κακό της. Ἄρχιζε φαίνεται ἀπὸ τότες νὰ μολέβεται τὸ νεφρὶ ἀπὸ τὴν παραπλήσια τὴ φούσκα, νὰ σαπίζῃ, κ' ἡ σαπίλα τῆς προξενοῦσε τὴν κούραση ἐκείνη τὴν ἀκατανίκητη, ποὺ τὴν πλάκωνε καὶ καθισμένη ἀκόμη στὴν ἀβλή. Τὸν Ἅη Δημήτρη, τἀπόγεμα, ἡ ὥρα πέντε πεντέμισυ, σὰν τέλειωνε τὸ ράψιμο ἢ τὰ μπκλλώματα καὶ σηκωνότανε, νόμιζε πὼς δὲ θἄχῃ τὴ δύναμη νἀνεβῇ ὡς τὸ πρῶτο πάτωμα, ὅπου τὴν πρόσμενε ἡ Ἄννα, γιατὶ τέτοια ὥρα συνήθιζε καὶ γύριζε ἀπ' ὄξω, εἴτε ἀπὸ βίζιτες εἴτε ἀπὸ τὰ χίλια τὰ τρεξίματα, καθὼς λένε δῶ, ποὺ ἔχει νὰ κάμῃ κάθε γυναίκα καὶ κάθε νοικοκερά. Ἐκεῖνο τὸ χειμώνα, ἡ Ἄννα δὲν εἶτανε καλὰ καλὰ στὴν ὑγεία της. Ἀπὸ ἀφοσίωση στοὺς ἄλλους, ἀφοῦ γιὰ τοὺς ἄλλους φρόντιζε ὅλο κι ὅλο, μὰ κι ἀπὸ ἀφερημάδα, κάποια περίεργη ἀφερημάδα ποὺ τῆς παράσταινε ὡς καὶ τὸν ἑαυτό της σὰν ἀδιάφορο ἀνύπαρχτο πλάσμα, δὲν πρόσεχε πολύ, δὲν ἤθελε νὰ προσέχῃ στὰ δικά της τὰ ντέρτια. Νόμιζε κιόλας πὼς σημασία δὲν ἔχουνε. Ἀπὸ γιατρικὴ ἔννοιωθε ὅσο ἔννοιωθε κ' ἡ Κατινούλα, δηλαδὴ δὲν μποροῦσε διαβασμένη καλλιεργημένη κυρία νὰ κάμῃ τὰ ἴδια λάθια, δὲν τῆς ἔμελε ὅμως, καὶ τὸ κάτω κάτω δὲν πίστεβε στοὺς γιατρούς. Μήπως γλυτώσανε τὸν ἄντρα της; Ἡ Ἄννα εἶχε κι ὅμορφες ἀψηλὲς ἰδέες γιὰ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀθρώπου, περισσότερο ἀκόμη τῆς γυναίκας, ποὺ γεννήθηκε, λέει, στὸν κόσμο, γιὰ νἀκούῃ τὸ χρέος της καὶ νὰ μὴν ἀκούῃ τὸν καημό της. Ὁ νόμος ὁ γενικὸς εἶναι νὰ πονῇς· τὸ λιγοστέβεις, ἄμα δὲ βλέπεις καὶ σωπαίνεις. Ξεχνοῦσε ἡ Ἄννα πὼς ἀλλιῶς λιγόστεψε τὸν πόνο της ἡ ἀθρωπότητα· φώναξε τὸν πόνο της δυνατὰ καὶ πρόθυμη στὴ φωνή της σηκώθηκε ἡ ἐπιστήμη.

Τὸ γνώριζε ἡ Κατινούλα πὼς ἡ Ἄννα τέτοια φρονοῦσε καὶ πειδὴ τἀγαθὸ τὸ κορίτσι προσπαθοῦσε πάντα νἀ μιμηθῇ τἀφεντικά της, σώπαινε κι ἀφτή. Κάποτες δὲν τὸ κατάφερνε. Ὅταν ἐρχότανε στὴν κάμαρα τῆς Ἄννας, νὰ τὴ συγυρίσῃ, νὰ τῆς φορέσῃ τὰ σπιτικά της, ὅταν ἔσκυβε γονατισμένη νὰ τῆς βγάλῃ τὰ παπούτσια, καμιὰ φορὰ κόντεβε νὰ πέσῃ· τὴ ρωτοῦσε ἡ Ἄννα κι ἀποκρινότανε ἡ Κατινούλα πὼς τὴν ἔπιασε ὁ πονοκέφαλος, πὼς τῆς πονοῦσε κ' ἡ μέση. Πονοκέφαλος καὶ μέση ποὺ πονεῖ, μάλιστα σὰν πονεῖ συχνὰ τὸ κεφάλι, θὰ πῇ γιὰ τὸ γιατρὸ νεφροαῤῥώστια. Ἡ Ἄννα, γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, γιὰ νὰ τῆς δώσῃ καὶ θάῤῥος, τῆς ἔλεγε πὼς κι ἀφτὴ πάθκινε τὰ ἴδια, πὼς γυναίκα δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ μὴν τῆς πονῇ πότε τὸ κεφάλι, πότε ἡ μέση, κ' εἶχε δίκιο, μόνο ποὺ δὲ μάθαμε νὰ ξεχωρίζουμε στὴν ἁπλὴ τὴν κουβέντα τὸν πόνο τῆς μέσης ἀπὸ τὸν καθαφτὸ πόνο τοῦ νεφριοῦ καὶ δηλώνουμε τὰ δυὸ μὲ μιὰ λέξη. Στὸ τέλος, τῆς συβούλεψε ἡ Ἄννα καὶ νὰ μὴν προσέχῃ, τύχαινε μάλιστα νὰ τῆς τὸ συβουλέψῃ κάπως ἀνυπόμονα, ἐπειδὴ μὴν προσέχοντας ἐκείνη στὰ σωματικά, στὰ ὑλικὰ τοῦ βίου, τὴ δυσαρεστοῦσε νἀπασκολοῦνε τέτοια πράματα στοὺς ἄλλους. Ἡ Κατινούλα ἡ καημένη φανταζότανε τότες πὼς δὲν ἔκανε τὸ χρέος της, ὅπως ἔπρεπε, πὼς ἴσως τεμπέλιαζε καὶ δὲν ἔπαιρνε ἀπάνω της ἀρκετά. Φρόνιμα, λέει, θὰ τῆς μιλοῦσε ἡ θεῖτσα, ἔτσι ὠνόμαζε πάντα τὴν Ἄννα μὲ τὸ νοῦ της, ἔτσι καὶ μὲ τὴ Μοιρίτα, γιατὶ ἄλλη κυρία μέσα της δὲ γνώριζε ἀπὸ τὴν Ὅλια. Ἡ θεῖτσα, συλλογιότανε ἡ Κατινούλα, εἶτανε κκλή· Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, ὅταν ἄρχισε φαίνεται τὸ κορίτσι νὰ νοιώθῃ μεγαλήτερη τὴν κούραση, τὴν παρακάλεσε δειλὰ καὶ ντροπιασμένα, σὰ νὰ τῆς ζητοῦσε καμιὰ χάρη ξεχωριστή, τὸ νερὸ τῆς ἀβλῆς νἄρχεται ἴσα μ' ἀπάνω ἀπὸ ἕνα μολύβι γυριστό ποὺ θὰ τὸ τρυπούσανε στὸν τοῖχο, βάζοντας ἐννοεῖται καὶ νεροχύτη στὸ πρῶτο πάτωμα, γιὰ νὰ μὴν κατεβκίνῃ κάθε τόσο ἡ Κατινούλα στὴ βρύση τῆς ἀβλῆς νὰ κουβαλῇ μὲ τὸν κουβά· τῆς τὰ ξηγοῦσε τρέμοντας συνάμα καὶ γελώντας, νὰ δεῖξῃ τάχα πὼς κ' ἴδια της κωμικὴ τὴν ἔβρισκε τέτοιαν ἀπαίτηση ἀπὸ μέρος της. Ἤθελε κ' ἔξοδα. Ἡ Ἄννα τῆς τὸ παραχώρησε πρόθυμα καὶ θαῤῥῶ πὼς ἀπὸ τότες τὸ εἶχε κρύφιο της καμάρι ποὺ δὲν τῆς τἀπαρνήθηκε· ἡ πρόληψη ἀνήξερά μας φωλιάζει ὡς καὶ στὶς ψυχὲς τὶς πιὸ ἐβγενικές, καὶ ἡ Ἄννα στοχαζότανε μέσα της πὼς τὸ κάτω κάτω φέρθηκε γενναῖα μὲ μιὰ δούλα.

Ἡ δούλα μας λοιπόν, ἀφοῦ συγύριζε τὴ θεῖτσα, εἶχε ἀκόμη νὰ στρώσῃ τὸ τραπέζι καὶ νὰ σερβίρῃ τὸ φαγί. Κούραση καὶ πάντα κούραση Τὴν ξυπνοῦσε ὅμως ἡ ὁμιλία ποὺ γινότανε τὸ βράδι, γιατὶ ὁ κ. Ἀντρέας δὲν ἄφινε τὴν κουβέντα νὰ μουδιάζῃ, μήπως μουδιάσῃ, σὰν εἶτανε ὁ πατέρας μπροστά, κ' ἡ ψυχὴ τῆς μικρούλας. Τοὺς ἄκουγε νὰ κουβεντιάζουνε καὶ τοὺς ἔβλεπε νὰ τρώνε, ξεχνώντας πὼς ὄρεξη μεγάλη δὲ θὰ τῆς κεντίσῃ γιὰ βέβαιο τὸ στομάχι, ὅταν κατεβῇ στὸ μαγερειὸ μὲ τοὺς ἄλλους. Ὡςτόσο κάτι ἔτρωγε, κάτι τσιμποῦσε. Ὕστερα ξανάρχιζε πάλε ἡ κούρση κ' ἡ δουλειά. Τῆς ἄρεζε πολύ, ἄμα τραβιότανε ἡ μαγέρισσα μὲ τὸν ἄντρα της, νὰ κάθεται ἥσυχη κάτω, νἀναπάβεται λιγάκι ῥάβοντας καὶ κόβοντας, τοιμάζοντας τίποτε ἢ γιὰ τὸν πατέρα της ἢ γιὰ τἀδέρφια της ἢ κάποτες γιὰ τὸν ἑαυτό της. Ἀνέβαινε στὴν κάμερή της ἀργά, ἔπεφτε, μὰ κοιμότανε σὰν τὸ λαγό, ἄϋπνος ὁ ὕπνος της, μισός, ἄδειος, ποὺ νὰ πῇς, ταραγμένος, σὰ νὰ βρισκότανε σὲ κίνηση τὸ κεφάλι της, τὸ κορμί της, ἡ μέση της. Τὸ πρωΐ στὸ πωδάρι, καὶ τέσσερεις κραβατοκάμαρες νὰ συγυρίσῃ, νὰ σαρώσῃ, τοῦ κ. Ἀντρέα, τῆς Ἄννας, τῆς Μοιρίτας καὶ τὴ δική της, ποὺ τὴν ἤθελε ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη παστρική, ποὺ ἔπλενε κιόλας μὲ τὸ σφουγγάρι τὸ τουβλόστρωτο πάτωμά της. Τὰ παιδιά, ποὺ νάμποσες φορὲς κάνουνε ἀνήξερά τους τὸ κακό, ἔχουνε ὅμως καὶ κάποιο κρύφιο προαίσθημα ποὺ τοὺς δείχνει πῶς πρέπει νὰ φερθοῦνε μ' ὅσους δὲ βλέπουνε στὰ καλά τους. Τὴν ἀῤῥώστια τῆς Κατινούλας οὔτε τὴν ὑποψιαζότανε ἡ Μοιρίτα, στάθηκε ὡςτόσο τὸ μόνο πρόσωπο σ' ὅλο τὸ σπίτι ποὺ τὴν πόνεσε, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ πὼς τὴν πονεῖ. Τὴ λάτρεβε τὴ Κατινούλα της καὶ νὰ μὴ θαῤῥέψουμε πὼς ἡ Κατινούλα τὴ χάδεβε μὲ τὸ παραπάνω· σὰ χωριανὴ ποὺ εἶτανε, γιὰ ντροπὴ τὸ νόμιζε νὰ φανερώνῃ ἔτσι τὴν ἀγάπη της καὶ τὴ φύλαγε μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς της, ὡς καὶ μπροστὰ στὴν καμαρωμένη της· μάλιστα συνήθιζε νὰ τῆς τὰ λέῃ ξέθαῤῥα, λέφτερα καὶ χοντρούτσικα, νὰ τὴ μαλλώνῃ κιόλας. Τὸ ἔξυπνο καὶ διαβολεμένο κοριτσάκι ἔννοιωθε περίφημα τί ἔτρεχε. Ἀπαρηγόρητη μονάχα ὅταν ἄρχιζε ἡ Κατινούλα τὰ *Ἐσεῖς*. Βέβαιο πὼς ἡ Μοιρίτα χωρὶς τουλάχιστο ἕνα ἐσύ, τἄβλεπε σκοῦρα τὰ πράματα· δὲ βαστοῦσε ὡς τὸ βράδυ, ἔκλαιγε. Τὰ κλάμματα τότες κ' ἡ φιληνάδα· στενοχωριότανε δηλαδὴ ποὺ ἀναγκαζότανε νὰ τὴν παιδέψῃ καὶ ποὺ τὸ παιδάκι της, ἐπειδὴ γιὰ παιδάκι της τὴν εἶχε, δὲν ἔμοιαζε τέλεια σὲ ὅλα καὶ σὲ ὅλα, γιατὶ τέλεια τὴν ἤθελε, μισὸ ἀπὸ περηφάνια, μισὸ ἀπὸ κάποιο αἴσθημα περίεργο κι ἀξεδιάλυτο, καμωμένο ἀπὸ μητρικὴ στοργὴ καὶ ταπείνωση, ἀπὸ φιλότιμο καὶ ἀπέραντη τρυφεράδα, νὰ τὴ δῇ τέλεια μιὰ μέρα σὰν τὴ μαμά της, ἀφοῦ ἴδια της δὲν μποροῦσε ποτέ της νὰ μοιάζῃ μὲ τέτοιο ἄγγελο. Σὰν τὴν πλάγιαζε, ξεθυμαίνανε κ' οἱ δυό τους στὰ φιλιά. Μὰ δὲν ἔπρεπε κιόλας νἄναι κακιωμένες, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ φωνάξῃ τὴ μικρή, νὰ τῆς δώσῃ χέρι. Τρελλαινότανε ἡ Μοιρίτα νὰ βοηθᾶ τὴν Κατινούλα, νὰ πασπατέβῃ λιγάκι στὴν κραβατοκάμαρα τοῦ μπαμπᾶ της.

(ἀκολουθεῖ)